

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
TƏHSİL NAZİRLİYİ

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
TƏHSİL NAZİRLİYİ

AZ1008, Bakı, Azərbaycan, Xətai prospekti, 49
T.: +99412 599 11 55, E.: office@edu.gov.az
www.edu.gov.az

İLLİK HESABAT
2015

İLLİK HESABAT 2015

Bu təhsil sisteminin nə qədər dəyərli olduğunu ondan görmək olar ki, Azərbaycanda yüksək savada, biliyə, ixtisasa, yüksək elmə malik insanlar var və onlar cəmiyyətin çox hissəsini təşkil edir. Əgər bunlar olmasaydı, Azərbaycanın iqtisadiyyatı belə güclü inkişaf edə bilməzdi. Bunlar olmasaydı, Azərbaycan elmi inkişaf edə bilməzdi. Bunlar olmasaydı, biz indi Azərbaycanı müstəqil dövlət kimi idarə edə bilməzdik. Onları qiymətləndirmək lazımdır və on illərlə əldə etdiyimiz nailiyyəti heç vaxt unutmamalıyıq.

Heydər Əliyev

Biz elə etməliyik ki, uşaqlarımız, yeniyetmələrimiz gənc yaşlarından ən mütərəqqi təcrübə ilə tanış olsunlar və ardıcılıqla öz təhsil səviyyələrini artırınsınlar. Biz çalışacağıq ki, dünyada mövcud olan ən qabaqcıl təcrübəni Azərbaycanda tətbiq edək. Elə etməliyik ki, təhsil sahəsində bütün problemlər həllini tapsın.

İlham Əliyev

Ön söz

Ölkəmizin qarşıdakı illərdə əsas inkişaf yollarını müəyyənləşdirən Azərbaycanın İnkişaf Konsepsiyasında ənənəvi iqtisadiyyatdan “bilik iqtisadiyyatı”na keçidin əsasının qoyulması, bunun üçün həlledici amil insan kapitalının adekvat inkişafının ön plana çəkilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Bu, təhsil sisteminin də kökündən dəyişdirilməsini, müasir təhsil sisteminin qurulmasını tələb edir.

Azərbaycan təhsilinin XXI əsrin çağırışlarına cavab verən, təhsilimizin gələcək inkişafının “yol xəritəsi” sayılan “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası”nın (23.10.2013) icra mexanizmini nəzərdə tutan Fəaliyyət Planının ötən ilin əvvəlində (19.01.2015) dövlət başçısı cənab İlham Əliyev tərəfindən təsdiqlənməsi təhsil quruculuğu sahəsində yeni tarixi mərhələyə keçid kimi yüksək dəyərləndirilməlidir.

Yola saldıığımız 2015-ci ildə Strategiyanın Fəaliyyət Planında qarşıya qoyulan hədəflərə çatmaq yönündə bir sıra uğurlu addımlar atılmış, məqsədyönlü islahat prosesləri daha da intensivləşmiş, təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsi istiqamətində dinamikaya nail olunmuşdur. Təhsil Nazirliyinin təşəbbüsü və rəhbərliyi, təhsil işçilərinin əzmkarlığı ilə reallaşdırılan işlər, layihələr, qazanılan uğurlar, mövcud problemlər, qarşıda duran vəzifələr haqqında 2015-ci ilə dair hesabat hazırlanmışdır.

Burada əsas məqsəd hər bir Azərbaycan vətəndaşına, milli təhsilin inkişafında maraqlı olan hər bir şəxsə-valideynlərə, müəllimlərə, şagirdlərə, tələbələrə, bütövlükdə geniş ictimaiyyətə Təhsil Nazirliyi tərəfindən 2015-ci tədris ilində Strategiyaya uyğun olaraq görülən işlər və həyata keçirilmiş islahatlar haqqında məlumat vermək və cəmiyyətdə təhsillə bağlı müzakirələrə xidmət edəcək məlumat bazası yaratmaqdır. Təhsil sahəsində olan dəyişikliklərdə yalnız təhsil siyasətini həyata keçirənlər yox, cəmiyyətin bütün maraqlı tərəfləri fəal

iştirak etməlidirlər. Başqa sözlə, təhsildə müsbət dəyişikliklərə nail olmaq üçün həm ayrı-ayrılıqda təhsilverənlər, təhsilalanlar, valideynlər, dövlət qurumları, media, özəl sektor, qeyri-hökumət təşkilatları öhdəsinə düşən vəzifələri yerinə yetirməli, həm də ümummilli məqsədlər naminə birgə əməkdaşlıq üçün səy göstərməlidirlər. İnanıram ki, qarşıda duran vəzifələrə məsuliyyətli yanaşma, qarşılıqlı inam, ünsiyyət və əməkdaşlığa əsaslanan birgə fəaliyyət təhsil sistemində uğura aparan ən qısa yoldur.

Hesabat ilində təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsi fəaliyyətimizin əsas prioriteti olmuşdur. Sözsüz, ümumi təhsildə keyfiyyət dəyişikliyi dedikdə həm şagirdlərin akademik nailiyyətləri, həm də müəllimlərin peşəkarlıq səviyyəsinin təkmilləşdirilməsi nəzərdə tutulur. Sevindirici haldır ki, son 3 ildə ümumi təhsil pilləsində istər buraxılış, istərsə də ali təhsil müəssisələrinə qəbul imtahanlarının nəticələrinə nəzər saldıqda davamlı müsbət dəyişikliklər müşahidə olunmaqdadır.

Məktəblilərimizin ölkə və beynəlxalq fənn olimpiadalarında qazandıqları uğurların da son illərdə əvvəlki illərlə müqayisədə yaxşılaşması bu yöndə aparılan ardıcıl işlərin nəticəsi kimi dəyərləndirilməlidir. Müəllimlərin peşəkarlıq səviyyəsinin artırılması məqsədilə son iki ildə ölkəmizin təhsil tarixində ilk dəfə olaraq əvvəlcə Bakıda, sonra isə 12 rayon və şəhərdə diaqnostik qiymətləndirmə keçirilmiş, dövlət başçısının sərəncamı ilə qiymətləndirmədən keçən müəllimlərin əməkhaqları 2015-ci ilin əvvəlindən artırılmışdır. Müəllimlərin peşəkar inkişafı üçün müxtəlif təlimlər təşkil edilmiş, nəticədə onların bilik və bacarıqları əsaslı şəkildə təkmilləşdirilmişdir. Hesabatda bu istiqamətdə gerçəkləşdirilən çoxsaylı layihələrlə, tədbirlərlə yaxından tanış olmaq mümkündür.

Məktəbəqədər təhsil sahəsində islahatlar Təhsil Nazirliyinin prioritet iş istiqamətlərindən biridir. İnanırıq ki, Azərbaycanın birinci xanımı Mehriban Əliyevanın təşəbbüsü ilə təhsilin bu pilləsi üzrə Heydər Əliyev Fondunun yeni layihəsinə start verilməsi, ölkəmizdə uşaqların məktəbəqədər təhsillə əhatəlilik səviyyəsinin artırılmasına kömək edəcəkdir. Dövlət Strategiyasında məktəbəhazırlıq təhsilinin (1 il) icbariliyinin təmin edilməsi mühüm hədəf kimi təsbit olunmuşdur. Təəssüf ki, ölkəmizdə uşaqların təhsilin bu pilləsi ilə əhatəlilik göstəricisi cəmi 25%-dən aşağıdır. Bu vəziyyət ümumi təhsilin keyfiyyətinə təsir edən başlıca amillərdəndir. Bu baxımdan Nazirlik tərəfindən ötən tədris ilində pilot qaydada Bakı şəhərinin 87 məktəbində 3000-ə qədər uşağın məktəbəhazırlıq proqramına cəlb edilməsi layihəsi həm dövlət resurslarından səmərəli istifadə, həm də təhsilin keyfiyyətinin artırılması baxımından çox önəmli olmuşdur. Bu modelin növbəti illərdə dövlət hesabına daha da genişləndirilməsi planlaşdırılır.

Təhsildə keyfiyyət dəyişikliklərinə nail olmaq üçün bir çox çağırışlar da mövcuddur. İlk növbədə təhsilin keyfiyyətinin qiymətləndirilməsi və biliyin ölçülməsi istiqamətində ciddi islahatlara ehtiyac vardır. Uzun illər tətbiq edilmiş qiymətləndirmə mexanizmləri imtahanlarda şəffaflığa nail olunması yönündə olduqca mühüm əhəmiyyət kəsb edən vasitəyə çevrilmişdir. Müasir dövrün tələblərinə cavab verən və müxtəlif illər üzrə təhsildə keyfiyyət dəyişikliklərini düzgün müqayisə etmək imkanı yaranan yeni mexanizmlərin tətbiqi qarşıda duran ən mühüm vəzifələrdən biridir. Ümumi təhsildə məzmun islahatlarına əsaslanan yeni qiymətləndirmə mexanizmlərinin hazırlanması və tətbiqi olduqca zəruridir. Qiymətləndirmə yalnız hansısa faktları sadəcə qeydə almaqdan ibarət olmayıb, mahiyyətə şagirdlərin yaradıcılıq, düşünmə, yazı, oxu, şifahi nitq, vətəndaşlıq, ictimai məsuliyyət və bu kimi digər keyfiyyətlərinin müəyyənləşdirilməsinə xidmət etməlidir.

Təhsilin qarşısında duran digər önəmli məsələlərdən biri məzmun islahatı ilə bağlıdır. Dövlət Strategiyasında ümumi təhsildə səriştəyə əsaslanan şəxsiyyətyönlü məzmunun yaradılması strateji istiqamət kimi müəyyənləşdirilib. Düşünürəm ki, təhsilin məzmununun yaradılmasında ümummilli lider Heydər Əliyevin belə bir konseptual fikri əsas götürülməlidir: “Cəmiyyətin gələcək tərəqqisi indi gənclərimizə nəyi və necə öyrətməyimizdən asılıdır”.

Ən vacib məsələlərdən biri də 12 illik ümumi təhsilin yeni məzmun standartlarının və fənn kurikulumlarının hazırlanması və həmin sistemə keçid mexanizminin müəyyənləşdirilməsi və tətbiqi ilə bağlıdır. Həmin məzmunu təhsilalanlara öyrədəcək müəllimlərin peşəkarlığının artırılması, ümumi təhsil müəssisələrində işləyən rəhbər kadrların hazırlanması, gənc peşəkar müəllim kadrlarının yetişdirilməsi, innovasiyaların inkişaf etdirilməsi, mövcud resurslardan səmərəli istifadənin rasionallaşdırılmasına nail olmaq istəyimiz sırasındadır.

İnanıram ki, Azərbaycanın təhsil işçiləri, bütövlükdə ictimaiyyətimiz Strategiyada qarşıya qoyulan tarixi vəzifələrin gerçəkləşdirilməsində əllərindən gələni əsirgəməyəcək, ölkəmizdə müasir təhsil sisteminin qurulması kimi tarixi zəfərə imza atmaqda bizə yardımçı olacaqlar.

Mikayıl Cabbarov

MÜNDƏRİCAT

ÜMUMİ MÜDDƏALAR	12
NAZİRLİYİN FƏALİYYƏTİ VƏ GÖRÜLƏN İŞLƏR	17
Müəllimlərin diaqnostik qiymətləndirilməsi	18
Xaricdə təhsil dövlət proqramı	19
SABAH qrupları	21
Məktəbəhazırlıq səviyyəsinin artırılması	23
Təmayül sinifləri	24
Elektron məzmun layihələri	25
Məktəb idarəçilərinin təlimi və seçimi	26
Respublika fənn olimpiadaları və müsabiqələri	27
Beynəlxalq fənn olimpiadaları	29
Məktəb icmalarının yaranması və valideynlərin cəlb edilməsi	31
Oxuyub–anlama bacarığının təkmilləşdirilməsi	31
Milli qiymətləndirmə layihələri	32
Bakı şəhərində məktəb təftişi mexanizminin pilot tətbiqi	33
Müəllimlərin işə qəbulu	34

Şagirdlərin məktəbdənkənar fəaliyyətə cəlb edilməsi	36
“Sağlam Təhsil-Sağlam Millət” layihəsi	38
Müəllimlərin peşəkar inkişafı	39
İlk peşə-ixtisas təhsili	39
İlk Avropa oyunları	43
TƏHSİLİN KEYFİYYƏTİ	45
Buraxılış imtahanları	46
Qəbul imtahanları	48
Məzun sayı və qəbul planı	51
STATİSTİKA	55
Şagird sayı	56
Müəllim sayı	66
Məktəb sayı	74

I HISSƏ

ÜMUMİ

MÜDDƏALAR

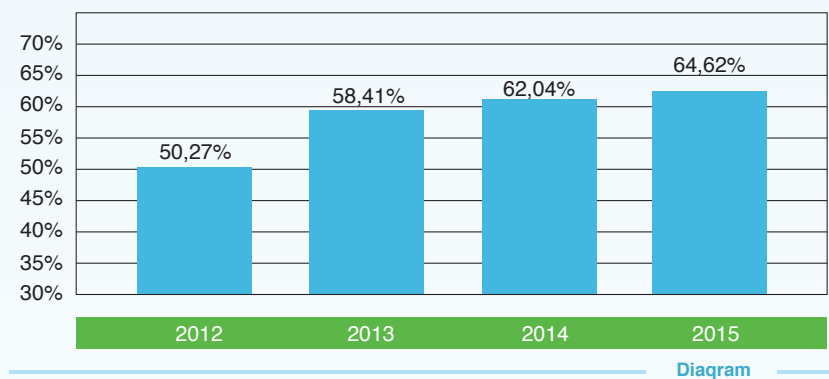

Ümumi müddəalar

1) Orta təhsil səviyyəsində təhsilin keyfiyyəti yaxşılaşmışdır.

Son 3 ildə ümumi təhsil pilləsini bitirən məzunların arasında “2” qiyməti alanların sayı azalmaqdadır. 2012-ci ilə müqayisədə 2015-ci ildə IX sinif məzunları arasında “2” alan şagirdlərin faiz göstəricisi 14% azalmışdır. Diaqramda son 3 il ərzində Azərbaycan Respublikasında IX sinif məzunlarının nəticələri öz əksini tapmışdır. Diaqramdan görüldüyü kimi 2012-ci ildən başlayaraq Tələbə Qəbulu üzrə Dövlət Komissiyasının keçirdiyi IX sinif buraxılış imtahanlarında davamlı olaraq nəticələrin yaxşılaşması müşahidə edilir. Göstəricilərin bu dinamika ümumi təhsil səviyyəsi üzrə təhsilin keyfiyyətində müsbət dəyişikliklərin olmasını deməyə əsas verir.

IX sinif buraxılış imtahanında müvəffəq qiymət alanların çəkisi

2) Ali təhsil müəssisələrinə qəbul zamanı keçid balı 200 bal olaraq müəyyən edilmiş və ötən illərlə müqayisədə daha yüksək nailiyyət göstərmiş abituriyentlər qəbul edilmişdir.

2015-2016-cı illər üzrə ali təhsil müəssisələrinə qəbul imtahanlarında iştirak etmiş abituriyentlər arasında 200 baldan az toplayanların çəkisi əhəmiyyətli dərəcədə azalmışdır. Əlavə olaraq, bu il ilk dəfə olaraq Təhsil Nazirliyinin təşəbbüsü ilə bir sıra ixtisaslara minimal keçid balları müəyyən edilmiş və imtahanlardan sonra keçid balları aşağı salınmamışdır. Nəticə etibarilə ali təhsil müəssisələrinə qəbul olan tələbələrin keyfiyyəti artmışdır. Balların aşağı salınmamasına baxmayaraq, bu il qəbul planı 85% yerinə yetirilmiş və ya 32.849 nəfər tələbə adı qazanmışdır. Bu yanaşmanın tətbiqi ali təhsil sistemində keyfiyyətin artırılması məqsədi daşıyır.

3) Bakı şəhəri üzrə müəllimlərin əməkhaqları artmışdır.

2015-ci ildə Bakı şəhərində fəaliyyət göstərən ümumtəhsil müəssisələrinin diaqnostik qiymətləndirilmədə iştirak etmiş müəllimlərinin əmək haqqı 2 dəfə, həftəlik dərslər yükü norması isə 1,5 dəfə artmışdır. Bu islahat nəticəsində 30.000-ə qədər müəllimin əməkhaqqısı artırılmışdır.

Həftəlik dərslər yükü normasının 18 saata qədər qaldırılması isə ümumtəhsil müəssisələrində şagird-müəllim nisbətində yaxşılaşma xidmət edir. Azərbaycanın digər bölgələrində də müəllimlərin diaqnostik qiymətləndirilməsinin keçirilməsi və eyni yanaşmanın tətbiqi planlaşdırılır.

4) 3.558 nəfər Azərbaycan vətəndaşı dünyanın nüfuzlu universitetlərində təhsil almaq hüququ qazanmışdır.

Müstəqilliyin bərpa olunduğu və iqtisadi inkişafın təməlinin qoyulduğu dövrdə Azərbaycanın neft-qaz sərvətlərinin dünya bazarlarına nəqli ölkənin iqtisadi qüdrətinin yüksəlişinə xidmət etməklə bərabər, sosial-humanitar sahələrdə də əhəmiyyətli dönüş yaratmışdır. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 16 aprel 2007-ci il tarixli 2090 nömrəli Sərəncamı ilə “2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı”nın təsdiq edilməsi “qara qızılın insan kapitalına çevrilməsi” siyasətinin bünövrəsini qoymuşdur. Beynəlxalq reyting siyahılarında yüksək yerlərdə olan universitetlərdə bu günədək Dövlət Proqramı çərçivəsində 3.558 nəfərin təhsil almaq hüququ qazanması onların dünya miqyasında rəqabətqabiliyyətli mütəxəssis olmalarından xəbər verir.

Onların əksəriyyətini, əsasən, tibb, iqtisadiyyat, mühəndislik, yüksək texnologiyalar, sosial və humanitar elmlər və idarəetmə sahələrində təhsil alanlar təşkil edir. Bu gündək Dövlət Proqramı çərçivəsində 1.147 nəfər gənc təhsilini müvəffəqiyyətlə bitirmişdir. Təhsilini yüksək akademik göstəricilərlə tamamlayan həmin gənclər müqavilə öhdəliklərinə əsasən, Azərbaycana qayıdaraq müxtəlif müəssisə və təşkilatlarda əmək fəaliyyətinə başlamışlar. İxtisas sahələrinə uyğun olaraq əmək fəaliyyəti ilə bərabər, məzunlar əldə etdikləri bilik və bacarıqları digərləri ilə paylaşmaq və öz ixtisaslarını artırmaq məqsədilə ölkənin elmi-pedaqoji həyatında da yaxından iştirak edirlər.

5) Ali təhsil sahəsində SABAH qruplarında təhsil alan tələbələrin sayı 1.636 nəfərə çatmışdır.

Ali təhsil sistemində aparıcı və uğurlu layihə olan SABAH qruplarına 2015-2016-cı tədris ili üçün aparılmış qəbul nəticəsində 881 tələbə qəbul olunmuşdur və bununla SABAH tələbələrinin ümumi sayı 1.636 nəfər olmuşdur.

2014-2015-ci tədris ili ilə müqayisədə Mədəniyyət və incəsənət ixtisas qrupunun da əlavə olunması ilə baza ali təhsil müəssisələrinin sayı 7-dən 11-ə, ixtisasların sayı isə 34-dən 45-ə çatdırılmışdır. Yeni tədris ili üçün yenilənmiş SABAH yataqxanasında 300-dən artıq tələbənin yerləşdirilməsi üçün şərait yaradılmışdır. Ötən tədris ilində olduğu kimi yeni tədris ilində də bütün SABAH tələbələri üçün təlimlərin keçirilməsi, yerli və xarici qonaq mühazirəçilərin dəvəti nəzərdə tutulmuşdur. Həmçinin ADA Universiteti və Sorbon Abu-Dabi Universitetinin dəstək və əməkdaşlığı ilə SABAH qruplarında tədrisi aparan müəllimlər üçün müxtəlif mövzularda silsilə təlimlərin keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

6) Təmayülləşmə tətbiq edilən məktəblərin sayı artmışdır.

Təhsil nazirinin 2015-ci il 8 iyun tarixli əmri ilə Bakı, Gəncə, Sumqayıt, Mingəçevir və Şirvan şəhərlərində yerləşən 50 məktəbin təmayül siniflərində 4 təmayül (texniki, riyaziyyat-iqtisadiyyat, humanitar,

təbiət) istiqamət üzrə tədris olunacaq fənlərin sayı texniki fənlər təmayüllü siniflərdə 9, riyaziyyat-iqtisadiyyat və humanitar fənlər təmayüllü siniflərdə 8, təbiət fənləri təmayüllü siniflərdə 10-dək azaldılıb. Rus bölməsində həftədə əlavə 2 saat Azərbaycan dili (dövlət dili kimi) fənninin tədrisinə ayrılır. Təmayül istiqamətindən asılı olmayaraq, tədris planlarında Azərbaycan dili (rus bölməsində rus dili), xarici dil, ədəbiyyat, riyaziyyat, Azərbaycan tarixi, fiziki tərbiyə, gənclərin çağırışa qədərki hazırlığı fənləri saxlanılmışdır.

7) Respublika fənn olimpiadasında iştirak edən şagirdlərin sayı 5 dəfə artmışdır.

2015-ci tədris ilində respublika fənn olimpiadaları fizika, riyaziyyat, informatika, kimya, biologiya, Azərbaycan tarixi, Azərbaycan dili və ədəbiyyatı və coğrafiya fənləri olmaqla, 8 müxtəlif fənlər üzrə keçirilmişdir. Fənn olimpiadalarında IX-XI sinif şagirdləri iştirak etmiş və öz biliklərini nümayiş etdirmişlər. Respublika fənn olimpiadalarının keçirilməsində bir sıra dəyişikliklər həyata keçirilmişdir. Rayon mərhələsində təxminən 22.000 şagird iştirak etmişdir ki, bu da ötən ilki göstəricidən 5 dəfə çoxdur. Respublika mərhələsinin yarımfinal turu zonalara bölünərək ölkənin 10 müxtəlif mərkəzində həyata keçirilmişdir. Bu mərhələdə ümumilikdə 3.500-dən çox şagird iştirak etmişdir. Respublika mərhələsinin final turu Bakı şəhərində 500-ə yaxın şagirdin iştirakı ilə təşkil edilmişdir. Bu il respublika fənn olimpiadalarının nəticələrinə əsasən, final turunda iştirak edən şagirdlərin 50%-i medallara layiq görülüb. Belə ki, medallar qızıl, gümüş və bürünc olmaqla, 1:2:3 nisbətində şagirdlərə təqdim edilmişdir (cəmi 262 medal). Medallarla bərabər şagirdlərə diplom və qiymətli hədiyyələr təqdim edilmişdir. Hər fənn üzrə "Birincilərin birincisi" nominasiyası üzrə mükafat təqdim edilmişdir.

8) Azərbaycanlı şagirdlər beynəlxalq olimpiadalarda uğurlu nəticələr əldə etmişlər.

Azərbaycanlı şagirdlər bu il keçirilən beynəlxalq riyaziyyat, fizika, kimya, biologiya və informatika olimpiadalarında iştirak etmiş və ötən illərlə müqayisədə daha yüksək nailiyyətlər əldə etmişlər. Bu il ümumilikdə 10 medal qazanılmışdır ki, bu da ölkə şagirdlərinin yüksək hazırlığının nəticəsidir. Xüsusilə, Beynəlxalq Biologiya Olimpiadasında 5 il sonra və Asiya Fizika Olimpiadasında 7 il sonra şagirdlərimizin yenidən medal əldə etməsi xüsusi vurğulanmalıdır.

9) 2.327 yeni müəllim müsabiqə yolu ilə işə qəbul edilmişdir.

2015-2016-cı tədris ili üçün müəllimlərin işə qəbulu keçirilmiş, bu istiqamətdə bir sıra islahatlar aparılmış və nəticədə 2.327 nəfər müəllim işə qəbul edilmişdir. 18.573 nəfər müəllimlərin işə qəbul imtahanında iştirak etmişdir. Bu il ötən illə müqayisədə 635 daha çox müəllim işə qəbul edilmişdir.

10) 333 yeni direktor müsabiqə əsasında işə qəbul edilmişdir.

Bakı şəhərində direktor və direktor müavini vəzifəsində işləmək istəyən şəxslər üçün Qafqaz Universiteti, Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti və Xəzər Universiteti ilə əməkdaşlıqda xüsusi kurslar təşkil edilmişdir. Bu kursları uğurla bitirən məzunlar üçün müsabiqə təşkil edilmiş və 20-yə qədər ümumtəhsil müəssisəsinə yeni direktor və direktor müavinləri təyin edilmişdir. Bununla da ümumilikdə kursları bitirərək direktor və direktor müavini vəzifəsinə təyinat almış şəxslərin sayı 60-a qədər artmışdır.

Müxtəlif bölgələrdə fəaliyyət göstərən ümumtəhsil müəssisələrinin direktor vəzifəsinə də qəbulu imtahan yolu ilə aparılmış və 333 nəfər yeni direktor təyin edilmişdir.

11) İlk peşə-ixtisas təhsili sahəsində beynəlxalq təcrübə tətbiq edilir.

Ötən il ərzində dünyanın bir sıra ölkələrindən peşə ixtisas təhsili sahəsində müasir təcrübə Azərbaycanda tətbiq edilmişdir. Qabaqcıl Texnologiyalar üzrə Peşə Tədris Mərkəzi Cənubi Koreyanın İdxal və İxracat Bankının maliyyələşdirdiyi layihəni həyata keçirmişdir. Müasir peşə təhsili sisteminin yaradılmasına təkan verəcək layihə çərçivəsində elektrik mühəndisliyi, mexanika, avtomatlaşdırma, sənaye quraşdırılması, elektrik enerjisi, elektronika, avtomobil və inşaat sahələri üzrə kadrlar hazırlanacaqdır.

Mərkəzde 8 ixtisas üzrə tədris otağı, yeməkhana, yataqxana, müəhazirə və ümumi iclas zalları inşa olunacaqdır. Norveçin Roqaland Tədris və Təlim Mərkəzi ilə əməkdaşlıqda həyata keçirilən layihənin məqsədi Azərbaycan peşə təhsili sisteminin möhkəmləndirilməsi və Azərbaycanın müvafiq dövlət qurumlarına peşə təhsili sahəsində Dövlət Proqramının, o cümlədən digər inkişaf planlarının tərtibinə və normativ-hüquqi bazanın yeniləşdirilməsinə dəstək olmasıdır.

12) 4.095.370 ədəd dərslik çap edilmişdir.

Görülən məqsədyönlü tədbirlər nəticəsində 2015-2016-cı tədris ilinə ümumtəhsil məktəblərinin IV, VI və VIII sinifləri üçün 141 adda 4.095.370 nüsxə dərslik və dərslik komplektləri çap olunmuş və tədris ilinin əvvəlinə ümumtəhsil məktəblərinə çatdırılmışdır. Beləliklə, son 3 ildə çap edilən dərslik sayı 15 milyon nüsxəni keçmişdir.

13) 90 elektron dərslik yaradılmış və elektron məzmun zənginləşdirilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi tərəfindən www.e-derslik.edu.az elektron dərslik portalı yaradılmış və 90-dan artıq dərslik elektron formada bu portalda yerləşdirilmişdir. Dərsliklər II, III, IV, VI, VII, və VIII sinifləri əhatə edir. Hal-hazırda 40.000-dən artıq istifadəçi portalda qeydiyyatdan keçmişdir. Bundan əlavə, www.e-test.edu.az elektron şagirdlərarası fənn müsabiqəsi yaradılmış və IV-IX sinifləri əhatə edən 30.000 sual portalda yerləşdirilmişdir.

14) 3.000-dən artıq uşaq məktəbəhazırlıq siniflərinə cəlb edilmişdir.

Şagird nailiyyətinə təsir edən əhəmiyyətli amillərdən biri də şagirdin vaxtilə məktəbəqədər təhsilə və ya bağçaya getməsidir. Məktəbəqədər təhsilə gedən uşaqlar getməyənlərlə müqayisədə daha çox inkişaf edir. Bu inkişafın bir səbəbi uşağın həmyaşıdları arasında ünsiyyət və oyunlarla əqli, psixoloji, emosional və fiziki inkişafının artması, digər səbəbi isə müəllim və tərbiyəçilərin həmin uşaqlara sadə olsa da, əhəmiyyətli tədris vermələrindən qaynaqlanır. Bu il Bakı şəhəri üzrə 87 ümumtəhsil müəssisəsinin bazasında 3.000-dən artıq uşaq üçün məktəbəhazırlıq kursları təşkil edilmişdir ki, bu da yaxın gələcəkdə ibtidai təhsildə keyfiyyət dəyişikliklərinə səbəb olacaq.

15) 30 təhsil müəssisəsi əsaslı şəkildə təmir edilmişdir.

2015-ci ildə Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi tərəfindən ümumilikdə 30 təhsil müəssisəsi əsaslı şəkildə təmir edilmişdir. Bu müəssisələrə 17 ümumtəhsil müəssisəsi, 1 universitet, 4 kollec, 5 internat məktəbi, 1 uşaq yaradıcılıq mərkəzi, 1 peşə məktəbi və Təhsil İşçilərinin Peşəkar İnkişafı İnstitutu daxildir.

II HİSSƏ

NAZİRLİYİN FƏALİYYƏTİ VƏ GÖRÜLƏN İŞLƏR

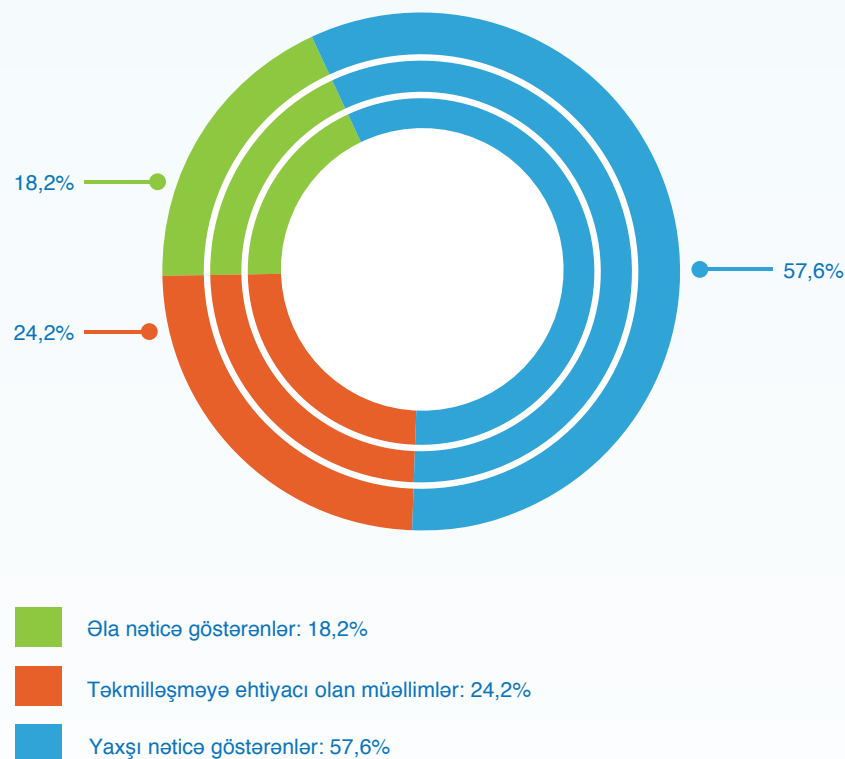
Müəllimlərin diaqnostik qiymətləndirilməsi

Təhsil sisteminin inkişafına təsir edən ən başlıca amillərdən biri tədrisin keyfiyyətidir. Müəllimlərin bilik, bacarıq və motivasiyasının artırılması tədrisin keyfiyyətinin yüksəldilməsində əhəmiyyətli dərəcədə rol oynayır.

Təhsilin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması, eyni zamanda bu istiqamətdə nəzərdə tutulmuş tədbirlər öncəsi mövcud vəziyyətin təsvirini yaratmaq məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Təhsil nazirinin müvafiq əmrinə əsasən, Bakı şəhəri üzrə müəllimlərin fənn və metodiki biliklər üzrə sınaq qiymətləndirilməsi aparılmışdır. İki istiqamət (ixtisas və metodika) üzrə həyata keçirilmiş qiymətləndirmədə təhsilverənlərə müvafiq ixtisas üzrə 40, metodika üzrə isə 20 test tapşırığı təqdim edilmişdir.

Bakı şəhəri üzrə 28.758 müəllim bu qiymətləndirmədə iştirak etmişdir. Qiymətləndirmənin nəticəsi göstərmişdir ki, bəzi müəllimlər öz fənnini əla, bəziləri yaxşı mənimsəmiş, bəzilərini isə təkmilləşməyə ehtiyacı vardır. Müəllimləri sınaq qiymətləndirmənin nəticələrinə əsasən, aşağıdakı kimi qruplaşdırmaq mümkündür:

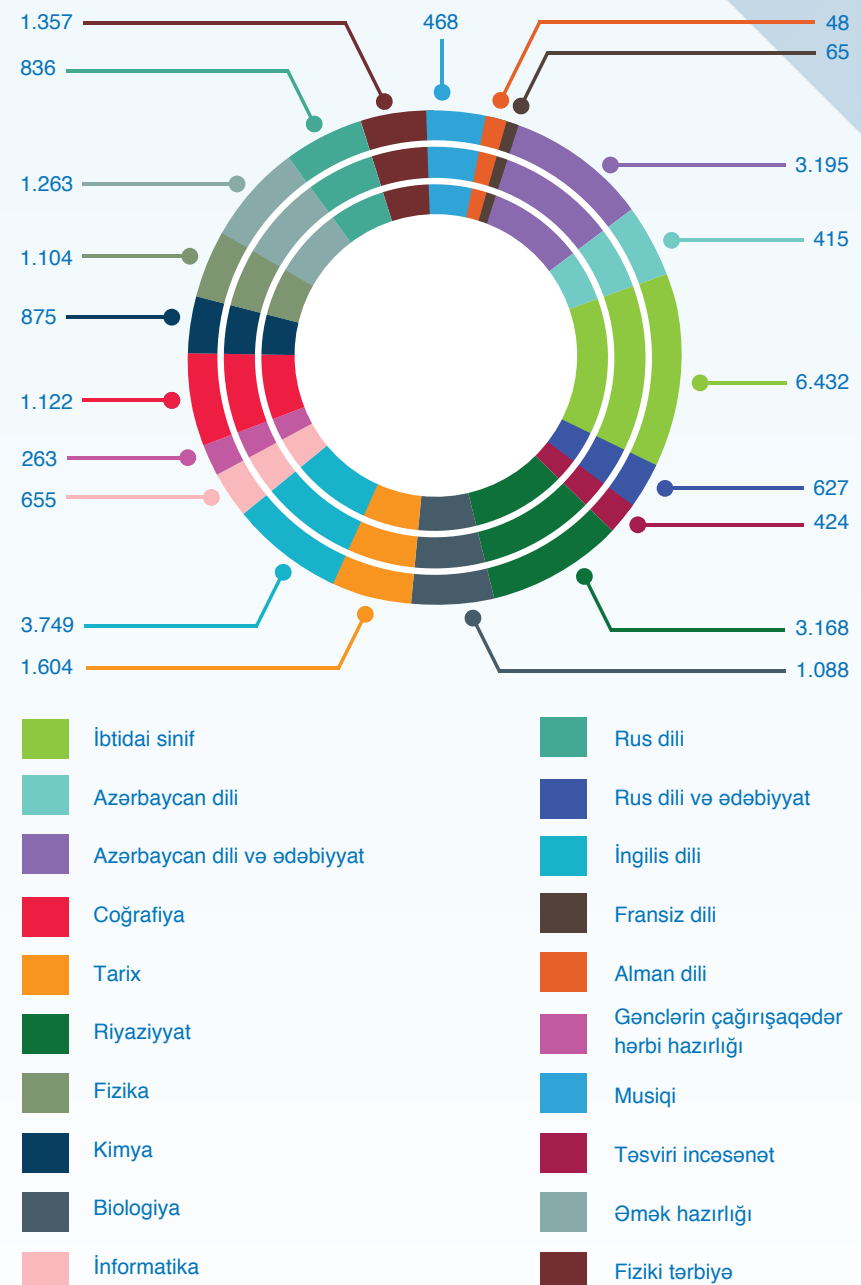
Bakı müəllimləri üçün keçirilmiş diaqnostik testin nəticələri

Diaqram 1

İxtisas istiqamətlərinə görə müəllimlərin sayı diaqram 2-də verilmişdir. Təsnifatda ilk üç yeri ibtidai sinif, Azərbaycan dili və riyaziyyat təşkil edir. Fənlər üzrə müəllim sayı (ümmümlükdə 28.758 nəfər):

Fənlər üzrə müəllim sayı (ümmümlükdə 28.758 nəfər)

Diaqram 2

Sınaq imtahanında müəllimlərin hansı məktəblərdən iştirak etdiyini Diaqram 3-də görə bilərik:

Diaqnostik testdən keçən müəllimlərin məktəblər üzrə paylanması

- Təhsil Nazirliyinin tabeliyində olan məktəblər
- Təhsil Nazirliyinin tabeliyində olan internat məktəbləri
- Bakı Şəhər Təhsil İdarəsinin tabeliyində olan məktəblər
- Bakı Şəhər Təhsil İdarəsinin tabeliyində olan xüsusi gündüz ümumtəhsil məktəblər

Diaqram 3

SINAQ İMTAHANLARINDAN SONRA MÜƏLLİMLƏR:

- Fənn biliklərini mənimsəmə səviyyəsini müəyyənləşdirdilər
- Metodik istiqamətdə hansı peşəkarlıqda olduqlarını aydınlaşdırdılar
- Müasir texnologiyalarla işləmə bacarıqlarını ölçə bildilər

Xaricdə təhsil dövlət proqramı

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 16 aprel 2007-ci il tarixli 2090 nömrəli Sərəncamı ilə "2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı"nın təsdiq edilməsi "qara qızılın insan kapitalına çevrilməsi" siyasətinin bünövrəsini qoymuşdur. Dövlət Proqramının icrası müddətində statistik məlumatlar aşağıdakı kimi olmuşdur:

Verilən təqaüdlər	3.558 nəfər
Məzunlar	1.233 nəfər

2007-2015 – qəbul olunan tələbə sayı

Diaqram 4

2015-2016-cı tədris ili üçün "2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı"na keçirilən müsabiqə nəticəsində dünyanın aparıcı ali təhsil müəssisələrində təhsil almaq hüququ qazanmış 373 tələbənin adı Proqram təqaüdcüləri siyahısına daxil edilmişdir. Bu tələbələr Vaterlo, Toronto, Oksford, Kolumbiya kimi ali təhsil müəssisələrindən məzun olmaqla, qısa bir müddətdə Azərbaycana dönərək müvafiq sahələrin davamlı inkişafına təminat verəcəklər. Müsabiqə nəticəsində 176 nəfər magistratura, 25 nəfər doktorantura, 70 nəfər rezidentura təhsili almaq hüququ qazanmışdır. Ölkəmiz üçün prioritet müəyyən olunan iqtisadiyyat, mühəndislik, tibb, informasiya texnologiyaları sahəsində istər ölkəmizin ali məktəblərinə qəbulda yüksək göstəricilərə malik, istər beynəlxalq olimpiada iştirakçıları, istərsə də müsahibə zamanı yüksək bilik, xarici dil hazırlığı nümayiş etdirmiş 102 tələbə baza ali tibb və bakalavriat təhsil səviyyələrində təhsil almaq imkanı əldə etmişlər.

2007-2015-ci illərdə xaricdə DP çərçivəsində təhsil almaq hüququ qazananların ən çox seçdiyi 5 ölkə, 5 ixtisas və təhsil pilləsi diaqramla göstərilmişdir.

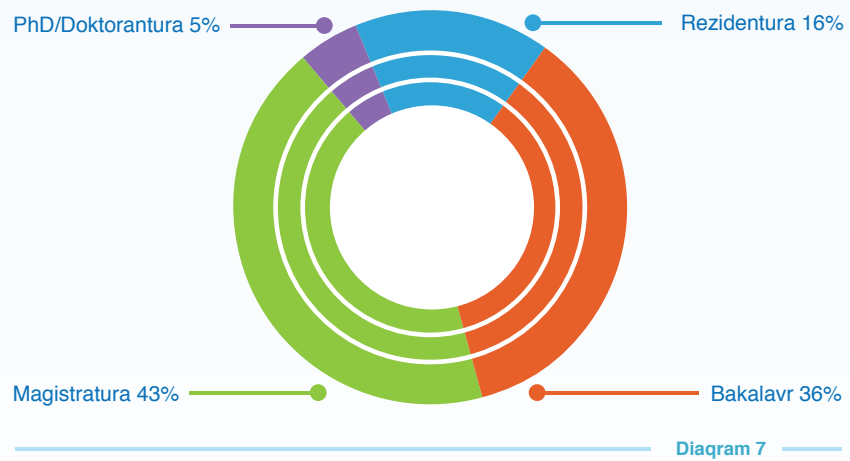
“2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı” çərçivəsində ən çox təhsil alınan 5 ÖLKƏ

“2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı” çərçivəsində ən çox təhsil alınan 5 İXTİSAS

“2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı” çərçivəsində təhsil səviyyələrinin çəkisi

SABAH qrupları

SABAH qruplarının məqsədi ali təhsildə tədrisin keyfiyyətinin yüksəldilməsi, ali təhsil sistemində yeni və fərqli bir mühitin yaradılması, savadlı, bacarıqlı və hazırlıqlı tələbə yetişdirilməsi, əmək bazarının artan tələblərinə müvafiq olaraq kadr hazırlığının təmin edilməsidir. Layihənin yaradılmasında hədəf ali təhsil sahəsində davamlı, uzunmüddətli, hərtərəfli və əhatəli keyfiyyət dəyişikliklərinin həyata keçirilməsi üçün zəruri mühitin yaradılmasıdır.

SABAH qrupları haqqında məlumat

SABAH qrupları 2014-2015-ci tədris ilində 5 ixtisas qrupuna (təhsil, humanitar, iqtisadiyyat, texniki, təbiət) daxil olan 34 ixtisas üzrə Respublikanın 34 ali təhsil müəssisəsinin bakalavr səviyyəsinin I kursunu müvəffəqiyyətlə bitirmiş tələbələrə müsabiqə yolu ilə seçim aparılmaqla formalaşdırılmışdır.

Müsabiqədə uğurlu nəticə göstərərək SABAH qruplarına seçilmiş 755 tələbə 2014-2015-ci tədris ilinə sentyabr ayından II kursdan elmi-pedaqoji potensialı, tədris-laboratoriya və maddi-texniki bazası yüksək olan 7 ali təhsil müəssisəsində start vermişlər.

SABAH qrupuna qəbul olan tələbələrin sayı

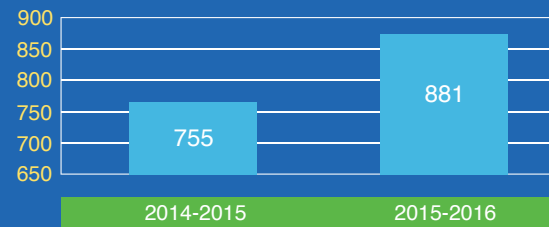

Diagram 8

2015-2016-cı tədris ilində 6 ixtisas qrupu üzrə (təhsil, humanitar, iqtisadiyyat, texniki, təbiət, incəsənət) 881 tələbə SABAH qruplarına qəbul olunmuşdur. Baza ali təhsil müəssisələrinin sayı artırılaraq 11-ə çatmışdır. İxtisasından asılı olmayaraq, bütün SABAH qruplarında intensiv olaraq 180 saat ingilis dili tədris edilir. İngilis dilinin tədrisi üçün xarici ölkələrdən yerli dil daşıyıcıları, həmçinin British Council sertifikatlı müəllimlər dəvət edilmişdir. Tələbələrin xarici dil biliklərinin inkişafının nəticəsi olaraq, cari akademik ilin II semestrindən etibarən tədris Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin SABAH qruplarında tamamilə, digər baza ali təhsil müəssisələrində isə qismən ingilis dilində aparılmağa başlamışdır. SABAH qruplarında növbəti akademik ildən başlayaraq ikinci dil olaraq alman və fransız dillərinin tədrisi nəzərdə tutulmuşdur.

SABAH qruplarının yaradıldığı müddətdən başlayaraq tələbələrle müxtəlif mövzularla görüşlər və təlimlər keçirilmişdir.

"Peşəkar karyera inkişafı",

Şahin Bayramov, AzMECo şirkətinin vitse prezidenti

"Dəyərlər, nəsillərarası münasibətlər, kimlik",

Orxan Fikrətoğlu, yazıçı-publisist

"Karyera planlaşdırılması və biznes sahələrində inkişaf",

Nigar Süleymanova, Azərbaycan Qolf Federasiyasının baş katibi

"Sahibkarlıq, menecment və korporativ idarəetmə",

Cəlal Qasimov, Unibank-ın İcraçı direktoru

"Komanda idarəetməsi"

Sinan Köksoy, McKinsey&Co. şirkətinin əməkdaşı

- **"Qaz ixracı, xarici və daxili məsələlər",**
- Arild Moe, Fridtjof Nansen Institutunun direktoru

- **"Oracle Certified Master imtahanına gedən yol",**
- Kamran Ağayev, DBA expert

- **"Regional təhlükəsizlik, siyasət və münaqişələr",**
- Araz Əzimov, Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər nazirinin müavini

- **"Təsirli çıxışın 4 sirri",**
- Rəşad Bayramov, BP şirkətinin Xarici əlaqələr departamentinin rəhbəri

- **"İnformasiya texnologiyaları sahəsində sahibkarlıq",**
- Emin Axundov, Microsoft Azərbaycanın təhsil proqramları üzrə meneceri

SABAH layihəsinin Deloitte şirkəti ilə tərəfdaşlığı çərçivəsində bacarıqlı tələbələr üçün işəgötürmə bürosunun Deloitte-SABAH Karyera Mərkəzi fəaliyyətə başlamışdır.

Cari ilin 19 iyul - 02 avqust tarixləri arasında iyirmi dörd SABAH tələbəsi Böyük Britaniyanın London şəhərində təşkil olunan yay məktəbində iştirak etmişdir.

SABAH qruplarında tədrisi aparan müəllimlərin peşəkar inkişafına dəstək olmaq məqsədilə 2014-2015-ci tədris ilində silsilə təlimlərin keçirilməsinə start verilmişdir və bu 2015-2016-cı tədris ilində də davam etdirilməkdədir. ADA Universiteti ilə əməkdaşlıq çərçivəsində hər tədris semestrinin başlanğıcında SABAH müəllimlərinə sillabus, qiymətləndirmə, öyrənmə səviyyələri və digər məsələləri əhatə edən iki günlük təlimlər keçirilir. Bundan əlavə, cari ilin avqust ayında ADA Universitetində "Ali təhsil müəssisələrinin müəllim heyəti üçün 1-ci yay akademiyası" adlı 4 günlük təlim proqramı keçirilmişdir.

- Təhsil Nazirliyinin "SABAH Qrupları" layihəsinin dəstəyi ilə
- ADA Universitetinin "Təhsilin İdarə Edilməsi fakültəsi" tərəfindən
- təşkil edilən beş günlük təlim ölkənin müxtəlif ali təhsil ocaqlarından
- 200-ə yaxın professor-müəllim heyətini cəlb etmişdir.

- "Yay Akademiyası"nın əsas məqsədi iştirakçıların bir sıra
- sahələrdə, o cümlədən yerlərdə daha uğurlu tədris prosesinin təşkili
- üçün müxtəlif müasir təlim-tədris üsullarını və qiymətləndirmə meyar-
- larını səmərəli tətbiq etmə, elmi tədqiqatlar vasitəsi ilə pedaqoji
- fəaliyyəti təkmilləşdirmə üzrə bilik və bacarıqlarını artırmaqdır.
- 5-12 oktyabr 2015-ci il tarixləri arasında Paris-Sorbon Universitetinin
- mütəxəssisləri tərəfindən keçirilmiş "Ünsiyyət və beynəlmilləşmə"
- adlı təlimdə 11 baza ali təhsil müəssisəsindən 160-a yaxın müəllim
- iştirak etmiş və təlimi uğurla tamamladığına görə sertifikatla təltif
- edilmişdir.

- SABAH tələbələrini real iş mühiti ilə tanış etmək və onlara
- akademik biliklərini praktikada tətbiq etmək imkanı yaratmaq üçün cari
- ilin iyul-sentyabr aylarında SABAH Təcrübə Proqramı həyata keçiril-
- mişdir. Proqram çərçivəsində müxtəlif ixtisaslardan olan 50-dən çox
- tələbə nazirlikdə, banklarda və digər şirkətlərdə çalışmışlar.

- SABAH qrupları tələbələrə əlavə təqaüd, bölgələrdə
- qeydiyyatda olanlar üçün gündə 3 dəfə qidalanma daxil olmaqla,
- ödənişsiz yataqxana xidməti, xarici mübadilə proqramları, müasir
- təşkilat və müəssisələrdə tədris və istehsalat təcrübələri, əmək
- bazarında daha cazibədar namizədlərə çevrilmə kimi üstün imkanlar
- təklif edir.

Məktəbəhazırlıq səviyyəsinin artırılması

Uşağın məktəbdəki uğurlu təhsili, şəxsiyyət kimi formalaşması, ictimai həyatda iştirak etməsi məktəbəqədər dövrdə qoyulmuş təməldən əhəmiyyətli dərəcədə asılıdır. Məktəbəqədər təhsil uşaqların fiziki, psixoloji, idraki və sosial inkişafında, potensial imkanlarının üzə çıxarılmasında, məktəbə hazırlanmasında mühüm rol oynayır.

Məktəbəqədər təhsilə cəlb olunan uşaqlar cəlb olunmayanlardan inkişaf xüsusiyyətlərinə görə fərqlənirlər. Belə ki, məktəbəqədər təhsil alan uşaqlarda kiçik və böyük motorika, dinləmə və başadüşmə verdişləri, sadə riyazi təsəvvürlər (say, miqdar, həcm, forma, məkan və zaman anlayışları) inkişaf edir, on dairəsində sayma, hesablama və ölçmə əməliyyatları formalaşır. Uşaq hərf və səsləri fərqləndirir, hecalar, hecalardan sözlər, sözlərdən cümlələr, cümlələrdən mətnlər qurur, öz fikrini rabitəli şəkildə ifadə etməyi, yaşadları ilə və böyüklərlə ünsiyyət qurmağı bacarır, müəyyən etiket qaydalarını öyrənir və onlara riayət edir, fiziki tapşırıqları yerinə yetirməyə maraqlı göstərir və s.

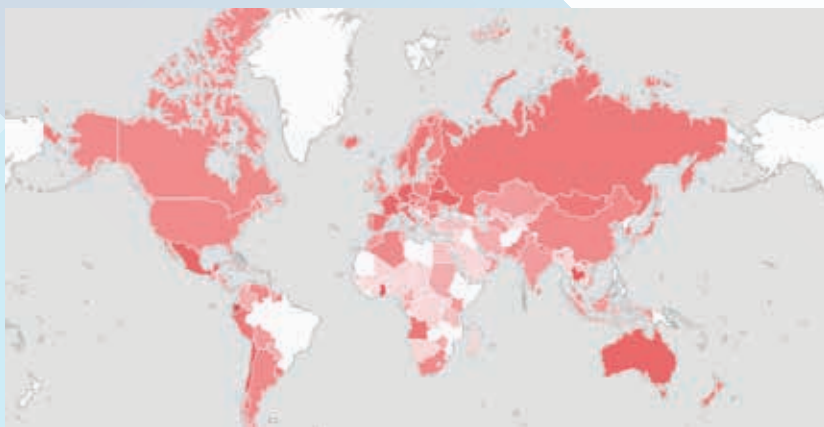
Məktəb təliminə hazırlıqsız olan uşaq I sınıfdə həmyaşdılarında geri qalır. Bu, onun özünü aşağı qiymətləndirməsinə, dərslərində davamlı müvəffəqiyyətsizliklərə və məktəbə çətin uyğunlaşmasına səbəb olur.

Məktəbəqədər təhsilin əhəmiyyətini beynəlxalq təcrübədə də görə bilərik. Diaqram 9-da Azərbaycanda məktəbəqədər təhsilin (3-5 yaş arası) əhatə səviyyəsinin digər ölkələrlə müqayisədə aşağı olduğu görsənir.

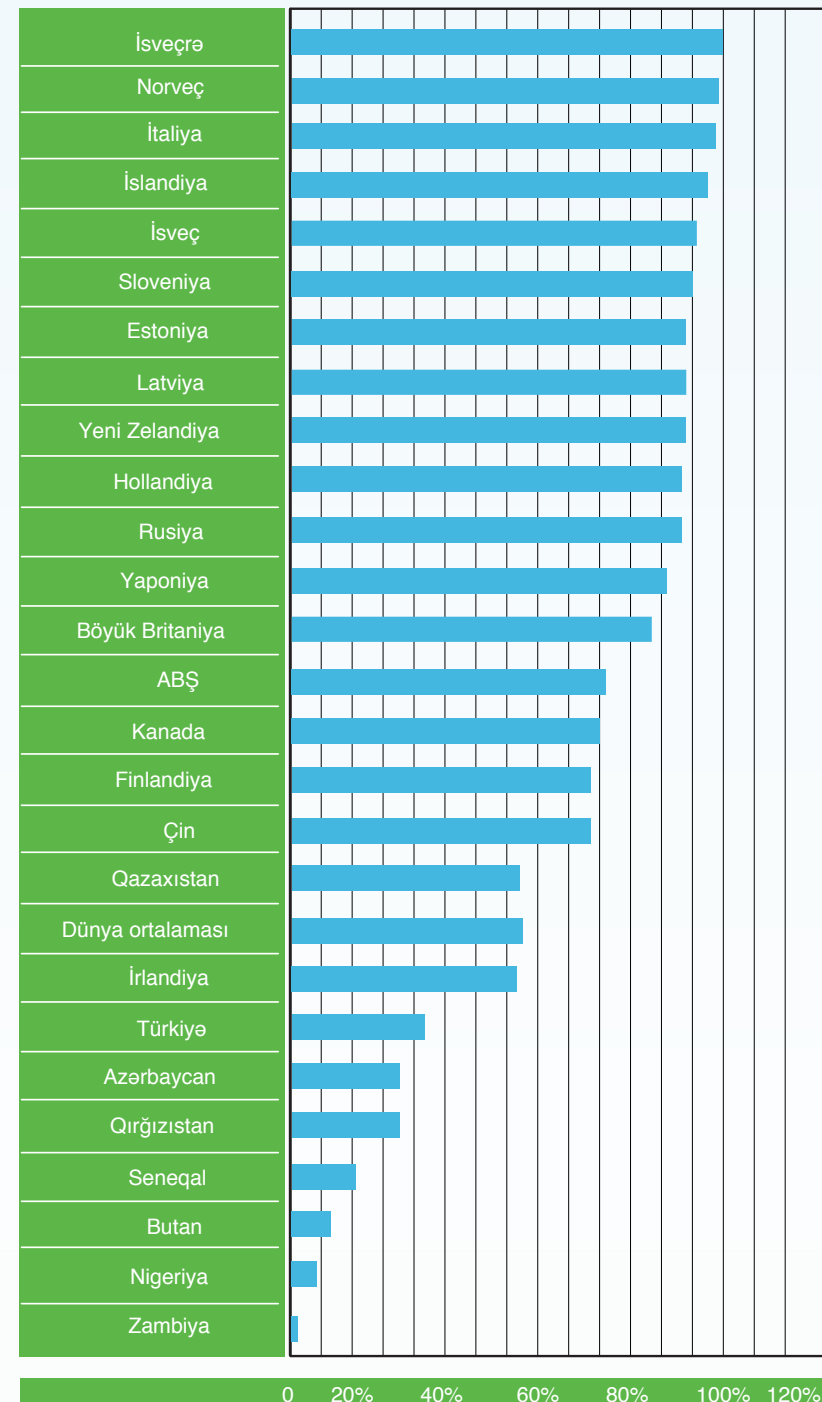
Dünya xəritəsində məktəbəqədər təhsilin əhatə səviyyəsinə baxa bilərik. Rəngsiz coğrafi ərazilər məktəbəqədər təhsilin əhatəsinin zəif olduğunu, qırmızı coğrafi ərazilər isə yüksək olduğunu göstərir. Qırmızı rəng tündləşdikcə əhatə səviyyəsi də artır. Xəritədən görünür ki, qırmızı rəngli ərazilər daha çox inkişaf etmiş ölkələrin payına düşür.

Ölkəmizdə məktəbəqədər təhsil arzu olunan səviyyədə deyil, hansı ki, özünü şagird nailiyyətində biruzə verir. Bu səbəbdən məktəbəqədər hazırlığı artırmaq üçün Bakı şəhərində yeni layihə həyata keçirilir. Layihənin məqsədi ümumtəhsil məktəblərindən səmərəli istifadə edərək beşyaşlıların məktəbəqədər hazırlığının təşklidir.

Uğurlu olan bu layihə 87 məktəbdə həyata keçirilmiş, 3.007 uşaq məktəbəqədər hazırlığa cəlb olunmuşdur.

2015-ci ildə ölkələr üzrə məktəbəqədər təhsilin əhatə səviyyəsi

Diaqram 9

Təmayül sinifləri

Tam orta təhsil səviyyəsində təhsilin təmayüllər üzrə (humanitar, texniki, təbiət və digər) təşkil “Təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda öz əksini tapmışdır.

Əsas məqsəd ümumi orta təhsil səviyyəsini uğurla başa vuran, bu və ya digər fənn qrupu üzrə xüsusi istedad və qabiliyyət nümayiş etdirən, tam orta təhsil səviyyəsində keyfiyyətli təhsil almaq bacarığına, seçdikləri təmayül üzrə ali məktəbdə təhsillərini davam etdirmək potensialına malik şagirdlərin müəyyənləşdirilməsi və onların səmərəli təhsilinin təşkilindən ibarətdir.

Tam orta təhsil səviyyəsində təmayülləşmənin pilot qaydasında tətbiqinə 2011-2012-ci tədris ilindən etibarən Bakı Avropa Liseyi, Fizika-riyaziyyat və informatika təmayüllü lisey, “Elitar” gimnaziya, Akademik Zərifə Əliyeva adına lisey və 6 nömrəli məktəb-liseydə başlanmış, növbəti iki dərəcə ilində onların sırasına “XXI əsr” Beynəlxalq Təhsil və İnnovasiyalar Mərkəzi, Nazirlik tabeliyindəki T.Həsənov adına 23 nömrəli tam orta məktəb və Kimya-biologiya təmayüllü lisey daxil edilmişdir. Həmin pilot müəssisələri üçün nümunəvi tədris planları və tədris proqramları hazırlanıb təsdiq edilmişdir.

Pilot layihənin tətbiqində başlıca məqsəd tam orta təhsil səviyyəsində təhsilin təmayüllərə görə təşkilini sınaqdan keçirmək, gələcəkdə həmin prosesə kütləvi keçidlə bağlı müvafiq hazırlıq işləri aparmaq və bu barədə cəmiyyətdə ictimai rəy formalaşdırmaqdan ibarət olmuşdur.

Heyata keçirilən pilot layihənin nəticələri müsbət qiymətləndirildiyi üçün bu müəssisələrin şəbəkəsinin genişləndirilməsi məqsəduyğun sayılmış və Nazirlik üzrə əmrilə 2015-2016-cı tədris ilindən daha 50 məktəbdə (Bakı-33, Sumqayıt-5, Mingəçevir-4, Gəncə-3, Şirvan-1, bilavasitə Nazirlik tabeliyində-4) 4 təmayül (texniki, riyaziyyat-iqtisadiyyat, humanitar, təbiət) istiqamətində tədrisə başlanmışdır. Beləliklə, təmayülləşmə tətbiq olunan məktəblərin sayı 58-ə çatmışdır.

Hər bir təmayül üzrə tədris planında həftəlik 30 dərəcə saatı müəyyən olunmuşdur (rus bölməsində əlavə 2 saat Azərbaycan dili (dövlət dili kimi) fənninə ayrılır). Fənlərin sayı 8-11 arasındadır. Təmayül istiqamətindən asılı olmayaraq, tədris planlarında Azərbaycan dili (rus bölməsində rus dili), xarici dil, ədəbiyyat, riyaziyyat, Azərbaycan tarixi, fiziki tərbiyə, gənclərin çağırışıqədərki hazırlığı fənləri saxlanılmışdır. Təmayül sinifləri mövcud qaydalara uyğun olaraq, şagirdlərin sayı ən azı 20 nəfər olmaqla komplektləşdirilir.

Elektron məzmun layihələri

XXI yüzillik informasiya əsridir. Bu informasiyanın yaradılması, saxlanması və ötürülməsi texnologiyalar vasitəsilə mümkündür. Hər sahədə olduğu kimi təhsil sahəsində də texnologiyadan istifadənin böyük səmərəsi, faydası vardır. Bu faydanı gənc nəsle ötürmək üçün müəllimlər müasir texnologiyaları tədrisə tətbiq etməyə və bu yolla şagirdləri daha yaxşı öyrətməyə çalışmalıdır. Pedaqoji kadrlar şagirdləri indiki dövrdə sərbəst yaşamaqları üçün çağdaş həyata hazırlamalı və müasir texnologiyaların vasitəsilə təhsil resurslarının düzgün istifadə bacarıqlarını inkişaf etdirməlidirlər.

2015-ci ildən etibarən Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi tərəfindən tədrisdə innovativlik və müasirlik istiqamətində yaradılan layihələr, həyata keçirilən tədbirlər bir mənbədə yerləşdirilmişdir. Həmin mənbə www.e-resurs.edu.az portalıdır. Portal vasitəsilə hər bir istifadəçi elektron dərsliklər, video dərslər, müsabiqələr, elektron tapşırıqlar, müxtəlif oyunlar və digər təhsil resurslarına çıxış əldə edə bilərlər.

Hazırda www.e-derslik.edu.az

elektron dərslik portalında II, III, IV, VI, VII və VIII siniflər üzrə dərsliklər yerləşdirilib. Elektron dərsliklər hər şagirdə təhsil prosesində fəal iştirak etmək, onların öyrənmə prosesini fərdiləşdirmək üçün şərait yaradır. Elektron dərslikləri kompüter, planşet və ya mobil telefon üzərində onlayn və oflayn formatlarda istifadə etmək mümkündür. Eyni zamanda portal böyük həcmdə materialları əhatə edən elektron dərslik axtarış sistemi ilə təchiz olunub. Şagirdlər hər yerdə və hər bir zaman elektron dərsliklərdən istifadə edə bilərlər.

Azərbaycan məktəblilərinin riyaziyyat və oxuyub-anlama bacarıqlarını inkişaf etdirmək, onlar arasında sağlam rəqabəti artırmaq üçün www.e-test.edu.az

elektron müsabiqə sistemi yaradılıb. Burada riyaziyyat və Azərbaycan dili fənləri üzrə V-IX sinifləri əhatə edən suallar yerləşdirilib. Şagirdlər suallara cavab verməklə virtual yarışda iştirak edərək, qazandıqları ballara görə reyting cədvəlində öz nəticələrini şəhər, rayon və məktəb səviyyəsində müqayisə edə bilərlər. Elektron müsabiqə portalının əsas məqsədi şagirdlərin riyaziyyat və oxuyub-anlama sahəsində biliklərinin artırılması, onların asudə vaxtının səmərəli təşkilindən ibarətdir.

Tədris prosesinin daha da yaradıcı olmasının və şagirdlər tərəfindən müxtəlif üsullar vasitəsilə hər hansı bir məlumatın qavranılmasının və qəbul edilməsinin artırılması üçün müxtəlif metodlar təklif olunur. Bu istiqamətdə Təhsil Nazirliyi müxtəlif fənlər üzrə məktəb proqramını əhatə edən və müasir metodları istifadə edən www.video.edu.az

portalında yerləşən video dərslər hazırlamışdır. Video dərslər fizika, kimya, ədəbiyyat, Azərbaycan dili, həyat bilgisi, biologiya, ibtidai siniflərin seçilmiş mövzularını əhatə edir. Dərslər ölkənin seçilmiş müəllimləri, "İlin Müəllimi" mükafatı ilə təltif olunmuş pedaqoqlar, təhsildə uzun müddət pedaqoji təcrübəsi olan müəllimlər tərəfindən hazırlanmışdır.

Şagirdin müvafiq mövzu üzrə bilik səviyyəsini müəyyən-ləşdirmək və özünü qiymətləndirmək şəraitini yaratmaq məqsədilə dərsliklərə uyğun interaktiv suallar və test tapşırıqları tərtib olunmuşdur. Elektron tapşırıqlar əsasında onlayn formatda şagirdlərin bilikləri qiymətləndirilir, nəticələrin monitorinqi aparılır və müvafiq reytinglər hazırlanır. Tapşırıqlar kompüter və planşet üzərində istifadə oluna bilər.

Müxtəlif xarici şirkətlər tərəfindən hazırlanmış resurslar Azərbaycan dilinə tərcümə edilmiş və istifadəyə verilmişdir. Resurslar fizika, kimya, biologiya və riyaziyyat fənlərini əhatə edir. Burada şagirdlər mövzu üzrə elmi məlumatları dinləmək, verilən sualları və məsələləri həll etmək, cavablara əsasən biliklərini qiymətləndirmək imkanına malikdirlər.

Azərbaycanda tarix və coğrafiya fənləri üzrə elektron məzmun resursların məhdud sayı nəzərə alınaraq, şagirdlərin fərdi və ya qrup şəklində əyləncəli formada biliklərinin artırılması üçün bu fənlər üzrə elektron oyunlar hazırlanmışdır. Tarix fənni üzrə Azıx mağarası, daş, tunc, dəmir dövrləri, eləcə də XIV-XVI əsrin döyüşləri, Səfəvi dövləti kimi mövzuları və coğrafiya fənni üzrə Azərbaycan çayları, dağları, gölləri və digər mövzuları əhatə edən oyunlar vasitəsilə şagirdlər suallara cavab verir, oyunun sonunda isə topladığı ballara görə qiymətləndirilirlər.

Məktəb idarəçilərinin təlimi və seçimi

Təhsilin keyfiyyətinin artırılmasında təhsilin idarəolunmasının, təkmilləşdirilməsinin böyük rolu var.

Müəllimlərə mütəmadi dəstək vermək, onların inkişafını təşkil etmək, müəllim fəaliyyətinə nəzarət etmək, təkmilləşməyə ehtiyacı olan müəllimləri müxtəlif təlimlərə göndərmək, təcrübəli müəllimlərin yeni gələn müəllimlərə kömək etməsi üçün şərait yaratmaq, müəllim heyətinə gələcəyimiz olan şagirdlərə sadəcə bilik deyil, həm də təlim və tərbiyə verməsi üçün yol göstərmək və onları həvələndirmək ümumtəhsil müəssisələri rəhbərlərinin birbaşa vəzifəsidir. Məktəb idarəçilərini lazımi xüsusiyyətlərə, müasir bilik və bacarıqlara, şagird mərkəzli düşünməyə yiyələndirmək üçün Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi 2014-cü ildən başlayaraq məktəb idarəçisi olmaq istəyən potensial müəllim və direktor müavinləri üçün təlimlərin təşkilinə başlamışdır.

2014-cü ildə 700 namizəd təlimlərdə iştirak üçün müraciət etmişdir.

Onlardan:

- 54 nəfər təlimdə iştirak etmiş
- 45 nəfər yekun imtahanından keçmiş
- 16 nəfər yekun müsahibədən keçərək direktor vəzifəsinə
- 4 nəfər yekun müsahibədən keçərək direktor müavini vəzifəsinə təyinat almışdır

2015-ci ildə isə 770 nəfər namizəd təlimlərdə iştirak üçün müraciət etmişdir.

Onlardan:

- 162 nəfər təlimdə iştirak etmiş
- 156 nəfər yekun imtahanından keçmiş
- 24 nəfər yekun müsahibədən keçərək direktor vəzifəsinə
- 16 nəfər yekun müsahibədən keçərək direktor müavini vəzifəsinə təyinat almışdır

Respublika fənn olimpiadaları və müsabiqələri

İstedadlı şagirdləri aşkar etmək, onların potensialını inkişaf etdirmək və həmin şagirdlərlə məqsədyönlü işlərin görülməsi məqsədilə VII–IX sinif şagirdləri arasında fənn müsabiqələri həyata keçirilmişdir.

Bakı və Sumqayıt şəhərlərinin ən yaxşı 35 ümumtəhsil müəssisəsinin VII-IX sinif şagirdləri arasında fizika, kimya, biologiya və riyaziyyat fənləri üzrə fənn müsabiqələri təşkil edilmiş və keçirilmişdir. Üç fərqli turdan ibarət olan bu müsabiqələrdə təxminən 600-dən çox şagird iştirak etmişdir. Fənn müsabiqələrində şagirdlərə müxtəlif maraqlı, qeyri-standart məsələ və misallar, tapşırıqlar təqdim edilmişdir. Müsabiqənin nəticələrinə əsasən, həm məktəblər komanda hesabında, həm də şagirdlər fərdi hesabda I, II, III yerlərə layiq görülmüş və mükafatlandırılmışdır. Fənn müsabiqələrinin mükafatlandırma mərasimi Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyinin rəhbərliyi, millət vəkilləri, kütləvi informasiya vasitələri, universitet rektorları və məktəbli şagirdlərin iştirakı ilə təntənəli şəkildə keçirilmişdir.

Fənn müsabiqələrinin obyektiv, sağlam və ədalətli rəqabət mühitində keçirilməsi həm şagirdlərin, həm müəllimlərin, həm də məktəb rəhbərlərinin bu tip müsabiqələrə maraqlarını artırmış, fənlərə olan maraq daha da yüksəlmişdir.

2015-ci ildə Respublika fənn olimpiadaları fizika, riyaziyyat, informatika, kimya, biologiya, Azərbaycan tarixi, Azərbaycan dili və ədəbiyyatı və coğrafiya olmaqla 8 müxtəlif fənn üzrə keçirilmişdir. Fənn olimpiadalarında IX-XI sinif şagirdləri iştirak edərək biliklərini nümayiş etdirmişlər. Respublika fənn olimpiadalarının keçirilməsində bir sıra dəyişikliklər həyata keçirilmişdir. Belə ki, olimpiadalar üç müxtəlif mərhələdən ibarət olmuşdur:

1) Rayon mərhələsi: Bu mərhələ ölkənin bütün rayonlarında keçirilmişdir. Bu mərhələdə təxminən 22.000-dən çox şagird iştirak etmişdir. Rayon mərhələsində şagirdlərə suallar siniflər üzrə qapalı test formatında təqdim edilmişdir.

2) Zona mərhələsi (respublika mərhələsinin yarımfinal turu): Bu mərhələ zonalara bölünərək ölkənin 10 müxtəlif mərkəzində həyata keçirilmişdir. Bu mərhələdə ümumilikdə 3500-dən çox şagird iştirak etmişdir. Suallar qapalı test formatında təqdim edilmiş və nəticələr optik oxuyucu vasitəsi ilə yoxlanaraq elan edilmişdir.

3) Respublika mərhələsi (respublika mərhələsinin final turu): Bu mərhələ Bakı şəhərində 500-ə yaxın şagirdin iştirakı ilə həyata keçirilmişdir. Bölgələrdən gələn şagirdlər Kempinski hoteldə yerləşdirilmişdir. Final turunda tapşırıqlar açıq tipli sual formasında təqdim olunmuşdur. Final mərhələsində materiallar siniflər üzrə deyil, yaş qrupları üzrə hazırlanmışdır. VIII-IX siniflər aşağı yaş qrupu, X-XI siniflər isə yuxarı yaş qrupu şəklində ayrılmışdır.

Bu il respublika fənn olimpiadalarının nəticələrinə əsasən, final turunda iştirak edən şagirdlərin 50%-i medallara layiq görülmüşdür. Belə ki, 1:2:3 nisbətində olmaqla cəmi 262 şagirdə qızıl, gümüş və bürünc medallar təqdim edilmişdir.

Medallarla bərabər, şagirdlərə diplom və qiymətli hədiyyələr təqdim edilmişdir. İlk dəfə olaraq hər fənn üzrə “Birincilərin birincisi” nominasiyası üzrə mükafat da təqdim edilmişdir.

Olimpiadalarımızda iştirak edən şagirdlərin sayı:

1. I mərhələ: **22.473** şagird
2. II mərhələ: **3.633** şagird
3. III mərhələ: **480** şagird

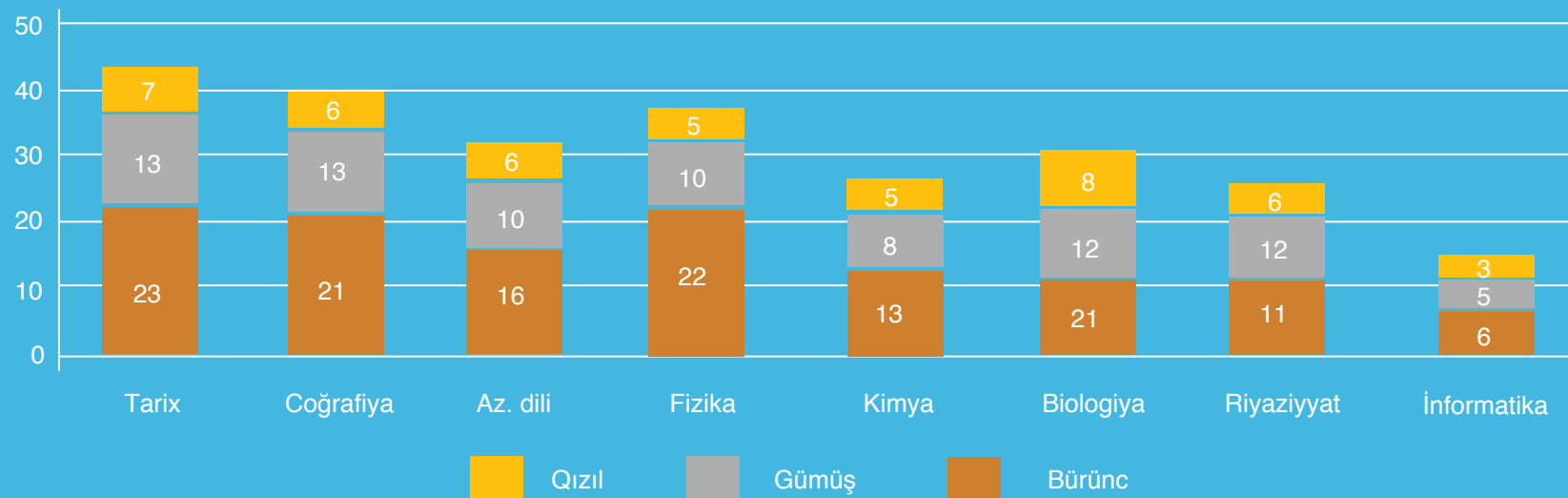
Sonuncu turun qaliblərinin sayı və medalları:

1. Toplam say: **262** şagird
2. Qızıl medal alanların sayı: **46** şagird
3. Gümüş medal alanların sayı: **83** şagird
4. Bürünc medal alanların sayı: **133** şagird

Fənlər üzrə medalların sayı:

2015-ildə Respublika fənn olimpiadasında fənlər üzrə qazanılan medallar

Beynəlxalq fənn olimpiadaları

Beynəlxalq fənn olimpiadaları ölkənin dünya miqyasında tanınmasında əhəmiyyətli səciyyə daşıyır. 2013-2015-ci illər ərzində şagirdlərin beynəlxalq fənn olimpiadalarına marağını artırmaq və yüksək nailiyyətlər qazanmaq məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi tərəfindən müvafiq tədbirlər həyata keçirilmişdir.

Tədbirlərdən biri kimi Respublika fənn müsabiqələrində yüksək nəticə göstərmiş şagirdlər xüsusi hazırlıq mərkəzlərinə cəlb edilmiş və həmin şagirdlərə bu mərkəzlərdə xüsusi hazırlanmış olimpiada yönümlü proqram üzrə dərindən hazırlıq keçirilmişdir.

Bakı şəhəri fizika-riyaziyyat və informatika təmayüllü liseyin, kimya-biologiya təmayüllü liseyin və Sumqayıt şəhəri texniki təmayüllü gimnaziyanın nəzdində olimpiadalara hazırlıq mərkəzləri yaradılmışdır.

Fizika-riyaziyyat və informatika təmayüllü liseyin nəzdində fizika, riyaziyyat və informatika fənləri üzrə həm liseyin, həm də fənn müsabiqələrinin nəticələrinə əsasən, seçilmiş şagirdlər üçün xüsusi qruplar yaradılmış və hazırlıq dərsləri keçirilmişdir. Bu mərkəzdə riyaziyyat fənni üzrə iki, fizika fənni üzrə bir və informatika fənni üzrə iki qrup, ümumilikdə 5 fərqli qrup olmaqla, VI-VIII siniflərdən 70-ə yaxın şagird olimpiadalara hazırlıq dərslərində iştirak etmişdir.

Sumqayıt şəhərində fənn müsabiqələrinin nəticələri ilə bərabər yanvar ayının sonuncu həftəsində VII-VIII sinif şagirdləri arasında seçim imtahanı keçirilmiş və olimpiada mərkəzinə fizika və riyaziyyat fənni üzrə ümumilikdə 60-a yaxın şagird dərslərə cəlb edilmişdir.

May ayında hər iki olimpiadalara hazırlıq mərkəzlərində iştirak edən şagirdlər arasında seçim imtahanı keçirilərək nəticəsi yüksək olan şagirdlər üçün yay olimpiada məktəbi təşkil edilmişdir. Yay olimpiada məktəbi 25 gün davam etmiş və ümumilikdə 80-ə yaxın şagird iştirak etmişdir. Yay olimpiada məktəbi boyunca şagirdlərə dərslər keçirilmiş və bir neçə sınaq imtahanları təşkil edilmişdir.

Riyaziyyat və informatika fənləri üzrə şagirdlər üçün Azərbaycan dilində vəsaitlər dərc edilmiş və olimpiada mərkəzlərində çalışan şagirdlərə paylanmışdır.

2015-ci ildə şagirdlər fənlər üzrə bir sıra beynəlxalq müsabiqələrdə iştirak etmiş və nailiyyətlər əldə etmişlər.

Riyaziyyat fənni üzrə:

32-ci Beynəlxalq Balkan Riyaziyyat olimpiadası

(BMO–Yunanistan)–3 bürünc medal və 1 həvəsləndirici sertifikat

- 1) Məhəmməd Şirinov – Bakı məktəblisi (XI sinif) – bürünc medal
- 2) İsmət Ağayev – Quba məktəblisi (məzun – Ali neft məktəbi I kurs) – bürünc medal
- 3) Tahir Nadirov – Quba məktəblisi (XI sinif) – bürünc medal
- 4) Mirəli Əhmədli – Gəncə məktəblisi (X sinif) – həvəsləndirici sertifikat.

56-cı Beynəlxalq Riyaziyyat olimpiadası (İMO – Tayland krallığı) – 2 bürünc medal və 4 həvəsləndirici sertifikat

- 1) Məhəmməd Şirinov – Bakı məktəblisi (XI sinif)
- 2) Fərid Həsənli – Mingəmevir məktəblisi (məzun – Sinqapur Nanyang universiteti I kurs)
- 3) Tahir Nadirov – Quba məktəblisi (XI sinif) – həvəsləndirici sertifikat.
- 4) Mirəli Əhmədli – Gəncə məktəblisi (X sinif) – həvəsləndirici sertifikat.
- 5) Fərman Dumanov – Gəncə məktəblisi (məzun– Sinqapur Nanyang universiteti I kurs) – həvəsləndirici sertifikat.
- 6) Anar Hüseynov – Gəncə məktəblisi (XI sinif) – həvəsləndirici sertifikat.

Fizika fənni üzrə:

Asiya fizika olimpiadası (APHO – ÇXR) – 1 bürünc medal

- 1) Tural Alıyev – Bakı məktəblisi (məzun – Sinqapur Nanyang universiteti I kurs)
- Beynəlxalq fizika olimpiadası (İPHO – Hindistan) – 1 bürünc medal

Kimya fənni üzrə:

47-ci Beynəlxalq kimya olimpiadası (İCHO – Azərbaycan) – 2 bürünc medal

- 1) Sergey Styopin – Bakı məktəblisi (məzun)
- 2) Hüseyn Babayev – Şirvan məktəblisi XI sinif şagirdi.

Biologiya fənni üzrə:

28-ci Beynəlxalq Biologiya olimpiadası (İBO – Danimarka) – 1 bürünc medal

- 1) Mamed Əliyev – Gəncə məktəblisi (XI sinif şagirdi)

Beynəlxalq olimpiadalara hazırlıq məqsədilə biologiya, fizika, informatika və riyaziyyat fənləri üzrə Respublika fənn olimpiadalarında yüksək nəticə göstərmiş şagirdlər arasından aprel və may aylarında beynəlxalq olimpiadalarda iştirak edəcək namizəd şagirdləri müəyyən etmək məqsədi ilə seçim turları keçirilmişdir. Həmin seçim turlarında hər 4 fənn üzrə ümumilikdə 100-ə yaxın şagird iştirak etmişdir. Fənlərdən və olimpiadalardan asılı olaraq seçim turları bir və ya bir neçə mərhələli həyata keçirilmişdir.

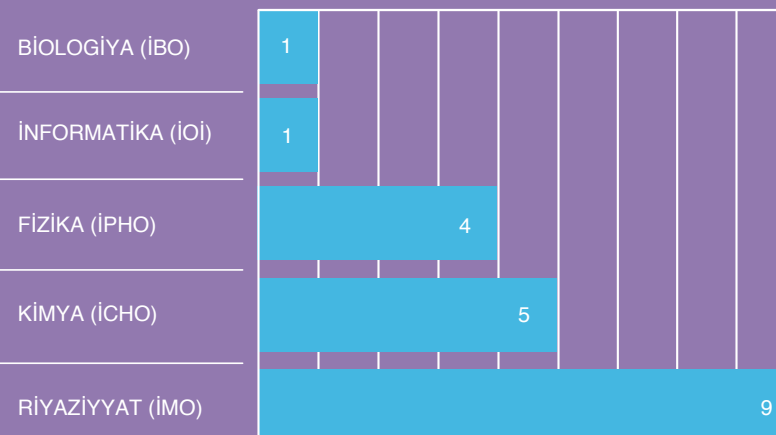
Namizəd şagirdlərlə iyun ayında yay olimpiada hazırlıq düşərgəsi təşkil edilmişdir. Bu hazırlıq dərslərini keçmək üçün Azərbaycan, Rusiya və Belarus universitetlərindən alim-professorlar, həmçinin xarici ölkələrdə təhsillərini davam etdirən məzun olimpiadaçılar dəvət edilmişdir. Stanford universitetinin doktorantı Cəfər Cəfərov (riyaziyyat fənni üzrə) və Carnegie Melon universitetinin doktorantı İlqar Ramazanlı (riyaziyyat fənni üzrə), McGill universitetinin magistrantı Sadiq Niftullayev (biologiya fənni üzrə) hazırlıq proqramları çox faydalı olmuşdur.

Yeni tədris ili olimpiada mərkəzində şagirdlərə həftəlik nizamlı və proqramlı dərslər keçirilmiş, riyaziyyat fənni üzrə (keçiriləcək mövzuların nəzəriyyəsi, sinif və ev tapşırıqları, onların həll üsulları əhatə olunduğu) dərs toplusu hazırlanmışdır. Bu düşərgədə beynəlxalq olimpiadalarda medal əldə etmiş məzunlarla bir həftəlik çalışma həyata keçirilmişdir.

47-ci Beynəlxalq kimya olimpiadasında iştirak edəcək namizəd şagirdlərin seçilməsi ilə əlaqədar Təhsil nazirinin əmri ilə namizəd şagirdlərin seçimi ilə əlaqədar qaydalar təsdiqlənmişdir. Qaydalara əsasən, namizəd şagirdlərin müəyyən edilməsi məqsədi ilə III turdan (rayon, zona, respublika) ibarət seçim imtahanları keçirilmişdir. Seçim imtahanlarında suallar Moskva Dövlət Universitetinin Bakı filialının mütəxəssisləri tərəfindən hazırlanmış və şagirdlərə təqdim edilmişdir. Rayon mərhələsində təxminən 1.500 şagird, zona mərhələsində təxminən 700 şagird və son respublika mərhələsində 100-ə yaxın şagird iştirak etmişdir.

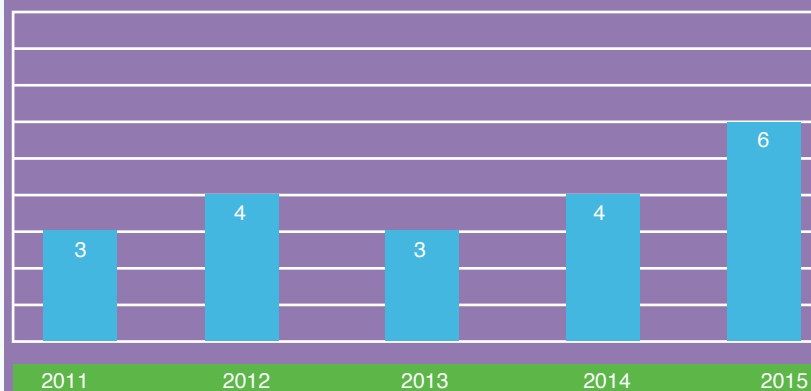
Seçim turlarının nəticələrinə əsasən, 14 şagird namizəd qismində olimpiadalara hazırlıq dərslərində iştirak etmiş və iyun ayında keçirilən son seçim imtahanının nəticəsinə əsasən, Azərbaycanı Beynəlxalq kimya olimpiadasında təmsil etmiş 4 şagird müəyyən edilmişdir.

Beynəlxalq olimpiadalarda fənlər üzrə son 5 ildə əldə olunan medallar

Diaqram 11

Beynəlxalq olimpiadalarda illər üzrə qazanan medalların toplam sayı

Diaqram 12

Məktəb icmalarının yaranması və valideynlərin cəlb edilməsi

Təhsil sisteminin inkişafı məqsədilə valideynlərin prosesə cəlb edilməsi olduqca vacib məsələlərdən biridir.

Araşdırmalar göstərir ki, valideynləri təhsil prosesi ilə maraqlanan şagirdlər həmyaşıdlarından daha yaxşı nəticə göstərir. Yeni valideynlər şagird nailiyyətinə müsbət təsir edir.

Bu məqsədlə 2015-ci ildə Məktəb İcma Qurumları yaradılmışdır. İcmanın fəaliyyətinin əsas məqsədi ümumtəhsil müəssisəsinin işində iştirak etməklə təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsinə kömək etməkdir. İcmanın fəaliyyət predmetinə, əsasən, aşağıdakılar aiddir:

- Ümumtəhsil müəssisəsində səmərəli təhsil mühitinin yaradılmasında iştirak etmək;
- Təhsil alanların nailiyyətlərinin yaxşılaşdırılması üçün müxtəlif tədbirləri həyata keçirmək;
- Təhsil alanların yüksək vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə olunması və onların məsuliyyətli vətəndaş kimi formalaşmasına töhfə vermək;
- Təhsil alanların sağlam böyüməsi üçün müxtəlif təşəbbüsləri irəli sürmək və onları həyata keçirmək;
- Təhsil alanların dünyagörüşünün inkişafı və tədrisi prosesində əldə edilmiş nəzəri biliklərin daha yaxşı mənimsənilməsi üçün müxtəlif sinifdənkenar tədbirləri təşkil etmək.

2015-ci ilin yanvar ayından "Məktəb İcma Qurumlarının Məktəblərdə Təşkili Layihəsi"ne başlanılmışdır. Qeyd olunan layihə çərçivəsində spesifikasiya, nümunəvi müəllim və nümunəvi şagird sayları nəzərə alınaraq, 50 pilot məktəb seçilmiş və seçilmiş məktəblərlə əlaqələr yaradılmışdır. Hər bir məktəbə elektron müraciətlər olunmuş və sorğulardan keçirilməsi üçün formalar göndərilmişdir. Hal-hazırda məktəblərlə iş davam edir.

Oxuyub - anlama bacarığının təkmilləşdirilməsi.

Təhsilin keyfiyyətinin artırılması və eyni zamanda beynəlxalq qiymətləndirmə proqramlarında müsbət nəticə qazanmaq istiqamətində görülən tədbirlər çərçivəsində ibtidai təhsil səviyyəsi üzrə oxuyub-anlama bacarığının inkişaf etdirilməsi prioritet məsələlərdən biridir.

2014-2015-ci illər ərzində Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi tərəfindən şagirdlərin oxuyub-anlama bacarığının yaxşılaşdırılması istiqamətində müvafiq tədbirlər həyata keçirilmişdir.

Azərbaycanın PIRLS 2016 (Oxu bacarığının inkişafı üzrə beynəlxalq tədqiqat) beynəlxalq tədqiqatında iştirakı nəzərdə tutulmuşdur. PIRLS tədqiqatı hər 5 ildən bir IV sinif şagirdləri arasında aparılır. Bu tədqiqat Şagirdlərin Təhsil Nailiyyətlərinin Qiymətləndirilməsi üzrə Beynəlxalq Assosiasiya (IEA) tərəfindən həyata keçirilir.

Eyni zamanda 7-11 oktyabr və 13-15 dekabr 2014-cü il tarixlərində Quba şəhərində "Oxu strategiyalarının təlimi üzrə mentorların hazırlanması" adlı təlimlər təşkil olunmuşdur. Təlimlərin əsas məqsədi ibtidai təhsil səviyyəsində təhsil alan şagirdlərdə oxuyub-anlama bacarıqlarını inkişaf etdirmək məqsədilə sinif müəllimlərinin fəaliyyətini istiqamətləndirməyə yardım edə biləcək mentorların hazırlanması olmuşdur. Təlim prosesində paylama materialı kimi istifadə məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi tərəfindən 5.000 ədəd "Oxu təlimi strategiyaları" (müəllim üçün vəsait) və 30.000 ədəd "Oxuyub-anlama bacarığının qiymətləndirilməsi üçün vasitələr" (şagird üçün vəsait) adlı vəsaitlər hazırlanaraq Bakı və bölgələr üzrə ümumtəhsil müəssisələrinə paylanmışdır.

Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirinin əmrinə əsasən, 2015-2016-cı tədris ilindən başlayaraq oxuyub-anlama bacarığının inkişaf etdirilməsi istiqamətində görülməli tədbirlər strukturunun təkmilləşdirilməsi məqsədilə "Zərdabi" layihəsi həyata keçirilməyə başlanmışdır. Layihənin əsas məqsədi III və IV siniflərdə təhsil alan şagirdlərin oxuyub-anlama bacarığının təkmilləşdirilməsidir.

Milli qiymətləndirmə layihələri

Azərbaycan Respublikasının ümumtəhsil müəssisələrində "Təhsil Sektorunun İnkişafı üzrə İkinci Layihə" (TSİİL) çərçivəsində milli qiymətləndirmə tədqiqatları həyata keçirilir. Milli qiymətləndirmə şagirdlərin təlim nəticələrinə təsir edən amilləri öyrənməklə təhsilin vəziyyəti haqqında məlumat toplamaq, perspektivləri, gələcək fəaliyyəti müəyyənləşdirmək məqsədilə aparılan sistemli tədqiqatdır.

Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi tərəfindən TSİİL çərçivəsində 2013, 2014 və 2015-ci illərdə həyata keçirilən milli qiymətləndirmə tədqiqatı ümumi təhsil müəssisələrinin müvafiq sinif şagirdlərinin oxuyub-anlama, Azərbaycan dili və riyaziyyat fənləri üzrə mənimsəmə səviyyəsini ölçmək məqsədi daşımışdır. Bu müddət ərzində aparılan tədqiqatları aşağıdakı kimi xarakterizə etmək olar:

- 2013-cü il milli qiymətləndirmə tədqiqatı-IV sinif şagirdlərinin oxuyub-anlama bacarıqlarının ölçülməsi, Azərbaycan dili və riyaziyyat fənlərinin şagirdlər tərəfindən mənimsənilmə səviyyəsinin və kurikulumuna uyğunluğunun yoxlanması;
- 2014-ci il milli qiymətləndirmə tədqiqatı-Azərbaycan dili və riyaziyyat fənlərinin IV və VI siniflər tərəfindən mənimsənilmə səviyyəsinin və kurikulumuna uyğunluğunun yoxlanması;
- 2015-ci il milli qiymətləndirmə tədqiqatı-Azərbaycan dili və riyaziyyat fənlərinin V və VII siniflər tərəfindən mənimsənilmə səviyyəsinin və kurikulumuna uyğunluğunun yoxlanması.

Milli qiymətləndirmə tədqiqatının keçirilmə prosesində təhsilin keyfiyyətinə təsir edən amillər kimi valideynlərin təhsilinin, məktəbəqədər hazırlığın, dərindənkenar mütaliənin şagird nailiyyətinə təsiri, regionlar arasında şagird nailiyyətlərinin fərqi, kurikulumun mənimsənilmə səviyyəsi və s. məsələlər araşdırılmışdır.

Son 3 ildə 20 mindən çox şagird milli qiymətləndirmə tədqiqatında iştirak etmişdir. Araşdırmalar nəticəsində aydın olmuşdur ki, şagirdlərin IX sinifdə buraxılış imtahanında "qeyri-kafi" qiymət almalarının əsas səbəbi onların, əslində, ibtidai sinifdə, yəni 4-cü sinifdə zəif nəticə göstərmələridir. Başqa sözlə, yuxarı sinifdə zəif nəticə göstərən şagirdlər ibtidai sinfi yaxşı mənimsəmədiklərindən yuxarı siniflərdəki məzmunu da qavramaqda çətinlik çəkirlər.

2013-cü il milli qiymətləndirmə tədqiqatında:

- 3.105 nəfər IV sinif şagirdi Azərbaycan dili və riyaziyyat fənni üzrə qiymətləndirilib

2014-cü il milli qiymətləndirmə tədqiqatında:

- 5.231 nəfər IV sinif şagirdi Azərbaycan dili və riyaziyyat fənlər üzrə
- 5.177 nəfər VI sinif şagirdi Azərbaycan dili və riyaziyyat fənlər üzrə qiymətləndirilib.

2015-ci il milli qiymətləndirmə tədqiqatında:

- 5.393 nəfər V sinif şagirdi Azərbaycan dili və riyaziyyat fənləri üzrə
- 5.223 nəfər VII sinif şagirdi Azərbaycan dili və riyaziyyat fənləri üzrə qiymətləndirilib.

2013-2015-ci illərdə Azərbaycan dili və Riyaziyyat fənləri üzrə milli qiymətləndirmədə iştirak edən şagirdlərin sayı

Bakı şəhərində məktəb təftişi mexanizminin pilot tətbiqi

Məqsəd:

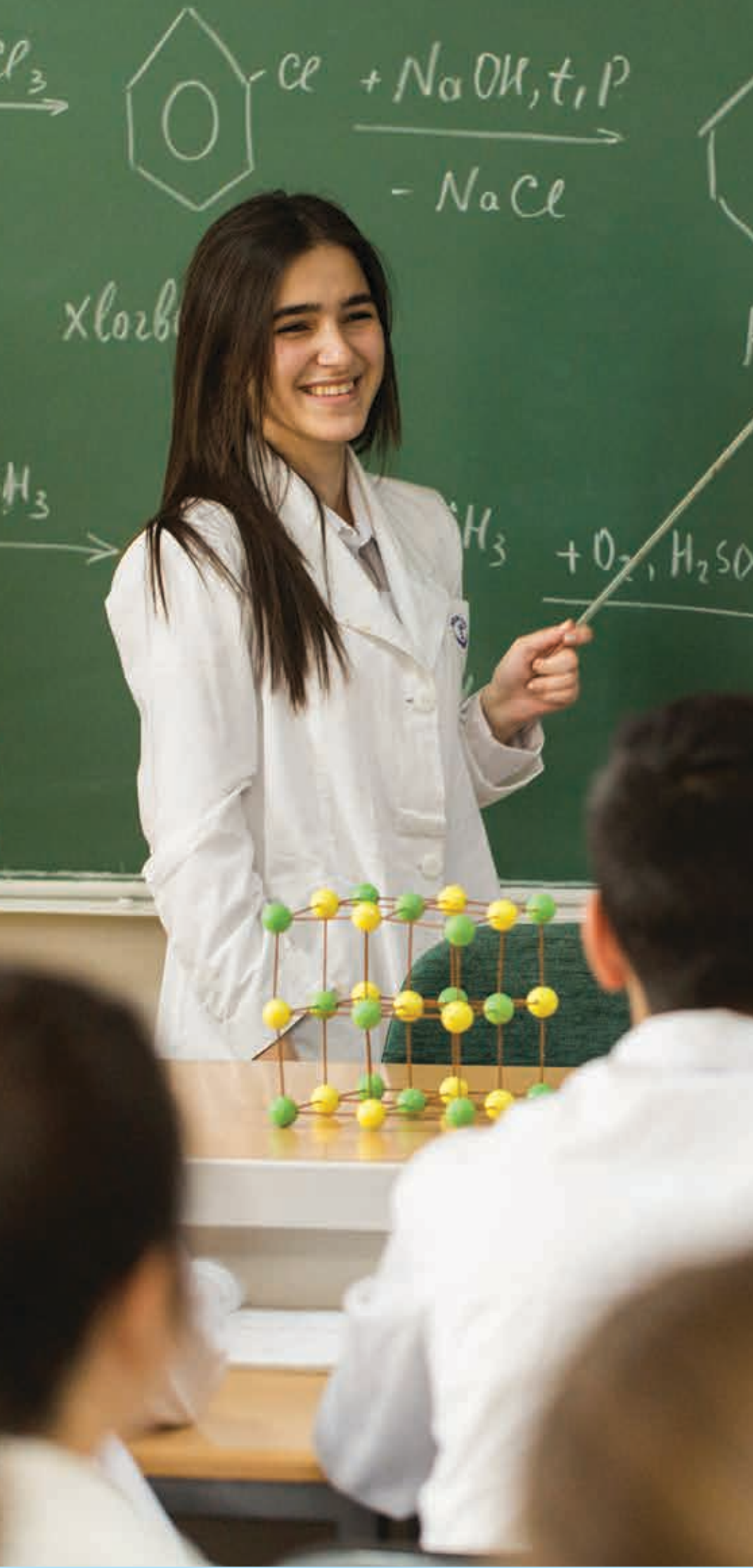
Layihənin əsas məqsədi Azərbaycanda təhsilin keyfiyyətinə nəzarət üçün məktəblərdə təftiş mexanizminin qurulması və işlək vəziyyətə salınması olmuşdur.

Fəaliyyət:

2015-ci ilin may və iyun aylarında Azərbaycan məktəblərində təftiş mexanizmini yaratmaq üçün beynəlxalq səviyyəli məsləhətçilər cəlb olunmuş və onların təcrübələrindən faydalanılmışdır. Bakı şəhərində bir çox məktəblərdə araşdırmalar aparılmışdır. Bu məktəblər təsadüfi seçilərək, həmin məktəblərin iş fəaliyyətləri, fənn tədrisi, müəllim-şagird ünsiyyəti, məktəb idarə olunması, məktəb infrastrukturunu nəzərdən keçirilmiş, şagirdlərlə, valideynlərlə, məktəb rəhbərliyi ilə müsahibələr aparılmışdır. Toplanan məlumatlar əsasında təftiş mexanizmi yaradılmışdır. Yaradılan mexanizm yenidən təsadüfi seçilən Bakı məktəblərində tətbiq edilərək testdən keçirilmişdir. Həmin mexanizm nəticəsində məktəblərin reytingi, bu reytinglərə uyğun həmin məktəblərlə iş prosesinin necə qurulması işlənilib hazırlanmışdır. Eyni zamanda onlarla məktəb direktoru və direktor müavini üçün məktəb təftişinin səbəbi, prosesi, mexanizmi və nəticələri barədə beynəlxalq məsləhətçilər tərəfindən təlim təşkil olunmuşdur. Bu mexanizmin gələcəkdə bütün məktəblərdə tətbiq olunması nəzərdə tutulmuşdur.

Nəticə:

Nəticədə məktəblərin təftiş olunma, qiymətləndirilmə mexanizmi qurulmuş, qiymət nəticəsinə görə onlarla iş prinsipi yaradılmış və yüksək nəticə göstərən məktəblər üçün mükafat proqramları işlənilib hazırlanmışdır.

Müəllimlərin işə qəbulu

Müəllimlərin işə qəbulu mexanizmi təhsilin keyfiyyətinə birbaşa təsir edən amillərdəndir. Bu proses nə qədər obyektiv və şəffaf olarsa, peşəkar təhsil-verənlərin sayı da bir o qədər çox olar.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2012-ci il 5 sentyabr tarixli Sərəncamı ilə təsdiq olunmuş "Korrupsiyaya qarşı mübarizəyə dair 2012-2015-ci illər üçün Milli Fəaliyyət Planı"na uyğun olaraq müəllimlərin işə qəbulunun mərkəzləşdirilmiş qaydada, elektron proqram təminatı tətbiq olunmaqla şəffaf keçirilməsi üçün müvafiq qaydalar işlənib hazırlanmış və elektron proqram təminatı yaradılmışdır. Artıq beşinci ildir ki, Təhsil Nazirliyi tərəfindən ümumtəhsil müəssisələrinə və peşə liseylərinə müəllimlər mərkəzləşmiş müsabiqə yolu ilə və elektron proqram təminatı tətbiq edilməklə işə qəbul edirlər.

Müsabiqə üç mərhələdə təşkil edilir. Birinci mərhələdə elektron ərizələrin qəbulu aparılır. İkinci mərhələdə namizədlərlə imtahan keçirilir. İmtahanda hər bir namizədə 60 sual təqdim edilir. Sualların elektron formada kompüterdə cavablandırılması üçün 90 dəqiqə vaxt verilir. İmtahan başa çatdıqdan dərhal sonra monitor-da düzgün cavabların sayı qeyd olunur.

Suallar aşağıdakı məzmunu əhatə edir:

- ⇒ Ümumi təhsil proqramı əhatə olunmaqla ixtisas fənnindən: 40 sual
- ⇒ Fənnin tədrisi metodikası və təlim strategiyalarından: 20 sual

Üçüncü mərhələdə test imtahanından müvəffəqiyyətlə keçərək seçdiyi vakant yeri tutmaq hüququ qazanan namizədlərlə müsahibə təşkil edilir. Müsahibə proqramına uyğun olaraq, namizədlərin peşəkar kompetensiyaları, təhsil sahəsi üzrə məlumatlılıq səviyyəsi, ümumi dünyagörüşü və şəxsi keyfiyyətləri qiymətləndirilir.

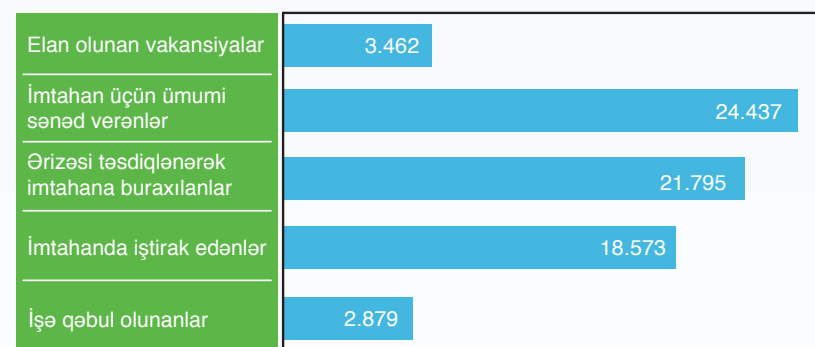
Müsabiqə iştirakçıları ilə aparılmış sorğular göstərir ki, müəllim olmaq istəyənlər üçün mərkəzləşmiş müsabiqə mexanizminin tətbiq edilməsinin bir çox üstünlükləri vardır:

- Müsabiqədə iştirak etmək istəyənlər əvvəlcədən qaydalar və təlimatlarla tanış olurlar və nəyə hazırlaşmaq lazım olduğunu bilirlər. İmtahan elektron şəkildə şəffaf və obyektiv keçirilir;
- Keyfiyyəti təmin etmək üçün müəyyən keçid balı qoyularaq yüksək nəticə göstərən müəllimlərin müsabiqənin sonrakı mərhələsinə keçməsi təmin edilir;
- İxtisasını daha yaxşı bilən və metodiki hazırlığı olan müəllimlər daha yüksək bal toplayaraq arzu etdikləri məktəbə işə qəbul olurlar;
- İmtahan iştirakçılarının nəticələri əsasında müəllim olmaq istəyənlərin göstəriciləri və nəticələri haqda dolğun məlumatla sahib olmaq mümkün olur;
- Ali və orta ixtisas təhsili müəssisələri məzunlarının göstəricilərini təhlil etmək və gələcək fəaliyyətdə nəzərə almaq imkanları əldə edir.

2015-2016-cı tədris ili üzrə ümumtəhsil müəssisələrində və peşə liseylərində vakant olan yerlərə müəllimlərin işə qəbulunun nəticələri aşağıdakı kimi olmuşdur:

- Elan olunan vakant yerlərin sayı: 3.462 yer
- Müsabiqədə iştirak üçün elektron ərizə verənlər: 24.437 nəfər
- Ərizəsi təsdiqlənərək imtahana buraxılanlar: 21.795 nəfər
- İmtahanda iştirak edənlər: 18.573 nəfər
- İşə qəbul olunanlar: 2.879 nəfər

2015-ci ildə vahid imtahan vasitəsilə müəllimlərin işə qəbulu prosesi

2015-ci ildə vahid imtahan vasitəsilə müəllimlərin işə qəbulu prosesi

Təhlil göstərir ki, müəllim işləmək istəyənlərin sayı ildən-ilə artır. Əgər iki il əvvəl müəllimlərin işə qəbulu üzrə müsabiqəyə müraciət edənlərin sayı 17 min nəfər idisə, cari ildə onların sayı 41 faiz artaraq 24 min nəfər olmuşdur. Qeyd etmək lazımdır ki, İKT-nin geniş tətbiqini nəzərdə tutan şəffaf, obyektiv və çevik işə qəbul mexanizminin tətbiqi müəllim peşəsinə marağın artmasına bilavasitə təsir etmişdir. Müsabiqənin nəticələrinə əsasən, vakansiyaların tutulma səviyyəsi 38 faiz artmışdır. Kənd məktəblərinə işə qəbul olunmuş 1.729 nəfər gənc mütəxəssisə Nazirlər Kabinetinin qərarına əsasən, həvəsləndirmə tədbirləri tətbiq edilmişdir ki, bu da kənd məktəblərini seçənlərin ötən dərs ilinə nisbətən 25 faiz artmasına gətirib çıxartmışdır. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, ötən dərs ilindən gənc mütəxəssislərə şamil edilən həvəsləndirmə tədbirlərinin həcmi (kompensasiya 40 manatdan 60 manata, əməkhaqqına əlavə 70 manatdan 100 manata) artırıldı. Əlavə olaraq, Nazirlər kabinetinin müvafiq qərarına əsasən, 3 il (həmin və ya digər kənd məktəbində) əmək fəaliyyətini davam etdirən gənc müəllimlərə tətbiq edilən həvəsləndirmə tədbirlərinin daha 2 il müddətinə uzadılması nəzərdə tutulmuşdur.

Göründüyü kimi, elan olunan hər 1 vakant yerə orta hesabla 7 nəfər iddia etmişdir. Namizədlərin təqribən 12%-i müsabiqənin hər iki mərhələsindən müvəffəqiyyətlə keçərək işə qəbul olmuşdur. Müsabiqədə iştirak edənlərdən apelyasiya şikayəti verən olmamışdır.

2014-2015-ci dərs ilindən başlayaraq yaşayış yerinin dəyişdirilməsi, ailə vəziyyəti, səhhəti və digər səbəblərlə əlaqədar müəllimlərin iş yerinin dəyişdirilməsi mərkəzləşdirilmiş müsabiqə vasitəsilə həyata keçirilməyə başlanmışdır. Bu prosesin də tənzimlənməsində elektron proqram təminatı tətbiq edilmiş və iş yerini dəyişmək istəyən müəllimlər üçün müsabiqə təşkil edilərək şəffaflyq təmin edilmişdir. Bununla əlaqədar bütün vakant yerlər yerdəyişmə üçün elan edilmişdir. 2015-ci ildə 1.303 müəllim yerdəyişmə üzrə müsabiqəyə müraciət etmiş, müsabiqənin nəticəsinə görə, 175 nəfər iş yerini dəyişmişdir.

Müəllimlərin işə qəbulu prosesinin daha da təkmilləşdirilməsi məqsədilə proqram təminatı yenidən işlənmiş və aşağıdakı imkanlar yaradılmışdır:

- ⊙ Elektron ərizələrin doldurulması zamanı məlumatların dəqiqliyinin təmin edilməsi məqsədilə müəllimlərin işə qəbulu üzrə proqram təminatı Daxili İşlər Nazirliyinin İAMAS və Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin Əmək müqavilələrinin elektron bildirişləri sistemi ilə inteqrasiya olunmuşdur. Bunun nəticəsində vətəndaşlar tərəfindən daxil edilmiş məlumatların düzgünlüyü təmin edilmişdir. Beləliklə, elektron ərizə vermiş namizədlər barədə şəxsi məlumatlar, eləcə də iş haqqında məlumatlar sistem tərəfindən yüklənmişdir. Eyni zamanda hazırda işləyən müəllimlər işə qəbul üzrə müsabiqəyə, işləməyən müəllimlər isə yerdəyişmə üzrə müsabiqəyə buraxılmamış, səbəblər barədə onların "Şəxsi səhifəsinə" məlumat göndərilmişdir;
- ⊙ İştirakçıların daha operativ məlumatlandırılması və müsabiqədə iştirakının təmin edilməsi məqsədilə imtahanların və müsahibələrin keçirilməsi yeri və tarixi barədə bildirişlər "Şəxsi səhifə"yə göndərilməklə yanaşı, onlara sms və elektron məktubla da göndərilmişdir. Nəticədə test imtahanlarında və müsahibələrdə iştirak edənlərin sayı artmışdır;
- ⊙ İştirakçıların test imtahanına və müsahibəyə daha yaxşı hazırlaşmasını təmin etmək məqsədilə müəllimlərin işə qəbulu üzrə saytda hər bir fənn üzrə nümunəvi suallar, simulyativ testlər və müsahibə proqramı yerləşdirilmişdir. Nəticədə namizədlər imtahanlara hazırlaşmaq üçün əlavə resurslar əldə etmiş, onlarda elektron imtahanvermə sahəsində bacarıqlar formalaşdırılmışdır;
- ⊙ Vakansiya seçimi zamanı iştirakçılara işləmək istədikləri təhsil müəssisəsi barədə daha geniş məlumatlar təqdim etmək məqsədilə onlara müəssisənin yerləşdiyi rayon (şəhər), yaşayış məntəqəsinin tipi, rayon mərkəzindən məsafəsi, ünvanı və müəssisə üzrə əlaqələndirici şəxsin telefon nömrəsi barədə məlumatla tanış olmaq imkanı yaradılmışdır. Nəticədə namizədlər düzgün seçim etmiş, vakant yer tutulduqdan sonra imtina halları azalmışdır.

Şagirdlərin məktəbdənkənar fəaliyyətə cəlb edilməsi

Şagirdlərin məktəbdə dərslər keçmələri ilə yanaşı, onların məktəbdənkənar fəaliyyəti də əhəmiyyətlidir. Bu fəaliyyət şagirdlərin tədbirlərdə, təşkilati işlərdə, sosial layihələrdə fəal iştirakları ilə onların hərtərəfli formalaşmasına xidmət edir.

Uşaq, yeniyetmə və gənclərin maraq, meyil və bacarıqlarının müəyyənləşdirilməsi və onların asudə vaxtlarının təşkilinin, fiziki inkişaflarının dəstəklənməsi, şagirdlərin tərbiyəsi, vətənpərvər ruhda böyüməsi, onların zərərli vərdislərdən qorunması ilə bağlı maarifləndirmə mexanizmlərinin təşkil edilməsi və daim təkmilləşdirilməsi, tərbiyə işinin təşkili və məktəbdənkənar təhsilin istiqamətləri üzrə təlimati sənədlərin işlənib hazırlanmasının təmin edilməsi, onların təsdiqinə nail olunması və digər öhdəliklərin yerinə yetirilməsi məktəbdənkənar fəaliyyətin prioritet istiqamətlərindəndir.

Təhsil Nazirliyi şagirdlərin məktəbdənkənar fəaliyyətə cəlb edilməsi məqsədilə müxtəlif səpkidə tədbirlər keçirmiş və keçirməyə davam edir. Həmin tədbirləri aşağıdakı kimi sadalaya bilərik.

■ İlk peşə və orta ixtisas təhsili müəssisələrinin şagird və tələbələri arasında ifa üzrə Respublika müsabiqəsi keçirilmişdir. Müsabiqənin keçirilməsində əsas məqsəd ilk peşə və orta ixtisas təhsili müəssisələrinin şagird və tələbələrinin asudə vaxtlarının səmərəli keçirməsini təşkil etmək, xüsusi istedadla malik gəncləri üzə çıxarmaq, onların ifa mədəniyyətinin inkişafına təkan vermək, Azərbaycan bəstəkarlarının əsərləri, xalq mahnıları və milli rəqslərin öyrənilməsi istiqamətində aparılan işləri daha da inkişaf etdirmək, gənc nəslin milli-mənəvi, estetik tərbiyəsini yüksəltməkdən ibarət olmuşdur.

■ Fiziki tərbiyə üzrə fənn kurikulumunun tətbiqi üçün fəal tədris metodikasının təkmilləşdirilməsi, ölkənin bütün ümumtəhsil məktəblərində tətbiq oluna biləcək fəal təlim metodunun hazırlanması, eyni zamanda sağlam qida və fəal həyat tərzinə dair məlumatlılığın artırılması məqsədilə Təhsil Nazirliyi "British Council", "Bakcell" şirkəti

və "İnkişaf Naminə İdman" İctimai Birliyi arasında imzalanmış əməkdaşlığa dair niyyət protokoluna əsasən, "TOPs-Fiziki tərbiyə üzrə müasir təhsil texnologiyasının yaradılması" layihəsinə başlanılmışdır. Layihəyə 2015-2016 tədris ilində "Sağlam təhsil sinifləri" də əhatə olunmaqla 37 məktəb cəlb olunmuşdur.

■ Azərbaycan Futbol Federasiyası Assosiasiyası ilə birgə Məktəblilərin mini futbol üzrə Bakı şəhər çempionatı keçirilmişdir. Çempionatın keçirilməsində məqsəd "Azərbaycan Respublikasında 2005-2015-ci illərdə futbolun inkişafına dair Dövlət Proqramı"ndan irəli gələn vəzifələri yerinə yetirmək, 2015-ci ildə Bakı şəhərində keçiriləcək Birinci Avropa Oyunlarının mahiyyətini məktəblilər arasında təbliğ etmək, məktəbli futbolçuların idman ustalıqlarını artırmaq və mini futbolun inkişafına dəstək verməkdən ibarət olmuşdur. Yarışda paytaxtın 305 məktəbindən 3.660 nəfər VIII sinif şagirdi iştirak etmişdir.

■ Azərbaycan Respublikasının Milli Olimpiya Komitəsi, Təhsil Nazirliyi, Gənclər və İdman Nazirliyi və "Azərbaycan Coca-Cola Bottlers Limited" Şirkəti arasında "Fəal Ailəm, Sağlam Aləm" layihəsinin həyata keçirilməsi üzrə Anlaşma Memorandumu imzalanmışdır. Memorandumda "Fəal Ailəm, Sağlam Aləm" proqramı çərçivəsində 2015-ci ildə ailəvi idman mühiti üçün münbit şəraitin yaradılması məqsədilə FASA proqramının televiziya versiyasının hazırlanması və efir vasitəsilə yayımlanması, tərəflər arasında təsdiq olunmuş fəaliyyət ili üçün "Ən fəal ailənin" seçilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Bakı 2015 Avropa Oyunları sosial idman irsinin tərkib hissəsi kimi Oyunların təbliğatında fəal iştirakın təmin olunması, ilin sonunda ənənəvi Ailəvi İdman Yarışının təşkil edilməsi və s. əməkdaşlıq istiqamətləri müəyyənləşdirilmişdir.

■ Təhsil Nazirliyi, Gənclər və İdman Nazirliyi, Müdafiə Nazirliyi, Fövqəladə Hallar Nazirliyi, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi, Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidməti və Respublika Veteranlar Şurasının birgə təşkilatçılığı ilə ümumtəhsil məktəblərinin VIII-X sinif şagirdləri arasında "Şahin" hərbi-idman oyununun respublika final yarışını keçirilmişdir. Keçirilən yarışda komandalar 8 mərhələ üzrə öz güclərini sınamışdır.

■ Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin təşkilatçılığı ilə istedadlı uşaq və gəncləri üzə çıxarmaq, onların yaradıcılıq potensialını inkişaf etdirmək, məktəbliləri yaradıcılıq dərnəklərinə daha geniş cəlb etmək, uşaq yaradıcılıq mərkəzləri arasında təcrübə mübadiləsini təşkil etmək məqsədilə “Uşaq və gənclərin ən yaxşı yaradıcılıq işləri”nin respublika müsabiqəsi keçirilmişdir. Müsabiqəyə ümumi təhsil, internat məktəblərinin və ilk peşə-ixtisas təhsili müəssisələrinin şagirdləri qatılmışdır. Müsabiqə dekorativ tətbiqi sənət, dizayn, floristika nominasiyaları olmaqla 20 növ üzrə keçirilib, 1.000-ə yaxın əl işləri təqdim edilmişdir.

■ Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi, Dövlət Sərhəd Xidməti, Gənclər və İdman Nazirliyinin birgə tədbirlər planına uyğun olaraq “Sərhəd” hərbi oyununun yekun tədbiri keçirilmişdir. Oyunların keçirilməsində məqsəd məktəblilər arasında hərbi-vətənpərvərlik işinin yüksəldilməsi, yetişməkdə olan gənc nəslin vətənə, tarixə, mənəvi dəyərlərə hörmət ruhunda tərbiyə olunmasından ibarətdir. Oyunlara 28 sərhədyanı rayondan 136 məktəbin 680 şagirdi cəlb edilmişdir.

■ Gənc xilasedicilərin və yanğınsöndürənlərin 4-cü respublika birinciliyi və gənc xilasedicilərin 3-cü beynəlxalq yarışı keçirilmişdir. Təhsil, Gənclər və İdman Nazirliklərinin dəstəyi və Fövqəladə Hallar Nazirliyinin təşkilatçılığı ilə keçirilən tədbirdə ölkəmizin ümumtəhsil məktəblərinin şagirdləri ilə yanaşı Türkiyə, Rusiya, Polşa, Belarus, Gürcüstan, Qazaxıstan və Moldovadan olan təmsilçilər iştirak etmişlər.

■ Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin anadan olmasının 92-ci ildönümünə həsr olunmuş respublika şahmat festivalı “Şahmat” fənni tədris olunan pilot ümumtəhsil məktəblərinin şagirdləri arasında keçirilmişdir. Şəxsi-komanda xarakteri daşıyan və İsveçrə sistemi üzrə keçirilmiş respublika yarışında “Şahmat” fənni tədris olunan 494 pilot məktəbdən 3 min nəfərdən çox, final yarışında isə 400-ə yaxın şagird iştirak etmişdir.

■ Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi Azərbaycan Futbol Federasiyaları Assosiasiyası ilə birgə ali təhsil müəssisələri arasında futbol üzrə “Təhsil Kuboku” yarışı keçirmişdir. Olimpiya sistemi üzrə keçirilən yarışlara 31 ali təhsil müəssisəsinin komandası qatılmışdır. Yarışı keçirməkdə məqsəd “Azərbaycan Respublikasında 2005-2015-ci illərdə futbolun inkişafına dair Dövlət Proqramı”nın icrasını təmin etmək, 2015-ci ildə Bakı şəhərində keçiriləcək Birinci Avropa Oyunlarını təbliğ etmək, tələbələri sağlam həyat tərzinə cəlb etmək, tələbələr arasında futbolun kütləviliyini artırmaq, Azərbaycanın tələbə yığma komandasına, gənclərdən ibarət yığma komandaya namizədlər seçmək, beynəlxalq yarışlarda iştirakını təmin etməkdən ibarət olmuşdur.

■ Təhsil Nazirliyinin və “GameTV”nin dəstəyi ilə “Əlaçı” televiziya müsabiqəsi təşkil olunmuşdur. Layihəyə respublikanın müxtəlif bölgələrindən 1.200 şagird qatılmışdır və 13 veriliş çəkilişləri aparılmışdır.

■ Gənclərin idraki fəallığının, yaradıcı təfəkkürünün, bilik və məlumatlılıq səviyyələrinin artırılması məqsədi ilə Təhsil Nazirliyinin Gənclər və İdman Nazirliyi və Game TV ilə birgə layihəsi olan breyn-ringq üzrə Azərbaycan Respublikası Prezidentin kuboku uğrunda ənənəvi beynəlxalq turnir keçirilmişdir.

■ Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman Nazirliyinin və Azərbaycan Respublikası Milli Olimpiya Komitəsinin birgə əmrinə əsasən, 10 noyabr 2015-ci il tarixindən “Olimpiya Hərəkatı” layihəsi çərçivəsində VII-XI sinif şagirdləri arasında atletika, veloidman, badminton və basketbol (3x3) idman növləri üzrə məktəblilərin Bakı şəhər birinciliyi başlanılmışdır. Yarışın keçirilməsində məqsəd məktəblilər arasında Olimpiya hərəkatını təşviq etmək, ümumtəhsil müəssisələrində fiziki tərbiyə fənninə marağı daha da artırmaq, həmin müəssisələrin bədən tərbiyə kollektivləri ilə idman federasiyaları, idman məktəbləri arasında əməkdaşlığı gücləndirmək, məktəblilərin idmanla məşğul olması üçün valideynləri həvəsləndirmək, “Bakı 2015” Avropa Oyunlarının idman irsini gücləndirilmək və olimpiya idman komplekslərindən, idman bazalarından səmərəli istifadəni təşkil etmək, hədəf idman növlərində kütləviliyi artırmaqdan ibarətdir. Bakı şəhər birinciliyinin proqramına uyğun olaraq şagirdlər məktəbdaxili, rayon və final mərhələləri üzrə mübarizə aparmışlar. Yarışlarında 60 minə yaxın məktəbli iştirak edib. Hesabat ilinin noyabr ayından start verilən yarışlar 2016-cı ilin yanvar ayından yekunlaşıb. Olimpiya oyunlarının ümumdünya tərəfdaşı olan Coca-Cola şirkətinin maliyyə dəstəyi ilə keçirilən yarışların final mərhələsinin mükafat fondu 35.070 manat müəyyən olunmuşdur .

“Sağlam Təhsil - Sağlam Millət” layihəsi

“Sağlam Təhsil-Sağlam Millət” layihəsi dünyanın qabaqcıl ölkələrinin təhsil sahəsində tətbiq olunan sağlam təhsil modelinin bazasında yaradılmışdır. Təhsilalanların uzun müddət oturaq formada dərslər almaları onların psixi və fiziki inkişafına mənfi təsir göstərə bilər. Ənənəvi təhsil formasının yaratdığı hər hansı əks-təsirlər bir çox dövlətlərdə olduğu kimi Azərbaycan Respublikasında da dövlət səviyyəsində narahatlıq doğurur.

2014-2015-ci tədris ilindən Bakı şəhərindən beş, Sumqayıt şəhərindən isə bir məktəb cəlb olunmaqla, “Sağlam Təhsil-Sağlam Millət” layihəsinə start verilmişdir. Burada əsas məqsəd təhsilalanların siniflərdə dərslər aldıkları zaman psixi və fiziki sağlamlıqlarını mükəmməl formaya salmaq, həmçinin yüksək təhsillə bərabər, mənəvi və fiziki tərəfdən inkişaf etmiş vətəndaş kimi yetişdirməkdir.

Layihə çərçivəsində fəaliyyət planına aşağıdakı elementlər daxildir:

- Dərsin hər on beşinci dəqiqəsində şagirdlərin yerinin (oturacaqlı masalardan hündür masalara və əksinə) dəyişdirilməsi;
- Yerdəyişmənin birinci on beş dəqiqəsində reaksiya verdişlərinin formalaşdırılması;
- Yerdəyişmənin ikinci on beş dəqiqəsində göz trenajoru üzrə iş;
- Təlim prosesində sinifdəki dörd asqıdan düzgün istifadə.

Strateji plana uyğun olaraq layihədə iştirak edəcək müəllim və psixoloqlara iki günlük təlim keçirilmişdir. Dərslər xüsusi quraşdırılmış video müşahidə vasitələri ilə izlənmiş, ehtiyac yarandıqda fərdi və ya qrup səviyyəsində yenidən aidiyyəti təlimlər keçirilmişdir. Layihənin rəhbəri və digər məsul şəxslər, həmçinin müəllim və psixoloqlar layihənin effektivliyi və gələcək perspektiviyini müəyyənləşdirmək üçün intensiv dəyirmi masalar təşkil edərək, adekvat dərslər planları hazırlamışlar. Layihənin uğurlu və davamlı olması üçün mütəmadi olaraq valideynlərin və təhsilalanların bu sahədə maarifləndirilməsi işləri görülür, həmçinin layihənin fəaliyyəti ildə üç dəfə monitorinq olunur.

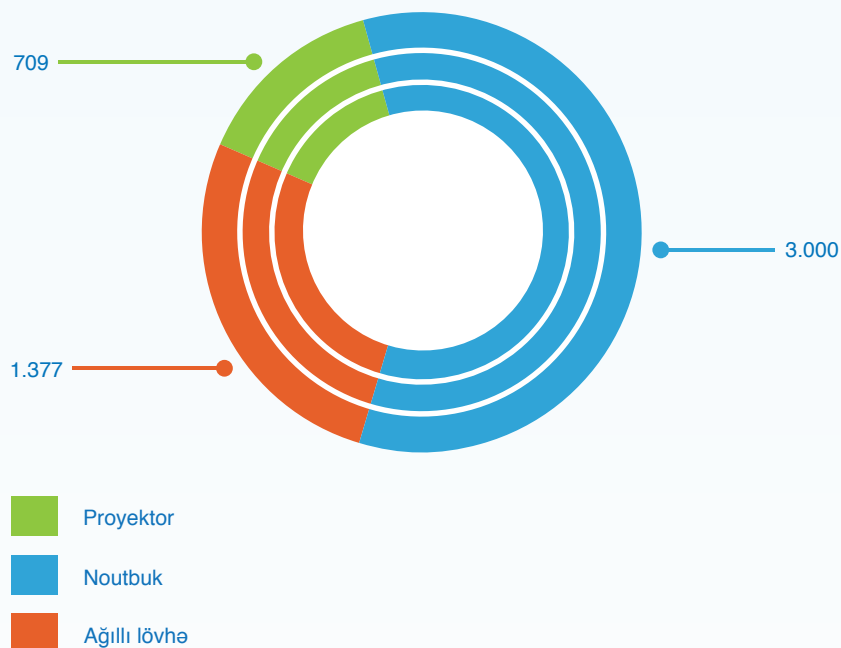

Müəllimlərin peşəkar inkişafı

Elm və texnologiyanın sürətli inkişafını nəzərə alaraq müəllim peşəsinin daim inkişafı üçün müəllimlər davamlı olaraq fərqli ixtisasartırma təlimlərinə cəlb olunurlar. Bu kimi təlimlərə misal olaraq İKT təlimlərini göstərmək olar. Təhsilverənlər tədris prosesində kompüter, noutbuk və proyektor kimi vasitələrdən istifadə edərək daha müasir üsuldə dərs təşkil edə bilir, eyni zamanda lazımı məlumatları internetdən toplayaraq müvafiq mövzu haqqında şagirdlərə video, cədvəl, qrafika, şəkil və s. formatda bilikləri ötürərək tədrisin keyfiyyət və məhsuldarlığının artırılmasına nail olurlar.

Məlumat üçün 2014-cü ildə 3.767 nəfər, 2015-ci ildə isə 2.100 nəfər müəllim İKT təlimlərinə cəlb olunmuş və bu təlimlərdən müvəffəqiyyətlə keçmişdir. Həmin təlimlər müəllimlərimiz üçün ödənişsiz təşkil olunmuşdur. Təlimləri uğurla başa vuran müəllimlərimizə müxtəlif texniki avadanlıqlar (kompüter, noutbuk, ağıllı lövhə, skaner və s.) təqdim edilmişdir. Təlimlərdə uğur qazanmış müəllimlərə verilmiş mükafatların sayı tərkibi aşağıdakı diaqramda göstərilmişdir:

İKT təlimlərində uğur qazanmış müəllimlərə verilmiş resursların sayı

Diaqram 15

İlk peşə-ixtisas təhsili

İlk peşə-ixtisas təhsilinin hədəfi əmək bazarının tələbatına uyğun, ümumi, orta və tam orta təhsil bazasında müxtəlif sənətlər və kütləvi peşələr üzrə ixtisaslı işçi-kadr hazırlanmasını təmin etməkdir. Respublikada fəaliyyət göstərən ilk peşə-ixtisas təhsili müəssisələrinin cəmi sayı 109-dur. Bunlardan Təhsil Nazirliyinin tabeliyində olanlar aşağıdakılardır:

- peşə liseyi - 44
- peşə məktəbi - 57 (cəzaçəkmə müəssisələrinin tərkibində - 8)
- tədris mərkəzi - 2
- Naxçıvan Muxtar Respublikasında-peşə məktəbi - 4
- Özəl ilk peşə-ixtisas təhsili müəssisəsi - 2

2015-2016-cı tədris ilində ilk peşə-ixtisas təhsili müəssisələrinə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabineti tərəfindən, ümumilikdə, 16.990 nəfər qəbul planı (12.440 nəfər dövlət vəsaiti hesabına, 4.550 nəfər isə ödənişli əsaslarla) müəyyən edilmişdir.

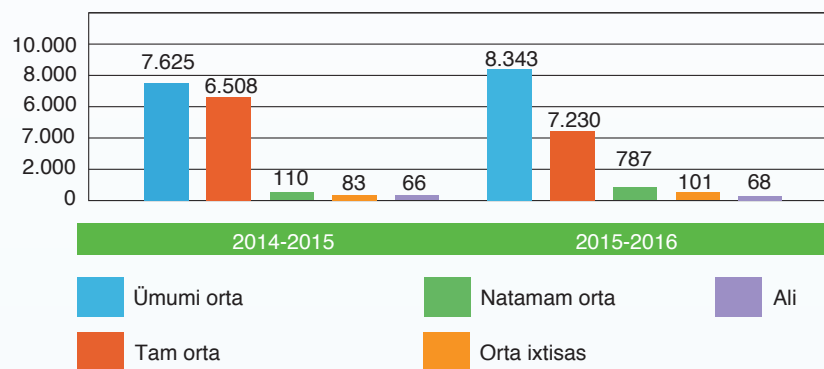
2015-2016-cı tədris ilində ilk peşə-ixtisas təhsili üçün qəbul planı

Diaqram 16

2015-2016-cı tədris ili üçün müraciət edənlərdən 8.343 nəfər ümumi orta təhsil (50,47%), 7.230 nəfər tam orta təhsil (43,74%), 787 nəfər natamam orta təhsil (4,76%), 101 nəfər orta ixtisas təhsil (0,61%) və 68 nəfər ali təhsil bazasından (0,41%) olmuşdur. 2014-2015-ci tədris ili ilə müqayisədə bu göstərici bütün istiqamətlərdə artmışdır. Belə ki, müraciət edənlərin sayı ümumi orta təhsili üzrə 9%, tam orta təhsil üzrə 11%, natamam orta təhsili üzrə 6,15%, orta ixtisas təhsili üzrə 22%, ali təhsil üzrə 3% və ümumilikdə 15% artım göstərmişdir.

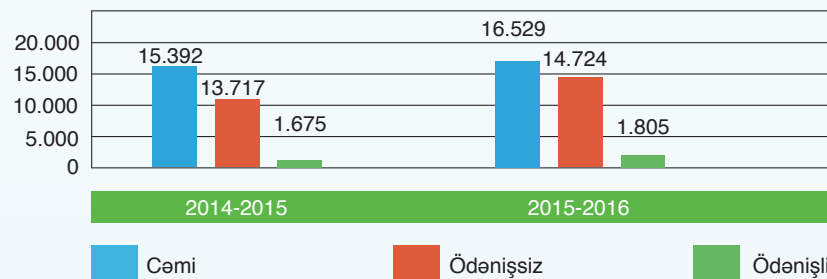
İlk peşə-ixtisas təhsili üçün müraciət edənlərin sayı

Diaqram 17

İlk peşə-ixtisas təhsili müəssisələrinə qəbul üçün müraciət edən şagirdlərin ödənişli və ödənişsiz istiqamət üzrə müraciətlərinin bölgüsünə illər üzrə baxsaq, görə bilərik ki, 2014-2015-ci tədris ilinə nisbətən 2015-2016-cı tədris ilində hər iki istiqamətdə müraciətlərin sayında artım olmuşdur.

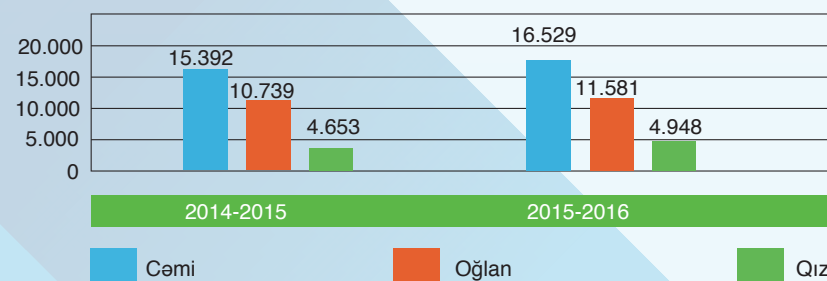
İlk peşə-ixtisas təhsilində ödənişli və ödənişsiz yerlərə müraciət edənlərin sayı

Diaqram 18

Müraciət edənlərin cinsinə görə bölgüsünə illər üzrə baxdıqda oğlanların üstünlük təşkil etdiyini, eyni zamanda isə həm oğlanların, həm də qızların sayının 2014-2015-ci tədris ili ilə müqayisədə 2015-2016-cı tədris ilində artım göstərdiyini müşahidə edə bilərik.

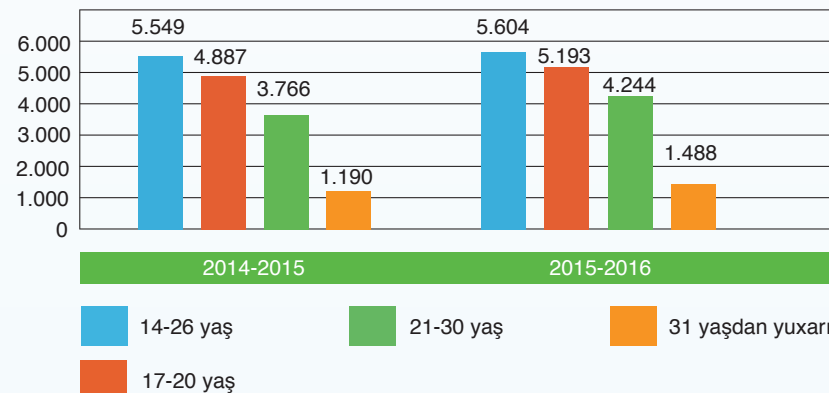
İlk peşə-ixtisas təhsili üçün müraciət edənlərin cinsinə görə bölgüsü

Diaqram 19

2014-2015 və 2015-2016-cı tədris illərində ilk peşə-ixtisas təhsili müəssisələrinə müraciət edənlərin yaş həddinə görə bölgüsü göstərir ki, ilk peşə-ixtisas təhsilinə müraciət edənlərin çoxu ümumtəhsil və orta məktəb şagirdləridir. Diaqramdan görüldüyü kimi, 2015-2016-cı tədris ilində müraciət edənlərin 5.604 nəfəri (33,90%) 14-16 yaş arasında, 5.193 nəfəri (31,42%) 17-20 yaş arasında, 4.244 nəfəri (25,68%) 21-30 yaş arasında və 1.488 nəfəri isə (9,00%) 31 yaşdan yuxarı olmuşdur.

İlk peşə-ixtisas təhsili üçün müraciət edənlərin yaş həddinə görə bölgüsü

Diaqram 20

Peşə təhsilində bu il də beynəlxalq təşkilatlarla birgə layihələrin həyata keçirilməsi istiqamətində müəyyən işlər həyata keçirilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi, "Allianz Consult" MMC və "GİZ" Almaniya Beynəlxalq Əməkdaşlıq Cəmiyyəti ilə əməkdaşlığı çərçivəsində ilk peşə-ixtisas təhsilində rəhbər və müəllim heyətinin bilik və bacarıqlarının artırılması üzrə birgə layihə həyata keçirilmişdir. Layihənin məqsədi ilk peşə-ixtisas müəssisələrinin rəhbər işçilərinin və gələcəkdə bu vəzifədə çalışmaq arzusu olan kadrların bacarığını artırmaqla təhsildə keyfiyyət və səmərəli idarəetməni təmin etməkdir. "Liderlik və İdarəetmə" adlı təlim 2014-cü il noyabr-dekabr və 2015-ci ilin yanvar aylarında həyata keçirilmiş, imtahandan müvəffəqiyyətlə keçmiş namizədlərdən 4 nəfər rəhbər vəzifələrə təyin olunmuşdur.

2015-ci ildə Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi və Norveç Krallığının Roqaland Təlim və Təhsil Mərkəzi Fondu arasında 2014-cü ildə imzalanmış "Azərbaycanda peşə təhsili və təliminin inkişafı və gücləndirilməsi istiqamətində Əməkdaşlıq Memorandumu"na əsasən, prioritet iqtisadi sahələri (kənd təsərrüfatı, gəmiqayıрма, gəmiçilik, balıqçılıq) əhatə edən peşə istiqamətləri üzrə layihə həyata keçirilməkdədir. Layihə çərçivəsində müəllim və rəhbər heyətin bacarıqlarının artırılması, peşə təhsili və təlimində məzmunun yenilənməsi, kurikulumların hazırlanması və dərsliklərin təkmilləşdirilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

11 mart 2015-ci il tarixində Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi ilə “Absheron Hotel Group” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti arasında təlimlərin təşkilinə dair əməkdaşlıq memorandumu imzalanmışdır. Memoranduma əsasən, Avropa Oyunlarının keçirilməsi ərəfəsində istifadəyə verilməsi planlaşdırılan “Boulevard Hotel” və “İntourist Hotel” mehmanxaları üçün turizm-xidmət sahəsi üzrə 430 nəfər kadrın hazırlanması üçün qısamüddətli (1 ay müddətində) təlimlərin təşkil edilməsi Absheron Hotel Group MMC tərəfindən nəzərdə tutulmuşdur. Layihənin 1-ci hissəsi olaraq, təlimlər 5 nömrəli Bakı Peşə Liseyində 3 ixtisas (təmizlik xidmətləri üzrə işçi, barmen-ofisiant, mehmanxana qeydiyyatçısı) üzrə beynəlxalq standartlara uyğun 6 xarici ekspert tərəfindən keçirilmiş və təlimin sonunda 205 nəfər sertifikatla təmin olunmuşdur.

8 oktyabr 2015-ci il tarixində Təhsil Nazirliyi və British Council arasında 2 pilot layihənin həyata keçirilməsinə dair Anlaşma Memorandumu imzalanmışdır. Layihələrdən biri 5 nömrəli Bakı Peşə Liseyində Abşeron Otellər Qrupu ilə birgə “mehmanxana inzibatçısı ixtisası üzrə təcrübə proqramı” pilot layihəsidir ki, həmin layihə çərçivəsində turizm-xidmət sahəsi üzrə kadr hazırlığının təşkili və praktik bacarıq və səriştələrin təmin edilməsi, istehsalat təcrübəsində dövlət-biznes əməkdaşlığı, mühəndis-pedaqoji kadrların peşə bacarıqlarının yüksəldilməsi üçün ixtisasartırma təlimlərinə cəlb edilməsi istiqamətdədir.

Təhsil Nazirliyi, British Council və “Azercell Telekom” MMC-nin dəstəyi ilə Azərbaycan Gəncləri Nailiyyəti İctimai Birliyi tərəfindən ilk peşə-ixtisas təhsili üzrə “İş Dünyası üçün Bacarıqlar” layihəsi həyata keçirilir. Dövlət-özəl əməkdaşlığının nümunəsi olan layihə çərçivəsində şagirdlərə sahibkarlıq, biznes etikasının əsasları və işə hazırlıq bacarıqları aşılması üçün təlimlərin təşkil edilməsi, müəllim heyətinə isə təlim metodları və münasibətlərin qurulması üzrə kursların öyrədilməsini həyata keçirir. “İş Dünyası üçün Bacarıqlar” layihəsi Bakı şəhərində yerləşən telekommunikasiya və informasiya texnologiyaları peşə istiqaməti üzrə ixtisaslaşmış ilk peşə-ixtisas təhsili müəssisələrində - 4, 5, 7, 12, 13, 18 nömrəli Bakı Peşə liseylərində və 5 nömrəli Bakı Peşə Məktəbində təhsil alanları əhatə edir.

Azərbaycan Respublikası hökuməti və Koreya İxrac-İdxal Bankı arasında 11 aprel 2014-cü il tarixli “Peşə Tədris Mərkəzinin Yaradılması Layihəsi” üzrə imzalanmış kredit sazişi çərçivəsində nəzərdə tutulan məsləhət xidmətləri üzrə Tender komissiyası işini başa vurmuşdur. Koreya Hökuməti ilə birgə müasir tipli peşə tədris mərkəzinin yaradılması istiqamətində Koreyanın İnsan Resursları Departamentinin Biliklərin Transferi üçün Qlobal İnstitutu (HRD Koreya) ilə oktyabr ayında müqavilə imzalanmış və layihənin icrasına başlanılmışdır.

Təhsil Nazirliyi tərəfindən ilk peşə-ixtisas təhsili müəssisələrinin infrastrukturunun inkişafına yönəlmiş və dövlət-biznes partnyorluğuna əsaslanan sosial xarakterli "Müasir Azərbaycan Peşəkarları Layihəsi"nin əhatə dairəsi 2015-ci ildə daha da genişlənməmişdir. Belə ki, layihə çərçivəsində vizajist, mühafizəçi, mehmanxana inzibatçısı, dərzi, qaynaqçı, quru-inşaat ustası, xarrat-parket ustası, bərbər ixtisasları üzrə kadr hazırlığı 8 ilk peşə-ixtisas müəssisələrində həyata keçirilir və növbəti il üçün regionlarda da fəaliyyət nəzərdə tutulur. Bosch, Eldar studio, Knauф, Yaponiya səfirliyi, Belarus hökuməti kimi müxtəlif dövlət və özəl, o cümlədən xarici tərəfdaşlarla əməkdaşlıq qurularaq pilot ilk peşə-ixtisas təhsili müəssisəsinin bazasında müasir resurs mərkəzləri yaradılır.

Azərbaycanda təhsil sisteminin inkişafına töhfə vermək məqsədilə Avropa İttifaqı Nümayəndiliyi tərəfindən həyata keçirilən "İlk peşə-ixtisas təhsilinin gücləndirilməsi, habelə ilk peşə-ixtisas və ali təhsildə keyfiyyətin təmin olunması sahəsində islahatların Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyinə institusional dəstəyin göstərilməsi" (9 tövsiyə xarakterli hesabat, 2 layihə təklifi və 2 beynəlxalq təcrübə mübadiləsindən ibarət olan) texniki dəstək layihəsi başa çatmışdır.

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi və Avropa Təlim Fondunun birgə əməkdaşlığı ilə "Turin Prosesi 2014" çərçivəsində aparılan siyasət dialoqunun nəticəsi olaraq, Azərbaycanda peşə təhsili sahəsində növbəti illər üzrə prioritetlər müəyyən olunmuşdur. Dövlət qurumları və işəgötürənlərin cəlb olunduğu Azərbaycanda peşə təhsili və təlimi üzrə iki illik və beşmüddətli hesabatı hazırlanmış və 2015-ci ilin iyun ayında İtaliyanın Turin şəhərində keçirilmiş beynəlxalq konfransda təqdim olunmuşdur. Hesabata görə, son illərdə peşə təhsili və təlimi sahəsində müvafiq inkişaf və təşəbbüslər müşahidə edilir.

Eyni zamanda bir sıra akademik əməkdaşlıq üzrə təşəbbüslər həyata keçirilmişdir. 2014-2015-ci tədris ilində qardaşlaşmış 17 nömrəli Bakı Peşə Liseyinin mühəndis-pedaqoji və şagird heyətinin Türk Telekom Məsləki və Texnik Anadolu Liseyinə səfəri təşkil olunmuşdur. 2015-ci ilin sentyabr ayında 5 nömrəli Bakı Peşə Məktəbi və Xidmət Biznes Mütəxəssisləri üzrə Vilnüs Peşə Təlim Mərkəzi arasında əməkdaşlıq, akademik mübadilə məqsədilə niyyət protokolu imzalanmışdır.

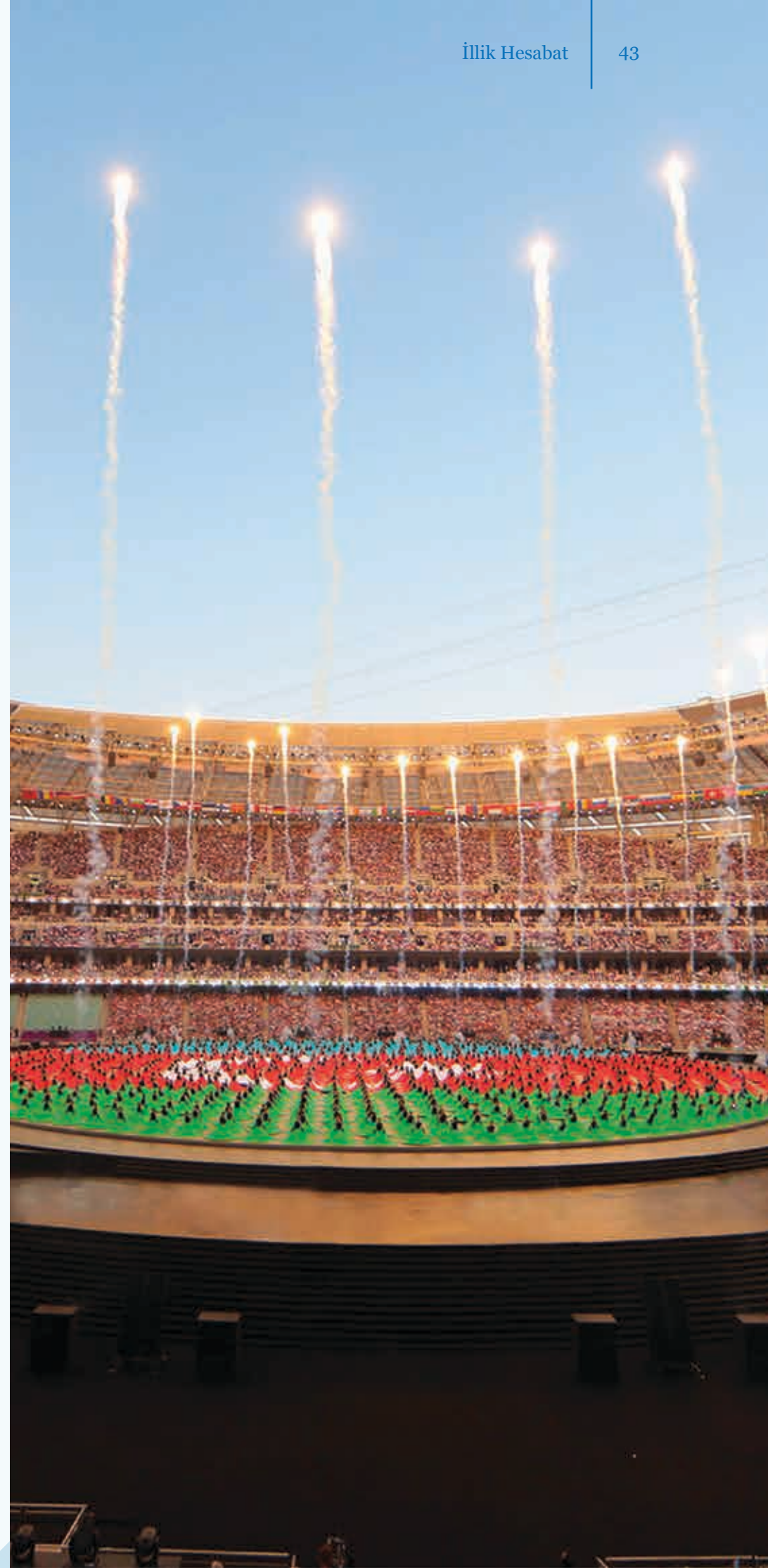
İlk Avropa oyunları

Ölkəmiz 17 günlük Bakı-2015 Birinci Avropa Oyunlarına ev sahibliyi və təşkilatçılıq edərək dünya idman mediasının aktual mövzusunə çevrildi və dünya idman tarixinə qızıl hərflərlə həkk olundu. Bu kimi irimiqyaslı beynəlxalq oyunların keçirilməsi infrastruktur və təşkilatçılıq baxımından bir neçə illər tələb etsə də, Azərbaycanın bu oyunları 2-3 il müddətində yüksək səviyyədə təşkili, dünya ictimaiyyətinin heyretinə səbəb olmuşdur.

Oyunlar çərçivəsində bir neçə dünya standartlarına cavab verən infrastruktur layihələr tamamlanmış və məntiqi nəticə olaraq oyunların təşkili yüksək səviyyədə həyata keçirilmişdir. Avropanın 50 ölkəsindən 20 idman növü üzrə 6.000-dən çox idmançı oyunlarda iştirak etmiş, müxtəlif medallar qazanmışlar. Milli idmançılarımız bu yarışda yüksək nailiyyət göstərmiş və komanda olaraq Rusiyadan sonra 56 medalla 2-ci yeri tutmuşdur. İdmançılarımız, ümumilikdə, 21 qızıl, 15 gümüş və 20 bürünc medal qazanmışdır.

Bu oyunların təşkili və icrasına çox böyük maliyyə və insan resursları cəlb olunmuşdur. İnsan resurslarına olan tələbin böyük hissəsini könüllü şəkildə qoşulan tələbələrımız təmin etmişlər. Ümumi olaraq, 17.859 nəfər gəncimiz Birinci Avropa Oyunlarına həm dəstək olmaq, həm töhfə vermək, həm təcrübə qazanmaq, həm də bu möhtəşəm tədbirin bir parçası olmaq üçün müraciət etmiş və rəhbərlik tərəfindən məmnuniyyət hissi ilə təşkilati işlərə cəlb olunmuşlar.

Bu kimi beynəlxalq yarışların ölkənin turizm potensialının inkişafı üçün çox mühüm əhəmiyyətə malik olmasını nəzərə alaraq, xarici qonaqların Azərbaycan Respublikasının tarixi və mədəniyyəti haqqında bilgilənməsi üçün Təhsil Nazirliyinin SABAH qruplarının tələbələri könüllü olaraq sistemli və effektiv bir işə imza atdılar. Beş yüzdən çox tələbənin qoşulduğu könüllülər dəstəsi müxtəlif tədbirlər təşkil edərək Avropa Oyunları haqqında məlumat verməklə bərabər, yerli və xarici gənclərin asudə vaxtlarının səmərəli keçməsinə təmin etdilər. Bundan başqa, könüllülər xarici dil biliklərindən istifadə edərək ölkəmizə təşrif buyurmuş xarici qonaqlara bütün sahələrdə yardımçı oldular. Bu cür təcrübə proqramı könüllülərin həm vətənpərvər vətəndaş kimi formalaşmasına şərait yaradır, həm də individual qərar qəbul etmə, problemlərin həlli, nəzəri dil biliklərinin praktik tətbiqi kimi bacarıqlarını formalaşdırır. Bu perspektivdən baxdığımızda minlərlə gəncin könüllü şəkildə ölkəmiz üçün əhəmiyyətli olan tədbirdə iştirakı təqdirləyiqdir.

III HİSSƏ

TƏHSİLİN

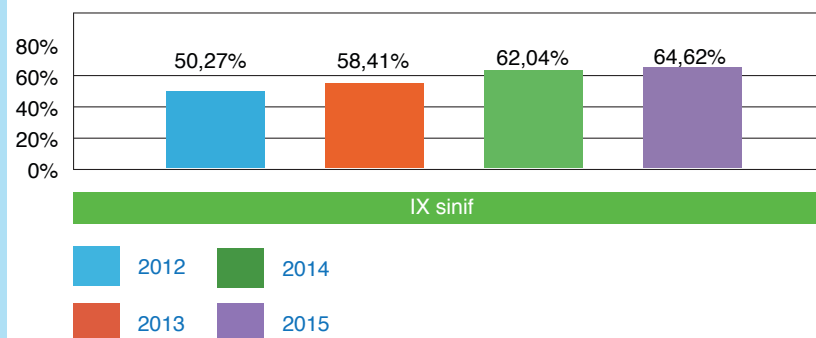
KEYFİYYƏTİ

Buraxılış imtahanları

IX sinif buraxılış imtahanı nəticələri ildən - ilə yaxşılaşır

IX sinif buraxılış imtahanlarında hər il şagirdlər ana dili və riyaziyyat fənləri üzrə qiymətləndirilir. Bu imtahanın nəticələri illər üzrə təhlil edildikdə ildən-ilə müvəffəq qiymət alanların çəkisində artım olduğu aydın görünür.

IX sinif buraxılış imtahanında hər iki fəndən müvəffəq qiymət alanların faizi

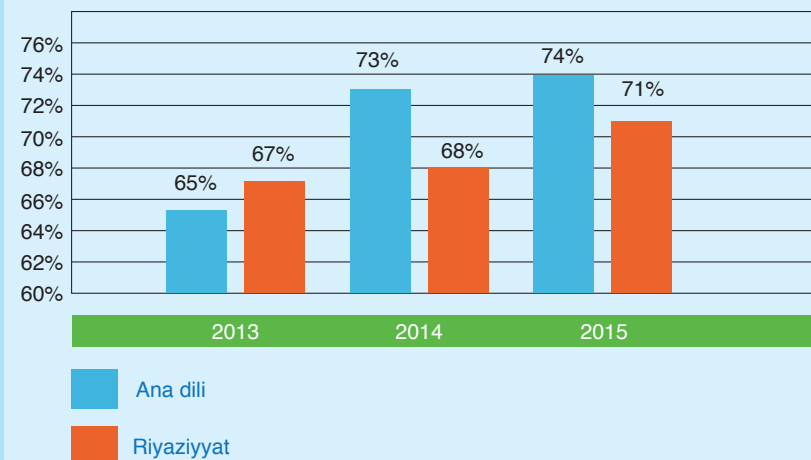

Diaqram 21

Diaqram 21-ə baxsaq, 2012-ci ilə müqayisədə 2015-ci ildə IX sinif buraxılış imtahanı nəticələrinin 14%-dən çox yaxşılaşdığını görə bilərik. Başqa sözlə, 2015-ci ildə təxminən hər 3 şagirddən 2-si imtahan fənninin hər ikisindən müvəffəq qiymət almışdır. Qeyd etdiyimiz 14%-lik yaxşılaşma minlərlə şagirdin akademik həyatında uğur qazanması üçün əsas yaratmışdır, çünki şagirdin ana dili və riyaziyyatı mənimsəməsi digər fənləri mənimsəməsində də əhəmiyyətli rol oynayır.

IX sinif buraxılış imtahanını fənlər üzrə müqayisə etsək, illər keçdikcə nəticələrin yaxşılaşdığını görə bilərik. Belə ki, sadəcə ana dili fənni üzrə imtahanda alınan müvəffəq qiymətlərin faizi 2013-cü ildə 65%, 2014-cü ildə 73% və 2015-ci ildə 74% olmuşdur. 2013-cü ilə müqayisədə bu, 9%-lik artım deməkdir. Riyaziyyat fənni üzrə imtahanın nəticələri isə 2013-cü ildə 67%, 2014-cü ildə 68% və 2015-ci ildə 71% olmuşdur. Bu isə 2013-cü ilə müqayisədə 4%-lik artım deməkdir.

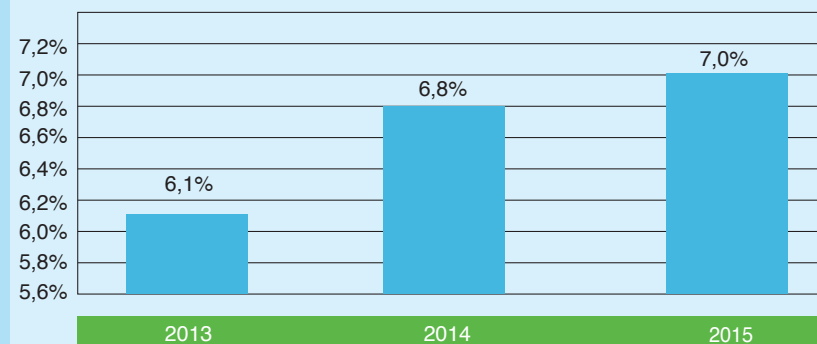
IX sinif buraxılış imtahanında fənlər üzrə müvəffəq qiymətlərin faizi

Diaqram 22

İllər üzrə "əla" nəticə göstərmiş şagirdlərin imtahan nəticələrinin dinamikası göstərir ki, "əla" qiymət alanlar hər il artır. 2013-cü ilə müqayisədə, həm 2014-cü tədris ilində, həm də 2015-ci tədris ilində "5" qiyməti alan şagirdlərin çəkisi artmışdır. Bu dinamikadan təhsilin keyfiyyətinin hər il artdığı qənaətinə gələ bilərik. Bu artım təhsilin keyfiyyətinə verilən əhəmiyyət, düzgün yanaşma, resurslardan optimal istifadə nəticəsində əldə edilmişdir.

IX sinif buraxılış imtahanında hər iki fəndən "5" alan şagirdlərin çəkisi

Diaqram 23

XI sinif buraxılış imtahanında şagirdlər yüksək nəticə əldə etmişdir.

XI sinifdə şagirdlərin buraxılış imtahanı 2015-ci ildə əvvəlki illərdən fərqli olmuşdur. Belə ki, 2015-ci ildə XI sinif buraxılış imtahanına əlavə bir fənn-xarici dil fənni salınmışdır. Bu səbəbdən 2015-ci ilin XI sinif buraxılış imtahanını əvvəlki illərlə müqayisə etmək mümkün deyil. Təqdirəlayiq haldır ki, həmin imtahanda şagirdlərin 63%-i hər üç fəndən də məqbul qiymət almış, qalan 37%-i isə bir və ya bir neçə fəndən qeyri-məqbul qiymət almışdır. Başqa sözlə, hər 3 şagirdəndən 2-si imtahanda hər üç fənni də kifayət qədər mənimsəmişdir.

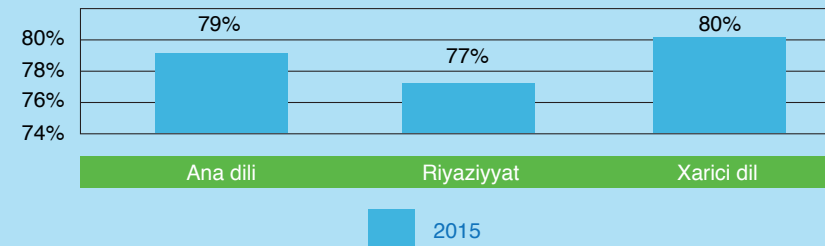
2015-ci ildə XI sinif buraxılış imtahanında hər üç fəndən müvəffəq qiymət alan şagirdlərin çəkisi

Diaqram 24

2015-ci ildə keçirilən bu imtahana ayrıca nəzər salsaq görərik ki, fənn üzrə ayrılıqda alınan qiymətlərin ana dilindən 79%-i, riyaziyyatdan 77%-i, xarici dildən isə 80%-i məqbul qiymətlərdir. Başqa sözlə, ayrılıqda ana dili, riyaziyyat və xarici dildən imtahan verən hər 5 şagirdəndən 4-ü məqbul qiymət almışdır.

2015-ci ildə XI sinif buraxılış imtahanında fənlər üzrə məqbul qiymətlərin faizi

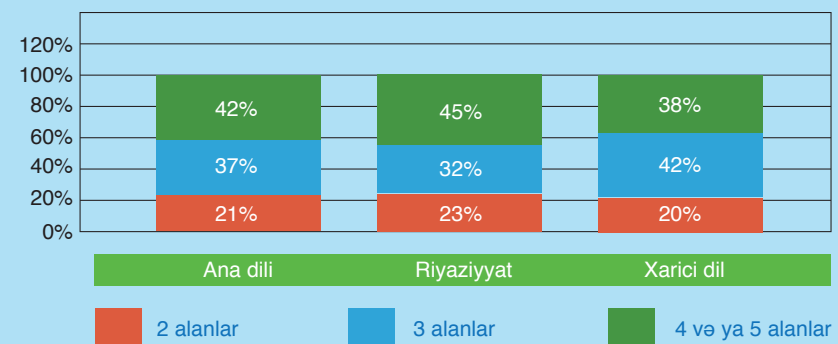

Diaqram 25

XI sinif buraxılış imtahanında ilk dəfə imtahana salınmasına baxmayaraq, xarici dil fənnindən şagirdlər ana dili və riyaziyyatdan daha yüksək nəticə göstərmişlər.

Hər fəndən alınan qiymətlərin sayını fəndən toplam alınan qiymətlərin sayı ilə müqayisə etsək, görərik ki, alınan qiymətlərin kifayət qədər böyük hissəsi "yaxşı" və ya "əla" (4 və ya 5) qiymətlərin payına düşür, sonra "kafi", daha sonra isə "qeyri-kafi" qiymətlər gəlir. Ümumiləşdirərək deyilə bilər ki, ana dilindən və riyaziyyatdan alınan qiymətlərin yarıya yaxını (42% və 45%), xarici dildən alınan qiymətlərin isə 1/3-dən daha çoxu (37%) "yaxşı" və ya "əla" qiymətlərin payına düşür. Eyni ardıcılıqla "kafi" qiymətlərin 37%, 32% və 42%-i, "qeyri-kafi" qiymətlərin isə 21%, 23% və 20%-i Ana dili, riyaziyyat və xarici dilin payına düşür. Rəqəmlər göstərir ki, hər fənn, demək olar ki, 80% şagird kütləsi tərəfindən mənimsənilmişdir.

2015-ci ildə XI sinif buraxılış imtahanında fənlər üzrə qiymətlərin faizi

Diaqram 26

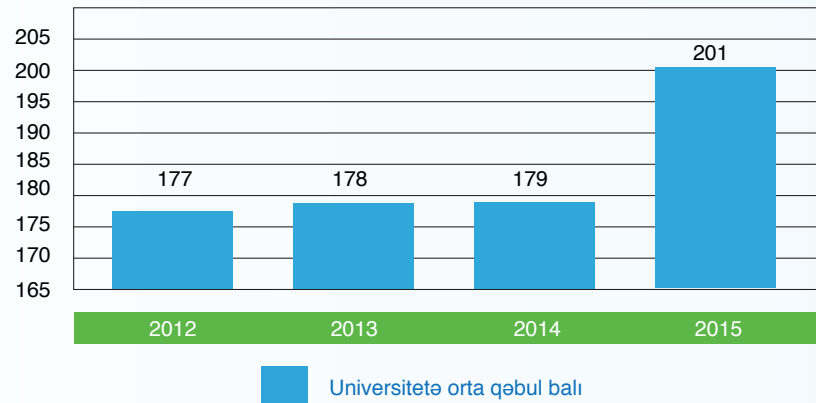

Qəbul imtahanları

Qəbul imtahanlarında hər il abituriyentlər daha yaxşı nəticə göstərir.

Abituriyentlərin illər üzrə universitetə orta qəbul balına diaqram 26-da baxa bilərik. Orta qəbul balı bütün abituriyentlərin balları toplanaraq və abituriyentlərin sayına bölünərək tapılmışdır. Yəni əgər 2015-ci ildə 90 min şagird ali məktəbə baş vurmuşdursa, onların qəbul imtahanında topladıqları toplam ballar cəmlənmiş və 90 minə bölünmüşdür. Diaqramdan görmək olur ki, dinamika hər il müsbət istiqamətdə artır və 2015-ci ildə bu göstərici əhəmiyyətli dərəcədə artmışdır. Belə ki, hər il orta bal 1 bal artmış, amma sonuncu, 2015-ci ildə bu fərq 22 bal olmuşdur. Bütün şagirdlərin orta balı 2014-cü ildəki 179-dan, 2015-ci ildə 201-ə qalxmışdır. Həyata keçirilən düzgün strategiya, resursların optimal idarə edilməsi, reallaşdırılan layihələr bir neçə il sonra artıq öz bəhrəsini vermiş və özünü şagird nailiyyətində göstərmişdir.

Abituriyentlər arasında ali məktəbə qəbulda orta bal

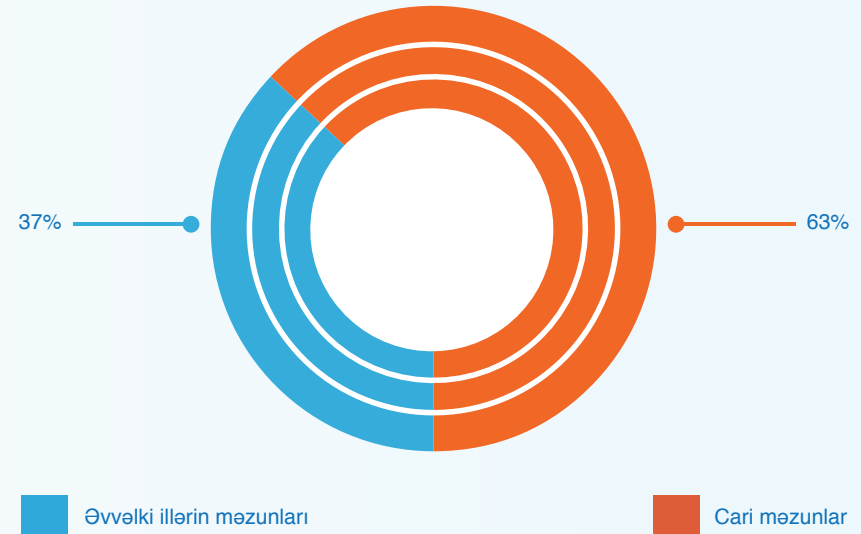

Diaqram 27

Əvvəlki illərin məzunlarının abituriyent balına ciddi təsiri var.

Nəzərə almalıyıq ki, hər il universitetə sənəd verən abituriyentlərin heç də hamısı həmin ilin məzunu olmur. Yeni əvvəlki illərin məzunları da müxtəlif səbəblərdən sonrakı illər yenidən universitetə qəbul olmaq məqsədilə müraciət edir. Həmin məzunların bəziləri əvvəlki illərdə də universitetlərə qəbul olmaq üçün müraciət etmiş, amma müvəffəq ola bilməmişdir. Bəziləri isə arzu etdikləri ixtisas və ya universitet seçimini həyata keçirə bilmədikləri üçün yenidən universitetə ərizə verir. Eyni ildə universitetə ərizə verən abituriyentlərin bölgüsünə baxsaq, görə bilərik ki, bütün abituriyentlərin 63%-i cari ilin, 37%-i isə əvvəlki illərin abituriyentləri olur.

2015-ci ildə ali məktəbə imtahan verənlərdən cari ilin və əvvəlki illərin məzunlarının çəkisi

Diaqram 28

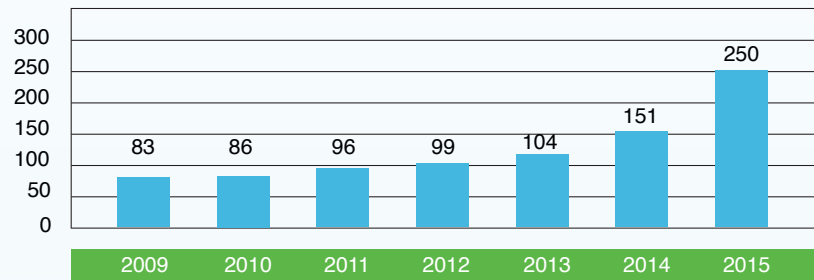
Əvvəlki illərin məzunlarının məzun olduqları illərə görə topladıqları orta bala baxdıqda görə bilərik ki, məzunluq ili uzaqlaşdıqca toplanan orta bal azalır. Yeni abituriyent biliyi və hazırlığı, təbii olaraq, illər ötdükcə azalır və bu da özünü imtahan nəticələrində göstərir. Cari ilə yaxınlaşdıqca orta bal bir əvvəlki ilin məzununun orta balından yüksək olur. Məsələn, ali məktəbə qəbulda abituriyentlərin orta balı 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014 və 2015-ci illərdə müvafiq olaraq 83, 86, 96, 99, 104, 151, 250 olmuşdur. Diaqram 28-də dinamika göstərir ki, abituriyentlərin məzun olduğu il imtahan verdiyi ilə yaxınlaşdıqca orta bal arasındakı fərq əhəmiyyətli dərəcədə artır.

Başqa sözlə, 2015-ci ildə ali məktəbə ərizə verən abituriyentlər arasında orta məktəbdən 2015-ci ildə məzun olmuş abituriyentlər, orta məktəbdən 2014-cü ildə məzun olmuş abituriyentlərdən 99 bal (250-151=99) daha yuxarı bal toplamışdır. Eyni məntiqə, 2014-cü ildə bu fərq 47 bal (151-104=47), 2013-cü ildə 5 bal (104-99=5), 2012-ci ildə 3 bal (99-96=3), 2011-ci ildə 10 bal (96-86=10), 2010-cu ildə 3 bal (86-83=3) təşkil etmişdir.

Aydın ki, eyni ildə imtahan verən abituriyentlər arasında, əvvəlki illərin məzunlarının ümumi abituriyent sayındakı çəkisi (37%) kifayət qədər böyük çəkidir və həmin qrupun topladığı bal ümumi orta bala ciddi təsir göstərir. Yeni ümumi orta bal heç də cari ilin məzunlarının hazırlıq səviyyəsini tam əks etdirmir, çünki orada əvvəlki illərin məzunlarının da payı var.

Cari ilin məzunlarının və əvvəlki illərin məzunlarının orta balını ayrıca görmək üçün diaqram 29-a baxa bilərik. Gördüyümüz kimi 2015-ci ildə ümumi orta bal 2014-cü ilin orta balı ilə müqayisədə 22 bal (250-228=22), başqa sözlə, 12% artmışdır. Əvvəlki illərin dinamikasına baxdıqda məzunlarının orta balının ilbəil artdığını, 2015-ci ilin orta balının isə ciddi şəkildə artdığını müşahidə edə bilərik. Əvvəlki illərin məzunlarının orta balı isə 2015-ci il istisna olmaqla, hər il azalmağa doğru gedir. Sevindirici haldır ki, həm cari ilin məzunları, həm də əvvəlki illərin məzunları imtahan nəticələrini 2015-ci ildə 2014-cü ilə müqayisədə ciddi şəkildə yüksəlmişdir. Diaqram 29-da müşahidə edilən cari ilin məzunlarının orta balının hər il artması, həmin məzunların bilik və hazırlıq səviyyəsinin hər il artdığını göstərir.

2015-ci ildə ali məktəbə müraciət edən abituriyentlərin məzun olduqları illərə görə orta balı

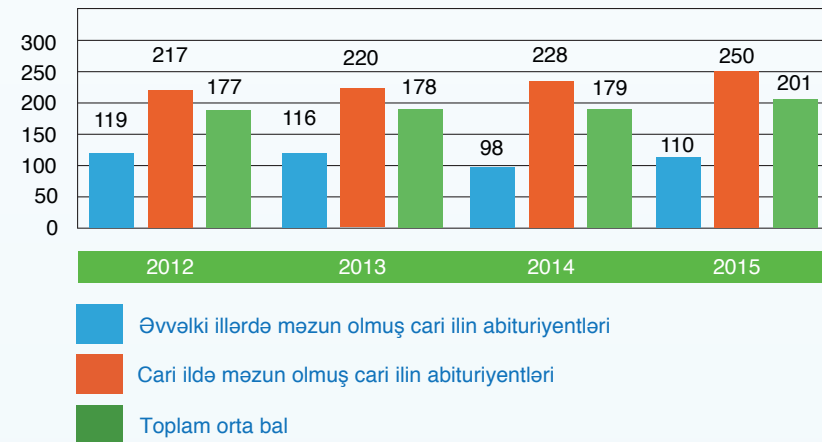

Diaqram 29

Əvvəlki illərin məzunlarının böyük hissəsi zəif bal toplayır.

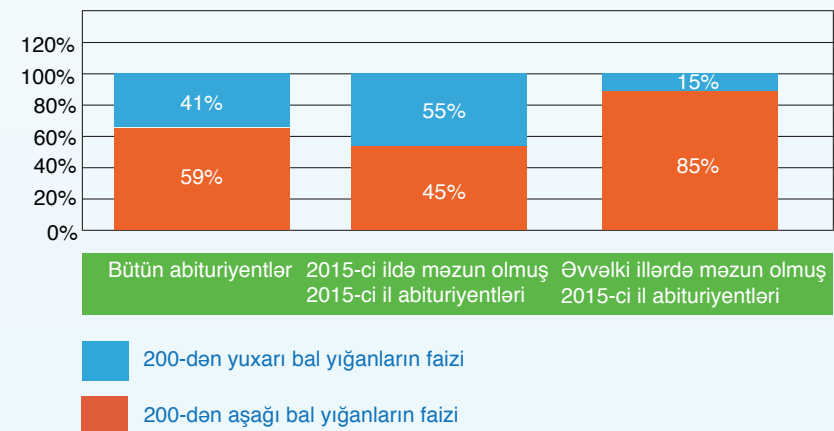
Qəbul imtahanlarında 200-dən aşağı bal toplayanların çəkisinə baxsaq, burada da əvvəlki illərin məzunlarının təsirini görə bilərik. Diaqram 30-da göstərildiyi kimi 2015-ci ildə ali məktəbə imtahan vermiş abituriyentlər arasında 2015-ci ildə məzun olmuş abituriyentlərin yarısı, əvvəlki illərdə məzun olmuş abituriyentlərin isə 87%-i 200-dən aşağı bal toplamışdır. Rəqəmlər göstərir ki, 200 baldan aşağı bal toplamış bütün abituriyentlərin yarısı əvvəlki illərin abituriyentlərinin payına düşür.

Hər cari ilin ali məktəbə baş vuranları arasında həmin cari ildə və ondan əvvəlki illərdə məzun olmuş abituriyentlərin orta balı

Diaqram 30

2015-ci ildə ali məktəbə ərizə verənlər arasında 200-dən aşağı bal yığanların çəkisi

Diaqram 31

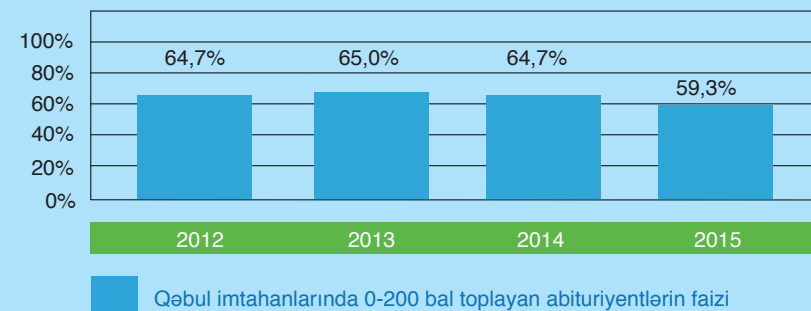
Yüksək nəticə göstərən abituriyentlərin sayında artım var.

Yüksək nəticə göstərən abituriyentləri illər üzrə təhlil etdikdə həmin abituriyentlərin sayında artım müşahidə edilir. Belə ki, ən yüksək bal toplamış 10.000 nəfərin nəticəsini bir əvvəlki ildə ən yüksək bal toplamış 10.000 nəfərin nəticəsi ilə müqayisə etdikdə görürük ki, 2015-ci ildə ən yüksək bal toplamış 10.000 nəfərdən 400-450 arası bal toplayanların sayı azalmış, 450-700 bal toplayanların sayı isə artmışdır. Sevindirici haldır ki, yüksək nəticə göstərən abituriyentlərin arasında belə ən yüksək nəticə göstərənlərin sayı artmışdır. 450-500 bal aralığına düşən abituriyentlərin sayının 2014-cü ildə 2013-cü ilə müqayisədə azalmasına baxmayaraq, 2015-ci ildə bu say artaraq 2.774 nəfərə çatmışdır. Eyni artım dinamikasını bütün digər bal aralıqlarında da müşahidə etmək mümkündür. Belə ki, 2015-ci ildə 550-600 aralığında bal toplamış abituriyentlər 2014-cü ilə müqayisədə 193, 600-650 bal aralığında toplayan abituriyentlər isə 167 nəfər artmışdır. Yaxşı haldır ki, ən yüksək bal toplayan abituriyentlərin müqayisəsində bu fərq əhəmiyyətli dərəcədə artmış, yəni 2014-cü ildə 511 nəfər 650-dən yuxarı bal toplamış idisə, 2015-ci ildə bu rəqəm 707 nəfərə çatmışdır.

Zəif nəticə göstərən abituriyentlərin sayında azalma var.

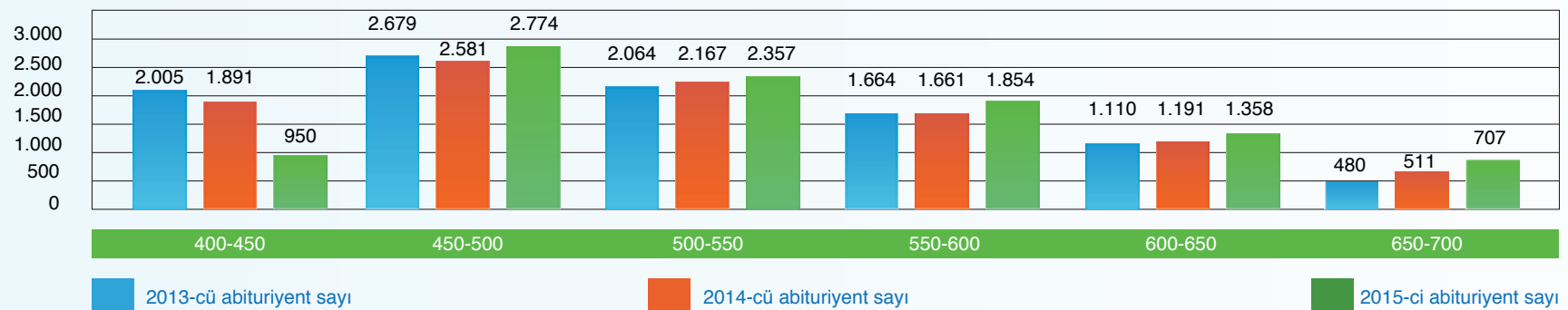
Qəbul imtahanında 200 baldan aşağı bal toplayan abituriyentlərin illər üzrə dinamikasına baxsaq, görürük ki, əvvəlki illərdə onların sayı hardasa 65% ətrafında olmasına baxmayaraq, 2015-ci ildə bu rəqəm 5%-dən çox azalmışdır (64,7%-59,3% = 5,4%) Sevindirici haldır ki, aşağı bal yığan abituriyentlərin sayı azalır, yuxarı bal yığanların sayı isə artır.

Qəbul imtahanlarında 0-200 bal toplayan abituriyentlərin həmin ilin bütün abituriyentləri arasında çəkisi

Diaqram 33

Ali məktəbə müraciət edən abituriyentlər arasında ən yüksək bal toplayan 10.000 nəfərin müqayisəsi

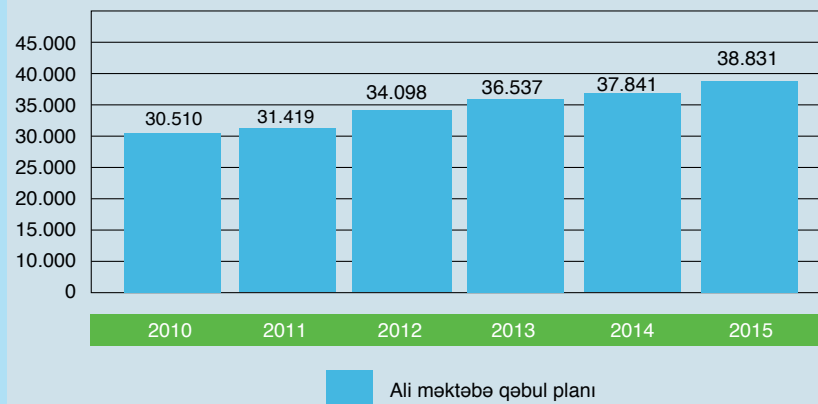

Diaqram 32

Məzun sayı və qəbul planı

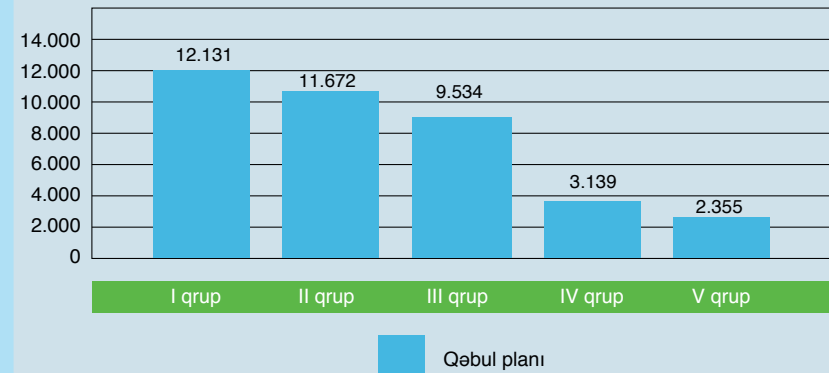
Hər il məktəbi bitirən məzunlar abituriyent kimi ali təhsil müəssisələrinə qəbul olmaq məqsədilə müraciət edirlər. Onların topladıqları ballar hansı ali təhsil müəssisəsinə və hansı ixtisasa qəbul olacaqlarını müəyyənləşdirir. Toplanan bal ilə bərabər digər əhəmiyyətli faktor həmin məzunlar üçün nə qədər vakant yerin mövcudluğudur. Məsələn, əgər 100 nəfər məzun keçən il qəbul planında nəzərdə tutulan 25 yer üçün rəqabət aparırdısa, indi bu say 40-a qalxmışdır. Təbii olaraq, sayın 40-a qalxması qəbul olanların sayını artırır. Aşağıdakı cədvəldə görə bilirik ki, son 5 ildə hər il vakant yerlərin sayı artmışdır. 2010-cu ildə abituriyentlər 30.462 yer üçün rəqabət aparırdılarsa, bu say 2011-ci ildə 31.443, 2012-ci ildə 34.410, 2013-cü ildə 36.485, 2014-cü ildə 37.767 və 2015-ci ildə 38.829 yer təşkil edirdi. Bu isə 2015-ci ildə 2010-cu ilin nəticəsi ilə müqayisədə əlavə 8.367 yer və ya 27% artım deməkdir. Başqa sözlə, nisbətən zəif bal toplayaraq ali məktəbə qəbul ola bilməyən 8.367 nəfər abituriyent artıq yeni açılan vakant yerlər hesabına qəbul ola bilərlər. Bu isə özlüyündə qəbul balına təsir edir və onu aşağı salır.

İllər üzrə ali məktəbə qəbul planı

Diaqram 34

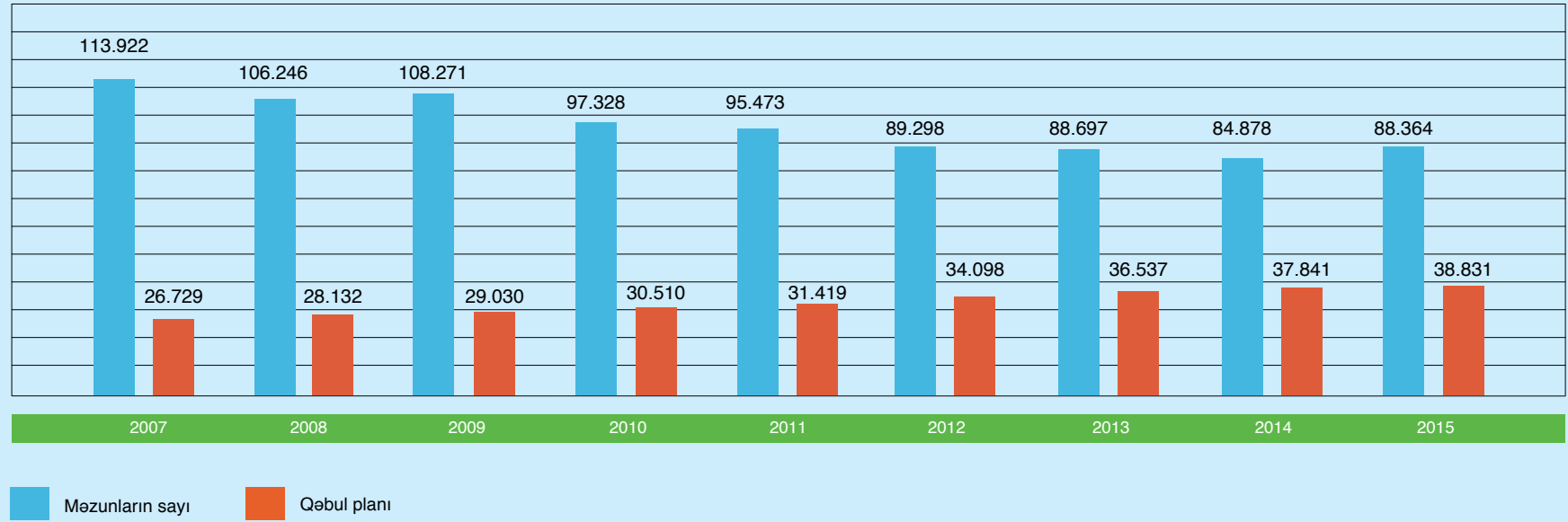
2015-ci ildə qruplar üzrə ali məktəbə qəbul planı

Diaqram 35

Qəbul planı və məzun sayı

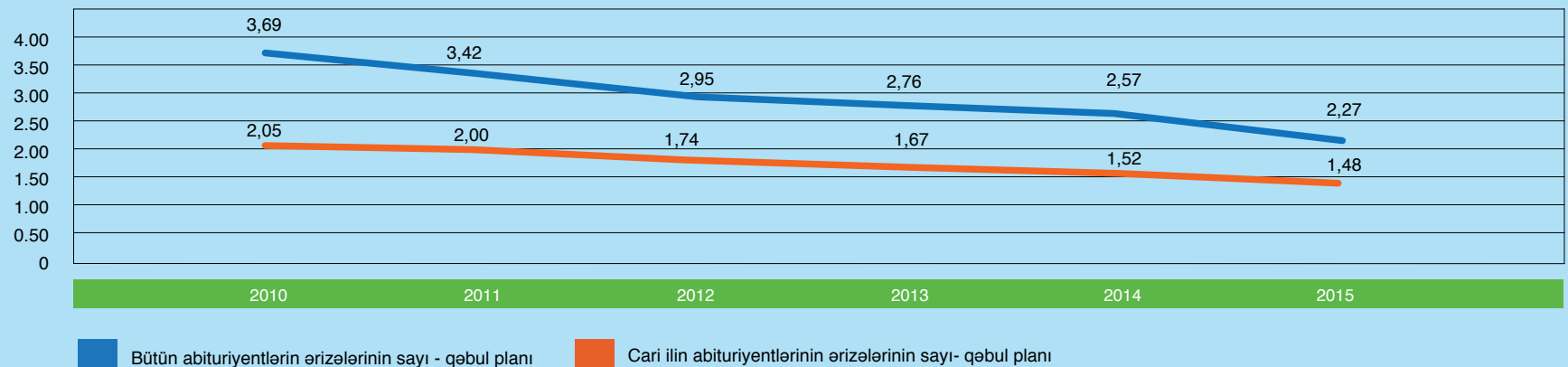

Diaqram 36

Rəqabəti formalaşdıran bir başqa amil də məzun sayıdır. Diaqramdan da müşahidə edildiyi kimi ümumi orta təhsil müəssisəsindən məzun olanların sayı illər ötdükcə azalan dinamika göstərmişdir. Belə ki, 2007-ci ildə məzun sayı 113.922 nəfər idisə, 2014-cü ildə bu rəqəm 84.878, 2015-ci ildə isə 88.364 olmuşdur. Bu isə 2007-ci illə müqayisədə 2014-cü ildə 25,5%, 2015-ci ildə isə 22,4% azalma deməkdir. Məzun sayı isə birbaşa abituriyent sayına təsir etdiyinə görə, təbii olaraq, abituriyent sayı da azalmış və rəqabətə təsir etmişdir.

Ali məktəbə qəbulda rəqabətliyin dinamikasına baxıldıqda hər il azalma olduğu müşahidə edilir. Belə ki, 2010-cu ildə rəqabətlik nisbəti 3,69 idisə, 2011-ci ildə bu rəqəm 3,42, 2012-də 2,95, 2013-də 2,76, 2014-də 2,57, 2015-də isə 2,27 təşkil edirdi. Rəqabətlik nisbəti dedikdə ali məktəbə ərizə verən abituriyentlərin sayının qəbul planında nəzərdə tutulmuş boş yerlərin sayına olan nisbəti nəzərdə tutulur. Eyni dinamikaya cari ilin abituriyentlərində də baxa bilərik. Burada da oxşar azalma var. Belə ki, 2010-cu ildə ali məktəbə ərizə vermiş eyni ilin məzunlarının qəbul planına olan nisbəti 2,05 olmuşdur. Bu rəqəm 2011-ci ildə 2,00, 2012-ci ildə 1,74, 2013-cü ildə 1,67, 2014-cü ildə 1,52 və 2015-ci ildə 1,48 olmuşdur. Qəbul planının hər il artımı nəticəsində bu nisbət hər il azalmışdır.

Ali məktəbə ərizə verən bütün abituriyentlərin (eləcə də cari ilin abituriyentlərinin) həmin ilin qəbul planına olan nisbəti

Diaqram 37

Sevindirici haldır ki, məzun sayının azalmasına baxmayaraq, onlardan ali məktəbə qəbul olmaq üçün müraciət edənlərin sayı ildən-ilə artır. 2010-cu ilin məzunları arasında təhsilini ali məktəbdə davam etdirmək istəyənlərin çəkisi 69,5% təşkil edirdisə, 2015-ci ildə bu rəqəm 70,8%-dək artmışdır. Yəni orta məktəbdən məzun olan hər 10 şagirdəndən 7-si ali məktəbdə öz təhsilini davam etdirmək istəyir.

Məzunların neçə faizi ali məktəbə müraciət edir?

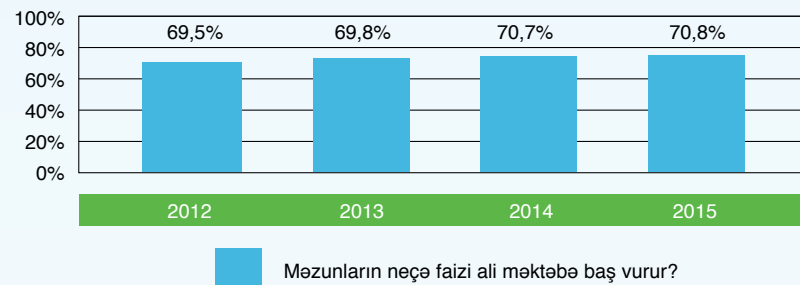

Diagram 38

Təhsilini ali məktəbdə davam etdirmək istəyən orta məktəb məzunlarının çəkisinin artması ilə yanaşı, ümumiyyətlə, orta məktəbdən məzun olanların sayında illər üzrə azalma müşahidə edilir. 2007-2015-ci illərdə XI sinif məzunlarının sayı 113.922 nəfərdən 84.878 nəfərədək və ya 29.044 nəfər (25,5%) azalmışdır. XI sinif məzunlarının sayının kəskin azalmasına baxmayaraq, eyni dövr ərzində qəbul planında nəzərdə tutulmuş yerlərin sayı 26.729 nəfərdən 37.841 nəfərədək və ya 11.112 (41,6%) nəfər artırılmışdır.

Göstəricilərin dinamikası bütün istiqamətlər üzrə təhsilin keyfiyyətinin artmasını göstərir

Təhsilin keyfiyyətinin hansı istiqamətdə, yuxarı və ya aşağı getdiyini anlamaq üçün bir çox təhlil aparılmışdır. Təhlillər həm IX sinif, həm XI sinif şagirdlərinin buraxılış imtahanı nəticələrini, həm də abituriyentlərin ali məktəbə qəbul imtahanı nəticələrini özündə ehtiva edir. Bu nəticələri illər üzrə təhlil etdikdə son illərdə, demək olar ki, bütün istiqamətlərdə təhsilin keyfiyyətinin artdığına şahid oluruq. Belə ki, IX və XI sinif şagirdlərinin “qeyri-kafi” qiymət alanlarının sayının azalması, “kafi”, “yaxşı” və “əla” qiymət alanlarının sayının artması, eləcə də ali məktəbə ərizə verən abituriyentlərin həm çəkisinin artması, həm də topladıqları balların ildən-ilə artması təhsilin keyfiyyətinin müsbət dinamika üzrə artdığının bariz göstəricisidir.

IV HISSƏ

STATİSTİKA

2015-ci ildə şagirdlərin məktəb növləri üzrə təsnifatı

Cədvəl 1

Şagird sayı											
Gündüz ümumtəhsil müəssisələri							Digər ümumtəhsil müəssisələri				
S	Rayon (Şəhər)	İbtidai	Ümumi orta	Tam orta	Sinif, Filial	Cəmi	Xüsusi (internat)		Axşam, qiyabi		Cəmi
							məktəblər	siniflər	məktəblər	siniflər	
1	Bineqədi			43.291		43.291		49	120	497	43.957
2	Nərimanov			21.548		21.548			432	296	22.276
3	Nəsimi			20.777		20.777	1.837			60	22.674
4	Nizami			25.640		25.640	546		208	57	45.126
5	Pirallahı			2.217		2.217					2.217
6	Qaradağ		380	23.250		23.630		58			23.688
7	Sabunçu			50.433		50.433		208			50.641
8	Səbail			16.119		16.119			60		16.179
9	Suraxanı			34.750		34.750					34.750
10	Xətai			39.360		39.360		68	154	163	39.745
11	Xəzər		87	32.083		32.170			130	555	32.855
12	Yasamal			25.352		25.352					25.352
	Cəmi (12)		467	334.820		335.287	2.383	383	1.104	1.628	340.785

Şagird sayı

S	Rayon (Şəhər)	Gündüz ümumtəhsil müəssisələri					Digər ümumtəhsil müəssisələri				Cəmi
		İbtidai	Ümumi orta	Tam orta	Sınıf, Filial	Cəmi	Xüsusi (internat)		Axşam, qiyabi		
							məktəblər	sınıflər	məktəblər	sınıflər	
1	Nazirliyə tabe		1.142	23.771	1.413	26.326	2.006				28.332
2	Özəl		243	5.894	414	6.551					6.551
3	Başqa qurumlara tabe		286	3.864		4.150					4.150
	Cəmi (3)		1.671	33.529	1.827	37.027	2.006				39.033
1	Babək	20	32	7.282		7.334					7.334
2	Culfa		12	4.901		4.913					4.913
3	Kəngərli			3.049		3.049					3.049
4	Naxçıvan ş.			8.865		8.865					8.865
5	Naxçıvan TN			1.932		1.932	7				1.939
6	Ordubad	6	25	4.830		4.861					4.861
7	Şahbuz			2.007		2.007					2.007
8	Sədərək			1.234		1.234					1.234
9	Şərur		67	9.259		9.326					9.326
	Cəmi (9)	26	136	43.359		43.521	7				43.528
1	Gəncə		173	37.271	132	37.576	270			94	37.940
2	Mingəçevir			13.071	184	13.255		17			13.272
3	Naftalan			1.076		1.076					1.076
4	Şirvan	37	366	10.708	176	11.287					11.287

Şagird sayı											
S	Rayon (Şəhər)	Gündüz ümumtəhsil müəssisələri					Digər ümumtəhsil müəssisələri				Cəmi
		İbtidai	Ümumi orta	Tam orta	Sinif, Filial	Cəmi	Xüsusi (internat)		Axşam, qiyabi		
							məktəblər	siniflər	məktəblər	siniflər	
5	Sumqayıt			44.151		44.151	717				44.868
	Cəmi (5)	37	539	106.277	492	107.345	987	17		94	108.443
1	Abşeron		380	36.538		36.918					36.918
2	Ağcabədi	34	1.687	18.033		19.754					19.754
3	Ağdam	14	889	18.120		19.023					19.023
4	Ağdaş	200	1.693	12.027	148	14.068					14.068
5	Ağstafa	41	269	10.196		10.506					10.506
6	Ağsu	165	858	7.410		8.433					8.433
7	Astara	296	1.126	15.125		16.547					16.547
8	Balakən	90	749	11.041		11.880					11.880
9	Bərdə	157	1.448	19.507		21.112					21.112
10	Beyləqan	42	422	11.826		12.290					12.290
11	Biləsuvar		1.544	11.836		13.380					13.380
12	Cəbrayıl	23	546	7.859		8.428					8.428
13	Cəlilabad	313	4.063	23.027		27.403					27.403
14	Daşkəsən	9	438	2.881		3.328					3.328
15	Füzuli	10	307	12.144	12	12.473					12.473

Şagird sayı

S	Rayon (Şəhər)	Gündüz ümumtəhsil müəssisələri					Digər ümumtəhsil müəssisələri				Cəmi
		İbtidai	Ümumi orta	Tam orta	Sınıf, Filial	Cəmi	Xüsusi (internat)		Axşam, qiyabi		
							məktəblər	sınıflər	məktəblər	sınıflər	
16	Gədəbəy	145	983	9.140		10.268					10.268
17	Goranboy	174	645	13.088		13.907					13.907
18	Göyçay	91	1.538	13.524		15.153		135			15.288
19	Göygöl	12	538	8.362		8.912					8.912
20	Hacıqabul		317	9.307		9.624					9.624
21	İmişli	37	254	14.932		15.223					15.223
22	İsmayilli	77	919	10.381		11.377					11.377
23	Kəlbəcər		829	11.329		12.158					12.158
24	Kürdəmir	29	959	13.589		14.577					14.577
25	Laçın	40	1.088	9.543	133	10.804					10.804
26	Lənkəran	116	1.696	27.404	176	29.392	113				29.505
27	Lerik	274	2.435	4.899	69	7.677					7.677
28	Masallı	72	3.761	23.150		26.983					26.983
29	Neftçala	67	1.427	8.015		9.509					9.509
30	Oğuz	16	284	5.597		5.897					5.897
31	Qax	64	886	5.861		6.811					6.811
32	Qazax	80	663	10.586		11.329					11.329

Şagird sayı

S	Rayon (Şəhər)	Gündüz ümumtəhsil müəssisələri					Digər ümumtəhsil müəssisələri				Cəmi
		İbtidai	Ümumi orta	Tam orta	Sinif, Filial	Cəmi	Xüsusi (internat)		Axşam, qiyabi		
							məktəblər	siniflər	məktəblər	siniflər	
33	Qəbələ	63	935	15.133		16.131					16.131
34	Qobustan	19	638	4.160		4.817					4.817
35	Quba	576	3.557	20.349	162	24.644					24.644
36	Qubadlı		101	7.490		7.591					7.591
37	Qusar	320	1.516	12.065		13.901					13.901
38	Saatlı	263	2.162	10.425		12.850					12.850
39	Sabirabad	192	1.768	22.935		24.895					24.895
40	Şabran	147	1.388	6.364		7.899					7.899
41	Salyan	30	2.798	15.131		17.959					17.959
42	Şamaxı	57	659	11.120		11.836					11.836
43	Samux	25	927	6.865		7.817					7.817
44	Şəki	76	1.389	21.717	132	23.314		45			23.359
45	Şəmkir	9	787	29.829		30.625					30.625
46	Siyəzən	30	546	5.198		5.774					5.774
47	Şuşa		299	2.640		2.939					2.939
48	Tərtər	104	823	8.445		9.372					9.372
49	Tovuz	37	969	22.020		23.026		51			23.077

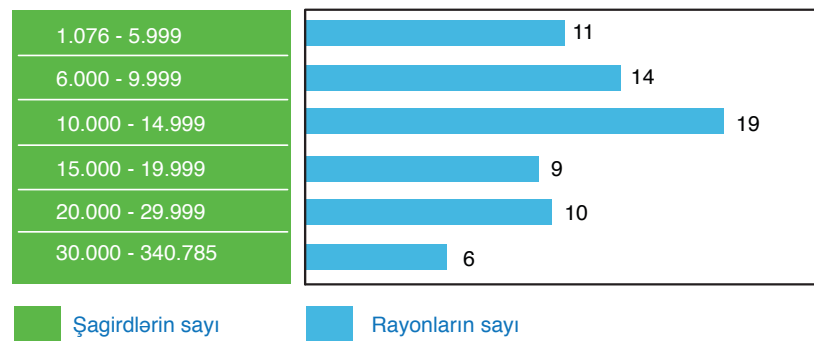
Şagird sayı											
S	Rayon (Şəhər)	Gündüz ümumtəhsil müəssisələri					Digər ümumtəhsil müəssisələri				Cəmi
		İbtidai	Ümumi orta	Tam orta	Sinif, Filial	Cəmi	Xüsusi (internat)		Axşam, qiyabi		
							məktəblər	siniflər	məktəblər	siniflər	
50	Ucar	18	625	9.682		10.325					10.325
51	Xaçmaz	737	3.720	21.752		26.209					26.209
52	Xızı	11	229	1.800	36	2.076					2.076
53	Xocalı	19		1.363	6	1.388					1.388
54	Xocavənd	46	57	1.759	24	1.886					1.886
55	Yardımlı	139	1.032	6.650	8	7.829					7.829
56	Yevlax	179	958	14.582		15.719					15.719
57	Zaqatala	62	877	15.171		16.110					16.110
58	Zəngilan		191	4.409		4.600					4.600
59	Zərdab	92	606	6.127		6.825					6.825
	Cəmi (59)	5.939	65.198	721.458	906	793.501	113	231			793.845
	Yekun	6.002	68.011	1.239.443	3.225	1.316.681	5.496	631	1.104	1.722	1.325.634

Azərbaycanda təhsil alan bütün şagirdlərin sayı 1.325.634 nəfərdir. Cədvəl 1-ə nəzər salsaq, məlum olur ki, təhsilalanların sayı ən çox olan rayon Sabunçu rayonu, ən az olanı isə Naftalan şəhəridir. Belə ki, Sabunçu rayonunda 50.641 şagird, Naftalan şəhərində isə cəmi 1.076 şagird təhsil alır.

Diaqram 39-dan aydın görünür ki, şagirdlərin sayı rayonlar üzrə qeyri-bərabər paylanmışdır. 11 rayonda şagird sayı 1.076-5.999 nəfər arası dəyişirsə, altı rayonda bu rəqəm 30.000-340.785 arası dəyişir.

Şagirdlərin 0,5 faizi və ya 6.551 nəfəri qeyri-dövlət məktəblərində, 1.319.083 şagird isə dövlət ümumtəhsil məktəblərində təhsil alır. Təhsilalanların 2,9 faizi Təhsil Nazirliyinin və digər dövlət qurumlarının təbəçiliyində olan məktəblərdə, həmçinin özəl məktəblərdə təhsil alır.

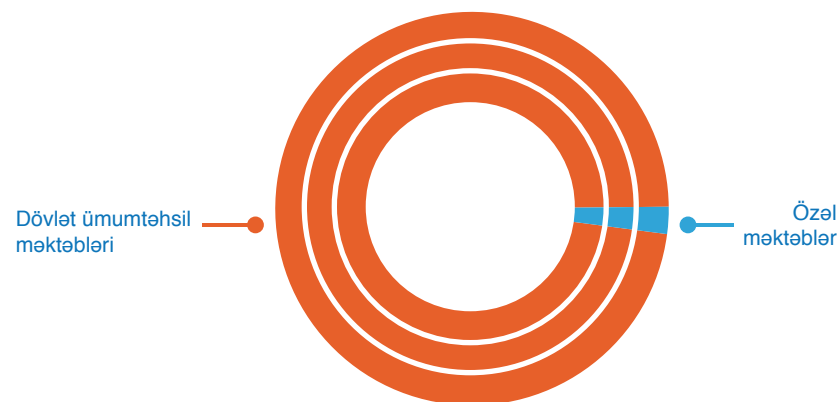
Şagird sayının rayonlar üzrə qruplaşdırılması

Diaqram 39

Qeyd: Bakı şəhərinə aid 12 rayon cəm olaraq götürülmüşdür

2015-ci ildə şagirdlərin məktəb növləri üzrə təsnifatı

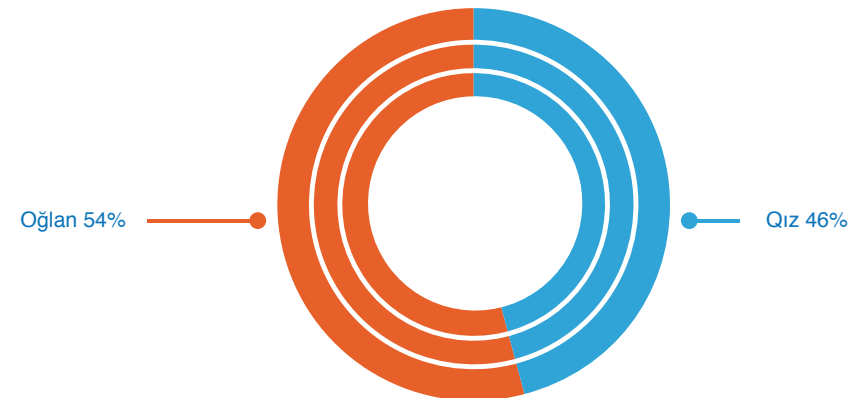

Diaqram 40

Şagirdlərin 6.002 nəfəri ibtidai, 68.011 nəfəri ümumi orta, 1.239.443 nəfəri tam orta məktəblərdə, 3.225 nəfər isə sinif və filiiallarda təhsil alır. Xüsusi internat məktəblərində 6.127 nəfər, axşam (qiyabi) məktəblərində isə 2.826 nəfər şagird təhsil alır.

Respublika üzrə təhsilalanların cins tərkibi bir-birindən müəyyən qədər fərqlənir. Belə ki, qız şagirdlər 604.328 nəfər olmaqla, ümumi şagird sayının 45,6 faizini təşkil edir, oğlan şagirdlərin sayı isə 721.306 nəfər olmaqla ümumi şagird sayının 54,4 faizini təşkil edir.

Ümumtəhsil məktəblərində təhsil alanların cinsinə görə nisbəti

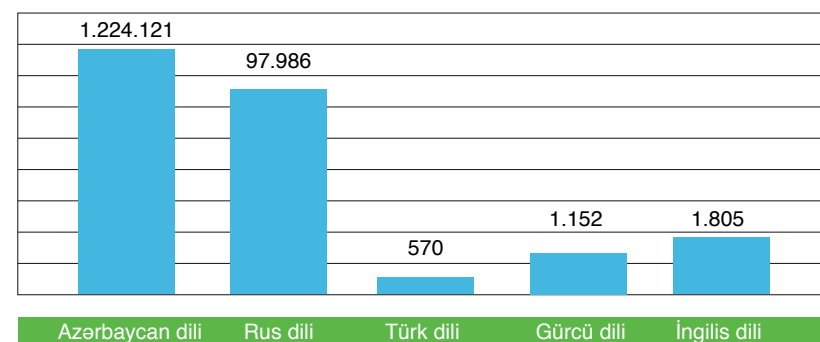

Diaqram 41

Azərbaycan Respublikasında təhsil bir neçə dildə aparılır. Respublikada təhsilalanların 92 faizindən çoxu Azərbaycan dilində təhsil alır. Rus dilində təhsil alanlar ikinci böyük hissəni tutur. Belə ki, rus dilində təhsil alanlar 98.035 nəfər olmaqla bütün təhsilalanların 7.40 faizini təşkil edir. 1.805 nəfər və ya ümumi təhsilalanların 0,14 faizi ingilis dilində, 1.152 nəfəri (0,09 %) isə gürcü dilində təhsillərini davam etdirirlər. Diaqram 42-dən aydın görünür ki, türk dilində təhsil alanlar ən az sayda malikdir. Cəmi 570 nəfər və ya 0,04 % türk dilində təhsil alır. Bakı şəhəri üzrə rus dilində təhsilalanların orta statistik göstəricisi 15,35%, digər beş şəhər üçün 10,77%, Təhsil Nazirliyinə və digər dövlət qurumlarına təbə, eləcə də özəl məktəblərdə 25,41%-dir. Ölkə ərazisindəki cəmi digər rayonlarda bu göstərici 2,46%-dir.

Bakı şəhəri üzrə rus dilində təhsil alanların sayı ən çox Səbail rayonunda müşahidə edilir. Səbail rayonunda ümumtəhsil məktəblərində təhsil alanların 30,03%-i rus dilində təhsil alır. Bu, Respublika üzrə ən yüksək göstəricidir.

Ümumtəhsil məktəblərində tədris dili

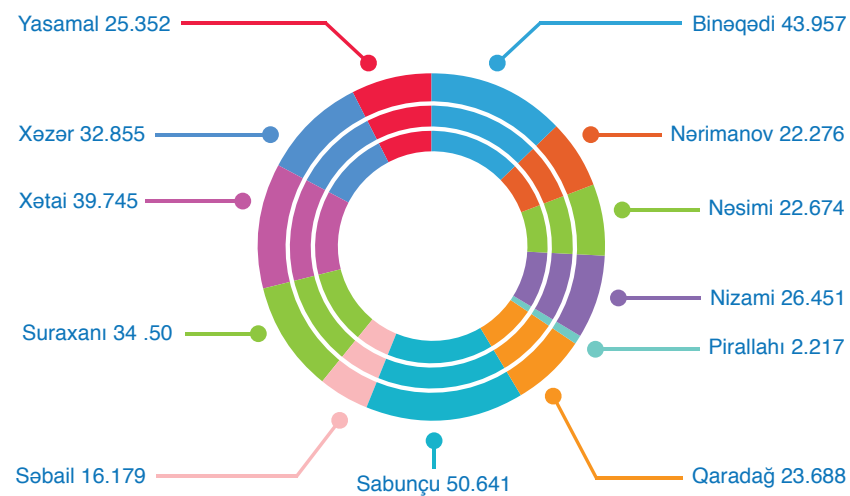

Diaqram 42

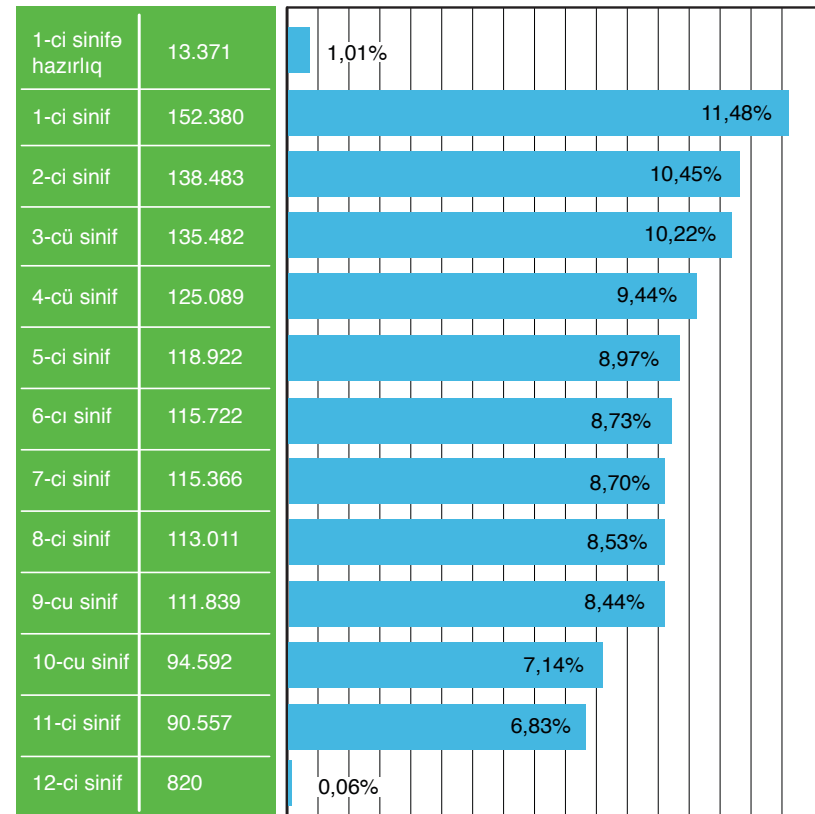
Bakı şəhərinin on iki rayonun şagird sayına diaqram 43-də diqqət yetirək. Burada ilk üçlüyə müvafiq olaraq Sabunçu, Binəqədi və Xətai rayonları daxildir. Sabunçu rayonunda 50.641 şagird oxuduğu halda, Pirallahı rayonunda təhsilalanların sayı cəmi 2.217 nəfərdir. Pirallahı rayonunda təhsilalanların sayı Bakı şəhəri üzrə təhsilalanların sayında cəmi 0.65% paya sahibdir. Bakı şəhəri üzrə beş rayonun (Binəqədi, Sabunçu, Suraxanı, Xətai və Xəzər) təhsilalanlarının cəmi 60% təşkil edir. Axşam və qiyabi ümumtəhsil məktəblərində təhsilalanların 96,67%-i Bakı şəhərinin payına düşür. Xüsusi internat məktəblərində təhsilalanların vəziyyəti axşam və qiyabi təhsil alanlardan fərqlidir. Belə ki, paytaxtın xüsusi internat məktəblərində təhsil alan 2.766 nəfər şagird, respublika üzrə internat məktəblərində təhsilalanların 45%-ni təşkil edir.

Bakı şəhərində təhsil alanların rayonlar üzrə paylanması

Diaqram 43

Bakı şəhərində təhsil alanların siniflər üzrə paylanması

Diaqram 44

Diaqram 44-də görüldüyü kimi təhsilalanların böyük hissəsi I-IV sinifləri əhatə edir. IX-cu siniflər ümumi təhsilalanların 8,44%-ni təşkil etdiyi halda, 11-ci sinfin şagirdləri cəmi 6,83%-dir.

Azərbaycan Respublikasında ən son statistik məlumatlara görə, gündüz ümumtəhsil məktəblərində təhsil alan birincilərin sayı 152.380 nəfərdir. Birinci sinifdə təhsil alan şagirdlərin cəmi 26,69%-nin məktəbhazırlıq keçdiyi qeyd olunur. Şəhər və rayonların vəziyyətinə nəzər salanda burada daha fərqli mənzərə görünür. Belə ki, Bakı şəhərində 1-ci sinifə gedən 41.957 nəfər şagirdin 36,68%-nin məktəbhazırlıq keçdiyi halda, bütün digər rayonların (Gəncə, Sumqayıt, Naftalan, Şirvan və Mingəçevir şəhərləri aid deyil) toplam olaraq göstəricisi 18,05%-ə bərabərdir. Digər beş şəhərin ümumi göstəricisi isə daha yüksək olaraq həmin şəhərlərdə birincilərin cəminin 45,86%-ni təşkil edir. Naxçıvan Muxtar Respublikasında birinci sinifə gedən şagirdlər arasında məktəbəqədər təhsil müəssisələrindən gələnlərin sayı 1.093 nəfər və ya 21,02%-dir.

Respublika üzrə birinci sinifə gedən şagirdlər arasında məktəbəqədər təhsil müəssisələrindən gələnlərin sayı sıralamasında ən yüksək nəticələr Sədərək, Qax, Mingəçevir, Gəncə və Təhsil Nazirliyinə birbaşa təbə olan ümumtəhsil müəssisələrinə aiddir. Sədərək rayonu üzrə bu göstərici 88%-dir. Respublikanın 16 rayonunda bu göstərici 10 və daha aşağı faizdir. Aşağı sıralarda qərarlaşmış rayonlardan Gədəbəy, Hacıqabul, Kəngərli və Yardımlı müvafiq olaraq 4,3 və 2 faizdir.

Respublikada təhsilənlərin I-IV siniflər üzrə 46%-ni, V-IX siniflər üzrə 46%-ni, X-XI siniflər üzrə isə 45%-ni qızlar təşkil edir. I-IV siniflər üzrə Balakən rayonunu 49%-lə ən yüksək göstəriciyə, özəl məktəblər isə 40%-lə ən aşağı göstəriciyə malikdir. V-IX siniflərdə də təxmini olaraq eyni mənərə yaşanır. Burada da maksimal göstərici 49% olmaqla, üç rayonda (Qax, Ucar və Yardımlı) qeydə alınmışdır. Digər qurumlara tabe məktəblərdə bu göstərici 23%-dir. Təhsil Nazirliyinə birbaşa tabe və özəl məktəblərdə də vəziyyət uyğun olaraq 36 və 37 faizi göstərir. X və XI siniflərdə qızların çəkisi bəzi rayonlarda 50% -i ötür. Zaqatala, Qax və Balakən rayonlarında X-XI sinif şagirdlərinin 51-52 faizini qızlar təşkil edir. Təhsil Nazirliyinə birbaşa və digər qurumlara tabe məktəblərdə qızların payı 40 faizdən aşağıdır.

Məktəblərdə müəllim-şagird nisbətinin rayonlar üzrə paylanması

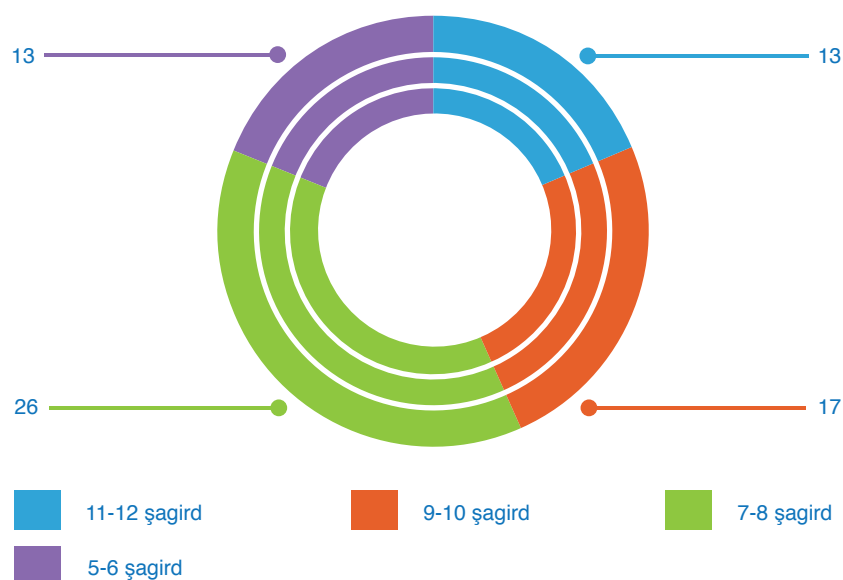

Diagram 45

Qeyd: Təhsil Nazirliyinə və digər dövlət qurumlarına tabe məktəblər, həmçinin özəl məktəblər nəzərə alınmayıb.

Şəhər və rayonlar üzrə şagird-müəllim nisbətində nəzər salsaq, aydın olur ki, heç də bu göstərici coğrafi regionlar üzrə bərabər paylanmamışdır. Belə ki, hər 11-12 təhsilənlə bir müəllimin düşməsi yalnız 13 rayonda müşahidə edilir. 17 rayonda isə ortalama 9-10 şagirdə bir müəllim dər deyir. Azərbaycan Respublikasında ortalama 7-8 şagirdə bir müəllimin düşməsi 26 rayonda qeydə alınmışdır. Respublika üzrə 13 rayonda vəziyyət daha fərqlidir. Belə ki, burada ortalama 5-6 şagirdə bir müəllim düşür.

Azərbaycanın bütün şəhər və rayonlarının şagird-müəllim nisbəti hər 9 şagirdə bir müəllim düşdüyünü göstərir. Bu göstərici üzrə ən böyük rəqəm 11 şagirdə bir müəllim düşməklə Bakı şəhərinin payına düşür. Rayonları ayrı-ayrılıqda təhlil etsək, görə bilərik ki, ilk beşlik Bakı şəhərindəki rayonların, eləcə də Sədərək və İmişli rayonlarının payına düşür.

Rayonlar arasında ən yüksək göstərici Xəzər rayonu olmaqla 17 şagird üçün bir müəllim nisbəti müəyyənləşdirilmişdir. Şahbuz rayonu ən aşağı göstəriciyə malikdir. Burada hər 4 şagirdə bir müəllim düşür. Goranboy, Qax və Kəlbəcər rayonlarında da oxşar vəziyyətdir. Yuxarıda adı çəkilən hər bir rayonda beş şagirdə bir müəllim düşdüyünü görürük.

Şagird-müəllim nisbətində ən yüksək göstərici Bakı şəhərinin Xəzər rayonuna təsadüf edir.

Burada ortalama hər 17 təhsilənlə bir müəllim düşür. Nizami, Nəsimi və Nərimanov rayonlarında isə Bakının digər rayonlarına nisbətən daha az olaraq, 10 nəfər təhsilənlə bir müəllimin düşdüyünü görürük.

Başqa bir maraqlı göstərici şagird-məktəb nisbətidir. Bu göstərici ortalama hər məktəbə düşən şagird sayını göstərir. Belə ki, Respublika üzrə ortalama bir məktəbdə 296 şagird təhsil alır. Ayrı - ayrı regionlara nəzər salanda çox dəyişik mənərə yaranır. Belə ki, Bakı şəhəri üzrə bu göstərici Respublika üzrə orta göstəricidən üç dəfə çox olmaqla 1.065 nəfərdir. Həmçinin Bakı şəhəri üzrə rayonlarda, xüsusilə də, Binəqədi və Yasamal rayonlarında ortalama hər məktəbə müvafiq olaraq 1.332 və 1.268 şagird düşür. Lerik və Daşkəsən rayonlarında Bakı şəhərindən fərqli olaraq, ortalama hər məktəbə müvafiq olaraq 72 və 76 nəfər düşür.

Diagram 46-dan məlum olur ki, yalnız Bakı şəhərində ortalama hər məktəbdə 1.000-dən yuxarı şagird təhsil alır. ortalama hər məktəbdə 200 nəfərdən az təhsil alan rayonlarımızın sayı 28-dir.

Məktəb başına düşən şagird sayına görə rayonların bölgüsü

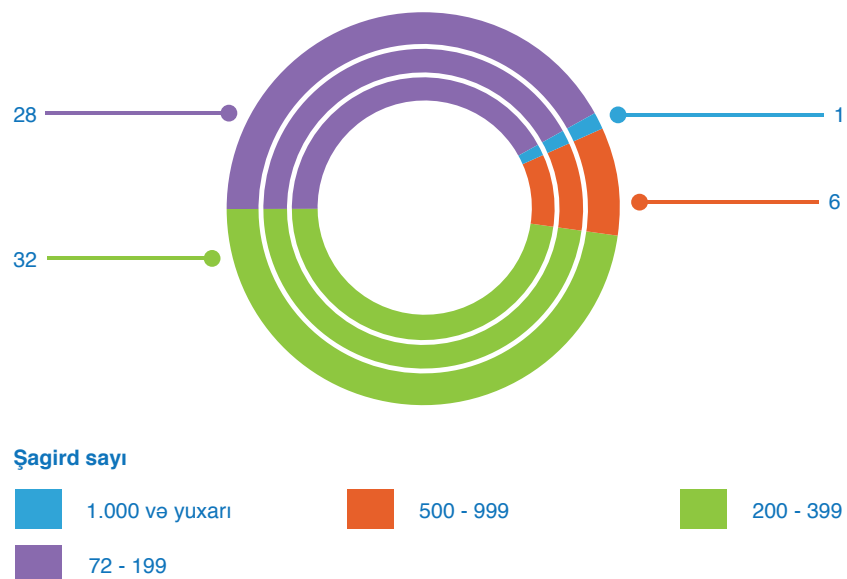
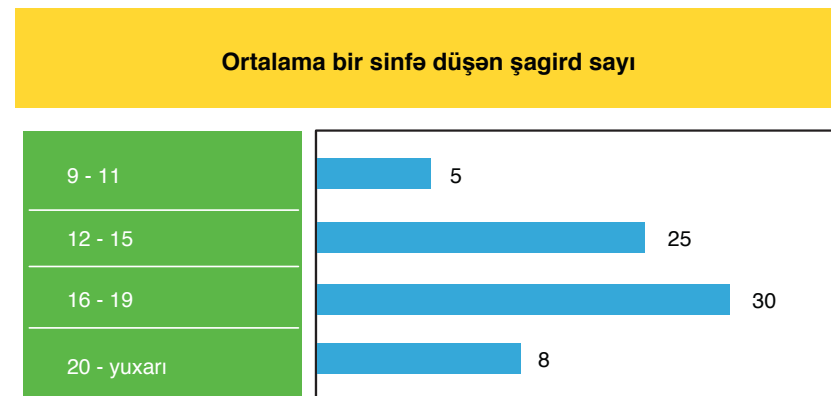

Diagram 46

Qeyd: Diagram 46-da verilmiş statistikada Təhsil Nazirliyinə və digər qurumlara tabe məktəblər, həmçinin özəl məktəblər nəzərə alınmamışdır.

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 5 Nömrəli qərarına uyğun olaraq “Ümumtəhsil məktəbinin Nümunəvi Nizamnaməsinə” əsasən, ümumtəhsil məktəblərində bir sinif 20 nəfər şagird üçün nəzərdə tutulur. Respublika üzrə ortalama bir sinifdə təhsilalanların sayı 16 nəfərdir. Bakı şəhəri üzrə bu göstərici 24 nəfər olmaqla respublika üzrə ən yuxarı göstəricidir. Təhsilalanların ortalama sıxlığında ən aşağı göstərici Daşkəsən rayonunda qeydə alınmışdır. Belə ki, bu göstərici respublika üzrə təhsilalanların sinif üzrə sıxlıq göstəricisindən iki dəfə az olmaqla ortalama bir sinifdə 9 şagirdin təhsil aldığı göstərir.

Diaqram 47-dən məlum olur ki, respublikanın 55 rayonunda ortalama hər bir sinifə düşən uşaq sayı 12-19 nəfər arası dəyişir. Səkkiz rayonda 20 nəfərdən artıq, cəmi beş rayonda isə sinif üzrə 9-14 nəfər şagirdin təhsil aldığı görünür.

Diaqram 47

Diaqram 47-də abituriyentlərinin ali məktəblərə orta statistik qəbul balı 200-dən yuxarı olan rayonların illər üzrə sayı verilmişdir. 2012-ci ildə 27 rayonun abituriyentlərinin ortalama balı 200 balı keçmişdirsə, 2014-cü ildə bu rəqəm 26% artaraq 34 rayona çatmışdır.

2015-ci ildə müəllimlərin məktəb növləri üzrə təsnifatı

Cədvəl 2

Müəllim sayı											
S	Rayon (Şəhər)	Gündüz ümumtəhsil müəssisələri					Digər ümumtəhsil müəssisələri				Cəmi
		İbtidai	Ümumi orta	Tam orta	Sinif, Filial	Cəmi	Xüsusi (internat)		Axşam, qiyabi		
							məktəblər	siniflər	məktəblər	siniflər	
1	Bineqədi			3.632		3.632		6	7	22	3.667
2	Nərimanov			2.170		2.170			43		2.213
3	Nəsimi			2.010		2.010	548			6	2.564
4	Nizami			2.587		2.587	150		11	8	2.756
5	Pirallahı			198		198					198
6	Qaradağ		33	1.737		1.770		3			1.773
7	Sabunçu			3.353		3.353		4			3.357
8	Səbail			1.572		1.572			12		1.584
9	Suraxanı			2.932		2.932					2.932
10	Xətai			3.612		3.612		13	11	5	3.641
11	Xəzər		10	1.898		1.908			13		1.921
12	Yasamal			2.242		2.242					2.242
	Cəmi (12)		43	27.943		27.986	698	26	97	41	28.848
1	Nazirliyə təbə		111	2.206	23	2.340	460				2.800

Müəllim sayı											
S	Rayon (Şəhər)	Gündüz ümumtəhsil müəssisələri					Digər ümumtəhsil müəssisələri				Cəmi
		İbtidai	Ümumi orta	Tam orta	Sinif, Filial	Cəmi	Xüsusi (internat)		Axşam, qiyabi		
							məktəblər	siniflər	məktəblər	siniflər	
2	Özəl		68	908	73	1.049					1.049
3	Başqa qurumlara tabe		130	419		549					549
	Cəmi (3)		309	3.533	96	3.938	460				4.398
1	Babək	4	13	1.186		1.203					1.203
2	Culfa		7	784		791					791
3	Kəngərli			372		372					372
4	Naxçıvan ş.			1.485		1.485					1.485
5	Naxçıvan TN			210		210	4				214
6	Ordubad	1	13	742		756					756
7	Şahbuz			491		491					491
8	Sədərək			79		79					79
9	Şərur		25	1.550		1.575					1.575
	Cəmi (9)	5	58	6.899		6.962	4				6.966
1	Gəncə		23	3.707		3.730	89			16	3.835
2	Mingəçevir			1.429		1.429					1.429
3	Naftalan			185		185					185
4	Şirvan	3	25	898		926					926

Müəllim sayı											
S	Rayon (Şəhər)	Gündüz ümumtəhsil müəssisələri					Digər ümumtəhsil müəssisələri				Cəmi
		İbtidai	Ümumi orta	Tam orta	Sinif, Filial	Cəmi	Xüsusi (internat)		Axşam, qiyabi		
							məktəblər	siniflər	məktəblər	siniflər	
5	Sumqayıt			4.130		40.130	143				4.273
	Cəmi (5)	3	48	10.349		10.400	232			16	10.648
1	Abşeron		33	3.035		3.068					3.068
2	Ağcabədi	2	217	2.222		2.441					2.441
3	Ağdam	2	181	2.943		3.126					3.126
4	Ağdaş	33	312	1.569	14	1.928					1.928
5	Ağstafa	9	34	1.420		1.463					1.463
6	Ağsu	31	130	745		906					906
7	Astara	31	150	1.644		1.825					1.825
8	Balakən	12	142	1.553		1.707					1.707
9	Bərdə	30	219	2.628		2.877					2.877
10	Beyləqan	6	89	1.588		1.683					1.683
11	Biləsuvar		170	1.184		1.354					1.354
12	Cəbrayıl	7	62	1.105		1.174					1.174
13	Cəlilabad	25	460	2.027		2.512					2.512
14	Daşkəsən	3	134	448		585					585
15	Füzuli	4	76	1.715	4	1.799					1.799

Müəllim sayı											
S	Rayon (Şəhər)	Gündüz ümumtəhsil müəssisələri					Digər ümumtəhsil müəssisələri				Cəmi
		İbtidai	Ümumi orta	Tam orta	Sinif, Filial	Cəmi	Xüsusi (internat)		Axşam, qiyabi		
							məktəblər	siniflər	məktəblər	siniflər	
16	Gədəbəy	17	191	1.074		1.282					1.282
17	Goranboy	35	187	2.584		2.806					2.806
18	Göyçay	7	257	1.973		2.237					2.237
19	Göygöl	2	106	1.293		1.401					1.401
20	Hacıqabul		41	759		800					800
21	İmişli	4	28	1.197		1.229					1.229
22	İsmayıllı	24	171	1.128		1.323					1.323
23	Kəlbəcər		219	1.956		2.175					2.175
24	Kürdəmir	4	121	1.476		1.601					1.601
25	Laçın	9	293	1.515	34	1.851					1.851
26	Lənkəran	13	248	3.482		3.743	35				3.778
27	Lerik	42	419	569	11	1.041					1.041
28	Masallı	8	435	2.077		2.520					2.520
29	Neftçala	17	230	1.073		1.320					1.320
30	Oğuz	1	60	852		913					913
31	Qax	14	248	1.073		1.335					1.335
32	Qazax	10	107	1.424		1.541					1.541

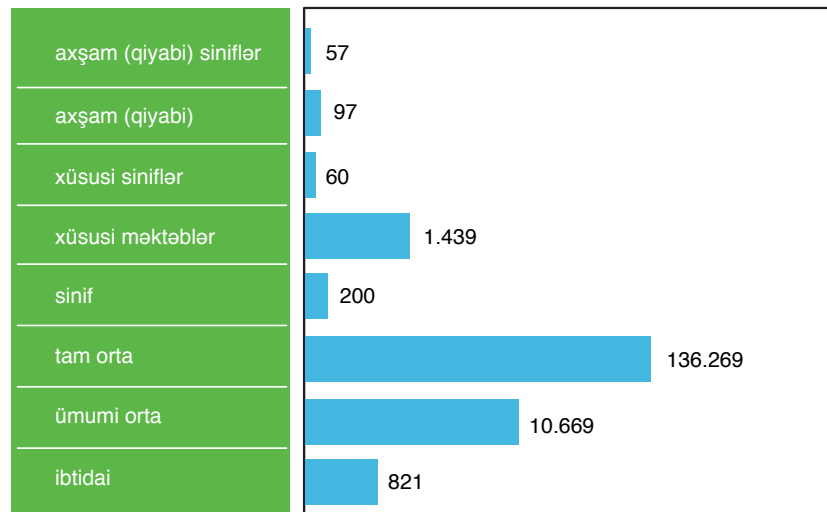
Müəllim sayı											
S	Rayon (Şəhər)	Gündüz ümumtəhsil müəssisələri					Digər ümumtəhsil müəssisələri				Cəmi
		İbtidai	Ümumi orta	Tam orta	Sinif, Filial	Cəmi	Xüsusi (internat)		Axşam, qiyabi		
							məktəblər	siniflər	məktəblər	siniflər	
33	Qəbələ	11	161	2.147		2.319					2.319
34	Qobustan	3	97	422		522					522
35	Quba	69	467	2.005		2.541					2.541
36	Qubadlı		13	707		720					720
37	Qusar	42	258	1.382		1.682					1.682
38	Saatlı	20	237	924		1.181					1.181
39	Sabirabad	16	183	2.161		2.360					2.360
40	Şabran	19	194	611		824					824
41	Salyan	7	314	1.734		2.055					2.055
42	Şamaxı	12	176	1.363		1.551					1.551
43	Samux	2	156	919		1.077					1.077
44	Şəki	17	350	3.599	18	3.984		19			4.003
45	Şəmkir	2	132	3.118		3.252					3.252
46	Siyəzən	4	91	574		669					669
47	Şuşa		49	268		317					317
48	Tərtər	13	148	1.065		1.226					1.226
49	Tovuz	4	199	3.118		3.321		15			3.336

Müəllim sayı											
S	Rayon (Şəhər)	Gündüz ümumtəhsil müəssisələri					Digər ümumtəhsil müəssisələri				Cəmi
		İbtidai	Ümumi orta	Tam orta	Sinif, Filial	Cəmi	Xüsusi (internat)		Axşam, qiyabi		
							məktəblər	siniflər	məktəblər	siniflər	
50	Ucar	3	84	1.028		1.115					1.115
51	Xaçmaz	74	403	1.887		2.364					2.364
52	Xızı	1	45	164	5	215					215
53	Xocalı	5		227	10	242					242
54	Xocavənd	7	16	245	6	274					274
55	Yardımlı	28	164	701	2	895					895
56	Yevlax	19	142	2.028		2.189					2.189
57	Zaqatala	13	240	2.492		2.745					2.745
58	Zəngilan		27	593		620					620
59	Zərdab	20	95	732		847					847
	Cəmi (59)	813	10.211	87.545	104	98.673	35	34			98.742
	Yekun	821	10.669	136.269	200	147.959	1.429	60	97	57	149.602

Azərbaycan məktəblərində 149.602 müəllim çalışır. Onlardan 28.848 Bakı şəhərində, 10.648 müəllim digər beş şəhərdə (Gəncə, Mingəçevir, Naftalan, Şirvan və Sumqayıt), 6.966 müəllim Naxçıvan Muxtar Respublikasında, 4.398 müəllim Təhsil Nazirliyinin və digər qurumların tabeliyində və özəl qurumlarda, qalan 98.742 müəllim isə digər rayonlarda çalışır.

Müəllimlərin sayına görə Sumqayıt şəhəri Bakı şəhərindən sonra liderdir. İlk beşlikdə Sumqayıt 4.273, Şəki 4.003, Gəncə, Lənkəran, Binəqədi müvafiq olaraq 3.835, 3.778, 3.667 müəllim heyəti ilə qərarlaşmışdır. Müəllimlərin sayına görə sıralamada ən az müəllim sayı olan beşlik aşağıdakı ardıcılıqla sıralanmışdır: Sədərək, Naftalan, Pirallahı, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Təhsil Nazirliyinin tabeliyində olan məktəblər və Xızı rayonu.

2015-ci ildə müəllimlərin məktəb növləri üzrə təsnifatı

Diaqram 48

Müəllimlərin 91,08 faizi tam orta tipli təhsil müəssisələrində çalışır. Müəllim sayının ikinci böyük hissəsi ümumi orta məktəblərin payına düşür. Yalnız 60 nəfər müəllim, ümumi müəllim sayının 0,04 faizi xüsusi siniflərdə tədris aparır. Axşam (qiyabi) məktəb və siniflərində 154 müəllim fəaliyyət göstərir ki, bu müəllimlərin də 89,06 faizi Bakı şəhərinin payına düşür. Xüsusi məktəblərin müəllim heyəti isə ümumi müəllimlərin 0,96 faizini təşkil edir.

Respublikanın bütün şəhər və rayonlarında tədris olunan fənlər üzrə müəllimlərin sayında ibtidai sinif müəllimləri üstünlük təşkil edir. Ümumi müəllim sayının 27 faizini ibtidai sinif müəllimləri təşkil edir. Dəqiq fənlərin çəkisinə diqqət yetirsək, riyaziyyat, fizika, kimya və biologiya müəllimləri cəm olaraq ümumi müəllimlərin 22,5 faizini formalaşdırır. Dəqiq fənlər arasında ən ağır çəki riyaziyyat fənninin üzərinə düşür. Riyaziyyat fənnini tədris edən müəllimlərin sayı 16.075 nəfər olmaqla, ümumi müəllim sayının 11 faizini təşkil edir. Fizika, kimya və biologiya fənnini tədris edənlər isə müvafiq olaraq ümumi müəllim sayının 4,3 və 4 faizi qədərdir. Aşağıdakı diaqramda bütün fənlər üzrə müəllim sayının bölgüsü öz əksini tapmışdır.

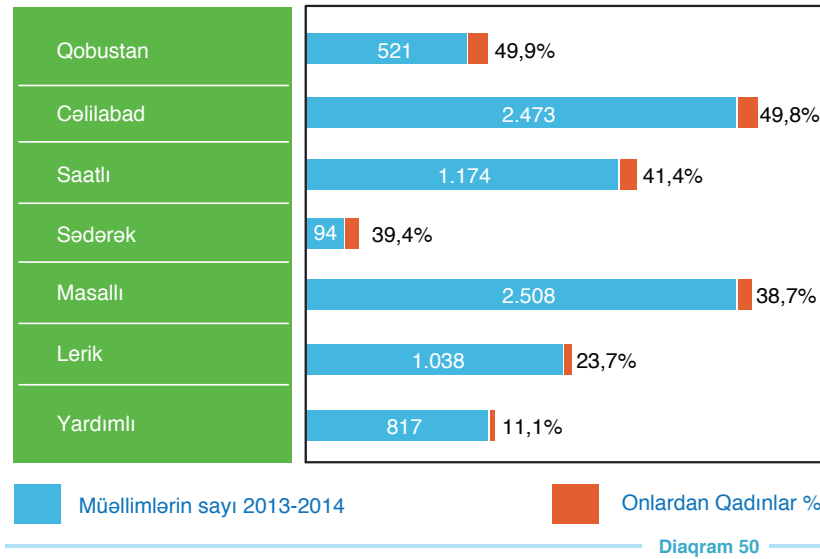
Ümumi müəllim sayının istiqamətlər üzrə bölgüsü

Diaqram 49

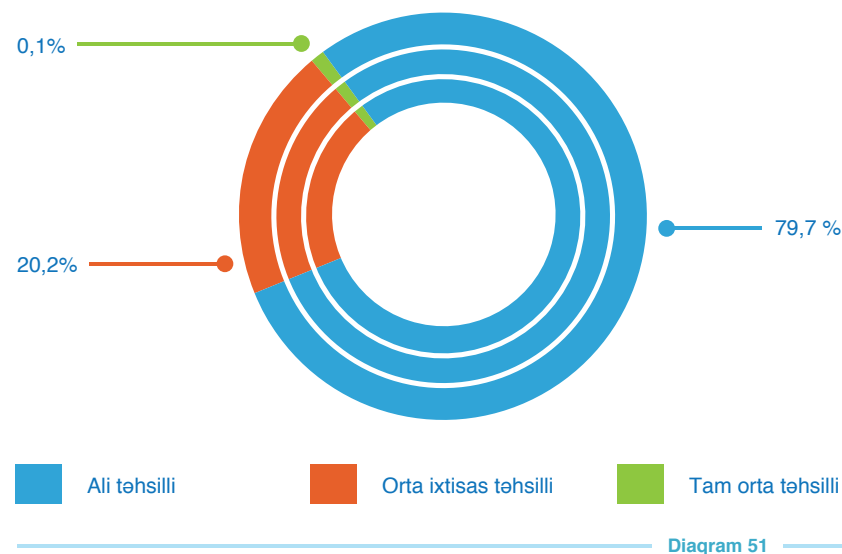
2015-ci ilin statistikasına əsasən, Respublika üzrə ali məktəblər istisna olmaqla, digər bütün təhsil ocaqlarında çalışan təhsil işçilərinin 79,1 faizini qadınlar təşkil edir. Respublika üzrə ümumtəhsil məktəblərində direktorların 30 faizini, direktor müavinlərinin isə 49 faizini qadınlar təşkil edir. Cəmi yeddi rayonun təhsil sahəsində çalışanlarının 50 faizdən az hissəsi qadınlardır. Burada ən aşağı göstərici Yardımlı rayonuna aiddir və təhsil işçilərinin cəmi 11 faizi qadınlardır. Qalan digər şəhər və rayonlarda bu göstərici 50 faizdən artıqdır. Otuz şəhər və rayonun bu göstəricisi 80 faizi ötmüşdür. Belə ki, qadın təhsil işçilərinin pay nisbətində liderlik 96 faizlik göstərici ilə Naftalan şəhərinin payına düşür. Mingəçevir, Gəncə, Yevlax, Bakı, Samux və Naxçıvanda bu nisbət qadınların xeyrinə olmaqla 90 faizdən artıqdır.

Qadın müəllimlərinin sayı 50 faizdən az olan rayonlar

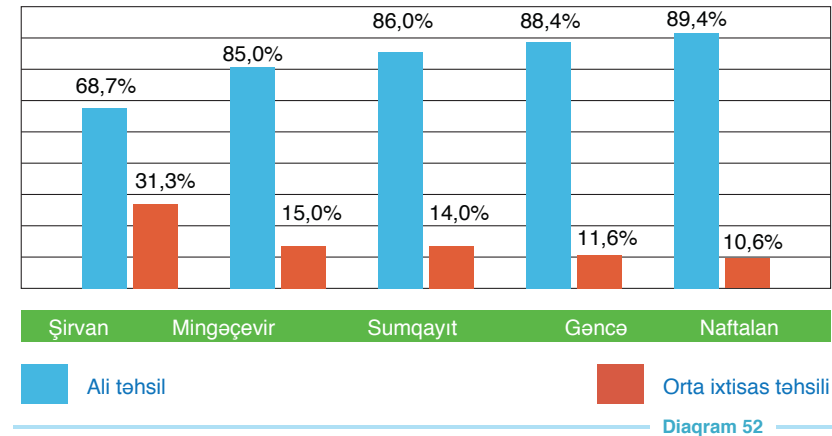
Respublika ərazisində yerləşən ümumtəhsil məktəblərinin müəllimlərinin təhsil səviyyəsi diaqram 51-dəki kimi formalaşmışdır. Ali təhsili olan müəllimlərin sayı ümumi müəllim sayında yüksək paya sahib olmaqla 79,7 faiz təşkil edir. Orta ixtisas təhsilinə yiyələnmiş (orta ixtisas dedikdə kolleclər nəzərdə tutulur) müəllimlər.

Respublika üzrə müəllimlərin təhsil səviyyəsi

Bakı şəhərinin ümumtəhsil məktəblərində müəllimlərin 92 faizindən çox hissəsi ali təhsillidir. Beş şəhərin bu orta statistik göstəricisi 85,2%, qalan digər rayonlarda isə 73,4%-dir. Naxçıvan MR-da bu göstərici 95%-dən artıq, Təhsil Nazirliyi və digər qurumlara tabe olan, eləcə də özəl məktəblərin orta göstəricisi 93,7%-dir.

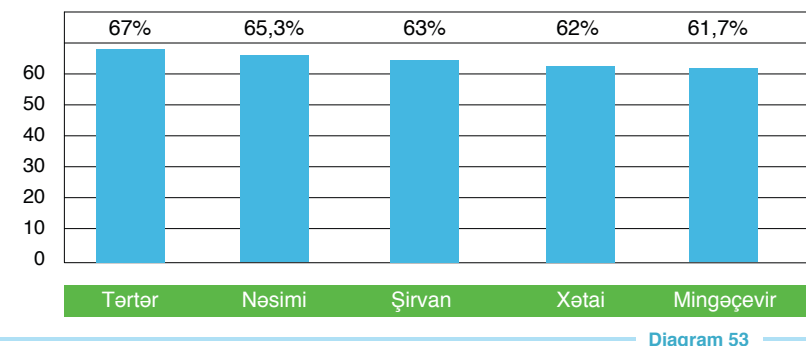
Beş şəhər üzrə müəllimlərin təhsil səviyyəsi

Müəllimlərin təhsil səviyyəsinə görə şəhər və rayonlar üzrə birincilik Naxçıvan şəhərinə aiddir. Burada müəllimlərin 99,4 faizi ali təhsillidir. Astara rayonunda çalışan müəllimlərin isə 54,9%-i orta ixtisas təhsilli müəllimlərdir.

Azərbaycan Respublikası ərazisində çalışan müəllimlərin pedoqoji təcrübəsinə nəzər yetirsək, məlum olur ki, respublika üzrə ümumi müəllimlərin 44,7 faizi 18 ildən artıq təcrübəsi olanlardır. Üç ildən az təcrübəsi olanlar cəmi 7,2 faiz təşkil edir. Müəllimlərin pedoqoji təcrübəsinə görə rekord göstərici Tərtər rayonunun payına düşür. Belə ki, burada müəllimlərin 67 faizi 18 ildən artıq pedoqoji təcrübəsi olanlardır. Aşağıdakı cədvəldə 18 ildən artıq təcrübəsi olanların üstünlük təşkil etdiyi ilk beş rayon göstərilmişdir. 14 rayonda pedoqoji təcrübəsi 3 ildən az olan müəllimlərin payı 15 faizdən yüksəkdir. Gənc müəllimlərinin sayına görə ilk üçlük aşağıdakı ardıcılıqla formalaşmışdır: Siyəzən 27,4%, Özəl məktəblər 21,2%, Neftçalada isə 20,1%-dir.

Müəllimlərin 18 il və ya daha çox pedoqoji təcrübəsi olan rayonlar arasında ilk beşlik

Respublika üzrə müəllimlərin orta yaş göstəricisi 45 yaşdır. Kişi müəllimlərin orta yaş göstəricisi 48, qadınlarda isə 43 yaş təşkil edir. Müəllimlərin orta yaş göstəricisində minimum ortalama yaş 40 olmaqla Laçın və Yardımlı rayonlarında, maksimum isə 51 olmaqla Şirvan rayonunda qeydə alınmışdır. Bakı şəhəri üzrə müəllimlərin ortalama yaş göstəricisi 48-dir.

2015-ci ildə ümumtəhsil müəssisələrinin növlər üzrə təsnifatı

Cədvəl 3

Məktəb sayı											
S	Rayon (Şəhər)	Gündüz ümumtəhsil müəssisələri					Digər ümumtəhsil müəssisələri				Cəmi
		İbtidai	Ümumi orta	Tam orta	Sınıf, Filial	Cəmi	Xüsusi (internat)		Axşam, qiyabi		
							məktəblər	siniflər	məktəblər	siniflər	
1	Binəqədi			32		32		1	1	1	33
2	Nərimanov			20		20			2	1	22
3	Nəsimi			24		24	2			1	26
4	Nizami			23		23	1		1	1	25
5	Pirallahı			5		5					5
6	Qaradağ		2	23		25		5			25
7	Sabunçu			46		46		1			46
8	Səbail			15		15			1		16
9	Suraxanı			34		34					34
10	Xətai			35		35		2	1	1	36
11	Xəzər		1	30		31			1	1	32
12	Yasamal			20		20					20
	Cəmi (12)		3	307		310	3	9	7	6	320
1	Nazirliyə tabe		3	21	2	24	8				32

Məktəb sayı											
S	Rayon (Şəhər)	Gündüz ümumtəhsil müəssisələri					Digər ümumtəhsil müəssisələri				Cəmi
		İbtidai	Ümumi orta	Tam orta	Sinif, Filial	Cəmi	Xüsusi (internat)		Axşam, qiyabi		
							məktəblər	siniflər	məktəblər	siniflər	
2	Özəl		2	17	2	19					19
3	Başqa qurumlara təbə		1	7		8					8
	Cəmi (3)		6	45	4	51	8				59
1	Babək	1	1	32		34					34
2	Culfa		1	27		28					28
3	Kəngərli			12		12					12
4	Naxçıvan ş.			18		18					18
5	Naxçıvan TN			3		3	1				4
6	Ordubad	1	2	34		37					37
7	Şahbuz			23		23					23
8	Sədərək			4		4					4
9	Şərur		2	54		56					56
	Cəmi (9)	2	6	207		215	1				216
1	Gəncə		2	46	1	48	1			1	49
2	Mingəçevir			22	1	22		1			22
3	Naftalan			3		3					3
4	Şirvan	1	1	14	1	16					16

Məktəb sayı											
S	Rayon (Şəhər)	Gündüz ümumtəhsil müəssisələri					Digər ümumtəhsil müəssisələri				Cəmi
		İbtidai	Ümumi orta	Tam orta	Sinif, Filial	Cəmi	Xüsusi (internat)		Axşam, qiyabi		
							məktəblər	siniflər	məktəblər	siniflər	
5	Sumqayıt			48		48	2				50
	Cəmi (5)	1	3	133	3	137	3	1		1	140
1	Abşeron		2	36		38					38
2	Ağcabədi	1	11	50		62					62
3	Ağdam	1	18	116		135					135
4	Ağdaş	9	18	41	1	68					68
5	Ağstafa	3	2	34		39					39
6	Ağsu	17	16	35		68					68
7	Astara	9	9	45		63					63
8	Balakən	4	10	35		49					49
9	Bərdə	5	11	59		75					75
10	Beyləqan	2	6	46		54					54
11	Biləsuvar		10	26		36					36
12	Cəbrayıl	2	3	39		44					44
13	Cəlilabad	14	37	74		125					125
14	Daşkəsən	3	15	26		44					44
15	Füzuli	1	5	75	2	81					81

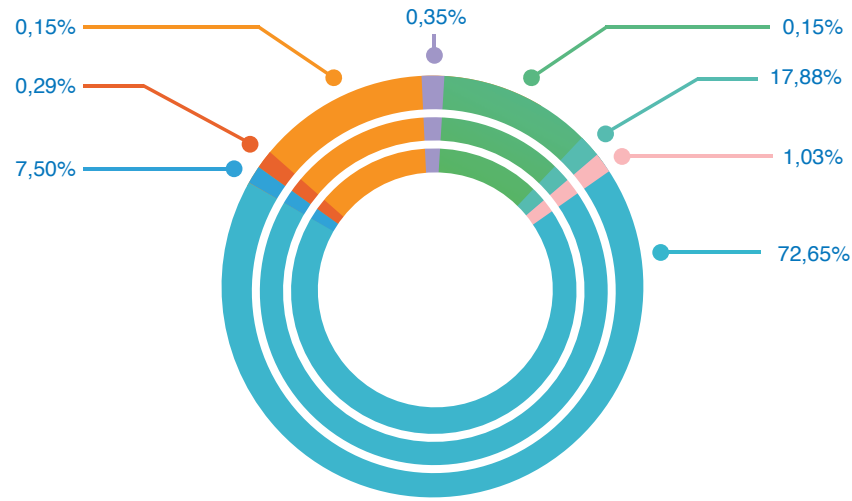
Məktəb sayı											
S	Rayon (Şəhər)	Gündüz ümumtəhsil müəssisələri					Digər ümumtəhsil müəssisələri				Cəmi
		İbtidai	Ümumi orta	Tam orta	Sinif, Filial	Cəmi	Xüsusi (internat)		Axşam, qiyabi		
							məktəblər	siniflər	məktəblər	siniflər	
16	Gədəbəy	10	18	55		83					83
17	Goranboy	10	11	58		79					79
18	Göyçay	4	13	40		57		1			57
19	Göygöl	1	10	39		50					50
20	Hacıqabul		3	30		33					33
21	İmişli	3	3	57		63					63
22	İsmayıllı	12	22	46		80					80
23	Kəlbəcər		16	98		114					114
24	Kürdəmir	2	13	43		58					58
25	Laçın	4	31	83	14	118					118
26	Lənkəran	3	13	72	1	88	1				89
27	Lerik	23	47	37	8	107					107
28	Masallı	4	30	65		99					99
29	Neftçala	6	17	28		51					51
30	Oğuz	2	4	28		34					34
31	Qax	7	17	30		54					54
32	Qazax	7	6	34		47					47

Məktəb sayı											
S	Rayon (Şəhər)	Gündüz ümumtəhsil müəssisələri					Digər ümumtəhsil müəssisələri				Cəmi
		İbtidai	Ümumi orta	Tam orta	Sinif, Filial	Cəmi	Xüsusi (internat)		Axşam, qiyabi		
							məktəblər	siniflər	məktəblər	siniflər	
33	Qəbələ	3	12	53		68					68
34	Qobustan	3	9	18		30					30
35	Quba	27	43	67	1	137					137
36	Qubadlı		1	31		32					32
37	Qusar	18	20	48		86					86
38	Saatlı	5	16	28		49					49
39	Sabirabad	5	15	65		85					85
40	Şabran	10	17	20		47					47
41	Salyan	2	15	38		55					55
42	Şamaxı	4	17	51		72					72
43	Samux	1	11	23		35					35
44	Şəki	4	22	72	7	98		1			98
45	Şəmkir	1	10	68		79					79
46	Siyəzən	3	7	15		25					25
47	Şuşa		6	16		22					22
48	Tərtər	3	10	34		47					47
49	Tovuz	3	17	66		86		1			86

Məktəb sayı											
S	Rayon (Şəhər)	Gündüz ümumtəhsil müəssisələri					Digər ümumtəhsil müəssisələri				Cəmi
		İbtidai	Ümumi orta	Tam orta	Sinif, Filial	Cəmi	Xüsusi (internat)		Axşam, qiyabi		
							məktəblər	siniflər	məktəblər	siniflər	
50	Ucar	2	7	36		45					45
51	Xaçmaz	34	33	56		123					123
52	Xızı	1	6	8	3	15					15
53	Xocalı	1		12	1	13					13
54	Xocavənd	4	2	11	1	17					17
55	Yardımlı	16	18	46	1	80					80
56	Yevlax	9	9	40		58					58
57	Zaqatala	4	14	49		67					67
58	Zəngilan		2	33		35					35
59	Zərdab	6	9	28		43					43
	Cəmi (59)	338	795	2.612	40	3.745	1	3			3.746
	Yekun	341	813	3.304	47	4.458	16	13	7	7	4.481

Cədvəl 3-dən göründüyü kimi hal-hazırda Azərbaycan üzrə ümumtəhsil məktəblərinin sayı 4.481-ə bərabərdir. Bu məktəblərdən 16-sı internat, yeddi sinif tipli internat, cəmi 7 məktəb isə axşam(qiyabi) məktəbi, elə həmin sayda da axşam(qiyabi) məktəbi tipli sinif fəaliyyət göstərir. 341 məktəb ibtidai, 813 məktəb isə ümumi orta məktəbdir. Tam orta məktəblər bütün məktəblərin 73,7%-ni təşkil etməklə 3.304-ə bərabərdir. Gündüz ümumtəhsil müəssisələrinin tərkibində sinif və filialların sayı 47 olmaqla, cəmi sayda 1,05 % paya sahibdir.

Ümumi təhsil müəssisələrinin növlər üzrə təsnifatı

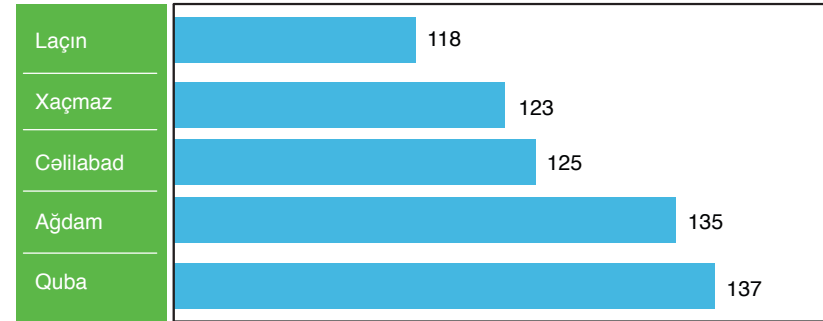
Diaqram 54

Ümumi təhsil müəssisələrindən 379 məktəb Bakı şəhərinin payına, 216 məktəb Naxçıvan Muxtar Respublikasının payına, 140 məktəb digər 5 şəhərin, 3.746 məktəb isə digər rayonların payına düşür. Həmçinin 32 məktəb Təhsil Nazirliyinin tabeliyində, 8 məktəb isə digər qurumların tərkibində fəaliyyət göstərir. Özəl məktəblərin sayı isə 19-a çatmışdır.

Bakı şəhəri üzrə ən çox məktəb Sabunçu rayonunun payına (46 məktəb), ən az məktəb isə Pirallahı rayonunun payına (5 məktəb) düşür. Bakı şəhərinin tabeliyində olan rayonlar üzrə məktəblərin paylanması cədvəl 7.6-da göstərilmişdir.

Rayonlar üzrə məktəblərin sayına diqqət yetirərkən məlum olur ki, məktəb sayına görə ilk beşlik bu cür qərarlaşır: Quba, Ağdam, Cəlilabad, Xaçmaz və Laçın. Müvafiq olaraq bu rayonlarda məktəb sayı 137, 135, 125, 123 və 118-dir. Naftalan şəhəri məktəblərin say sıralamasında 3 məktəblə sonuncu yerdədir.

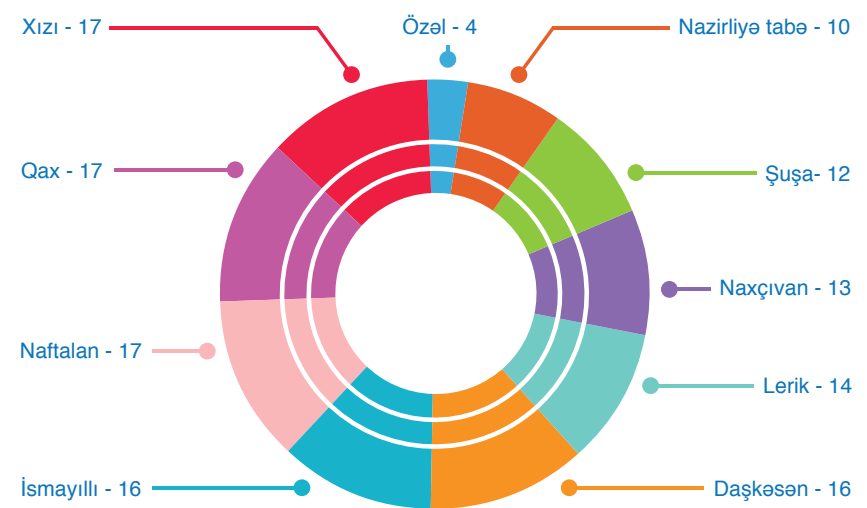
Məktəb sayına görə lider rayonlar

Diaqram 55

Respublikanın bütün ümumtəhsil ocaqlarında kompüter avadanlıqlarının sayı 60.464 ədəddir. Respublika üzrə hər 22 təhsil alana bir ədəd kompüter avadanlığı düşür. Bakı şəhəri üzrə isə orta statistik rəqəm olaraq bir kompüter 20 şagird üçün nəzərdə tutulur. Maksimal göstərici özəl liseylərə məxsusdur. Burada hər 4 nəfərə bir ədəd kompüter düşür. Diaqram 56 respublika üzrə ortalama bir kompüterdən neçə şagirdin istifadə etmə əmsalına görə ilk onluğu göstərir. İlk onluqda olan özəl məktəblərdə dörd şagirdə bir kompüter düşdüyü halda, digər 9 rayonda bu göstərici iki rəqəmli olmaqla, 12-17 arası dəyişir.

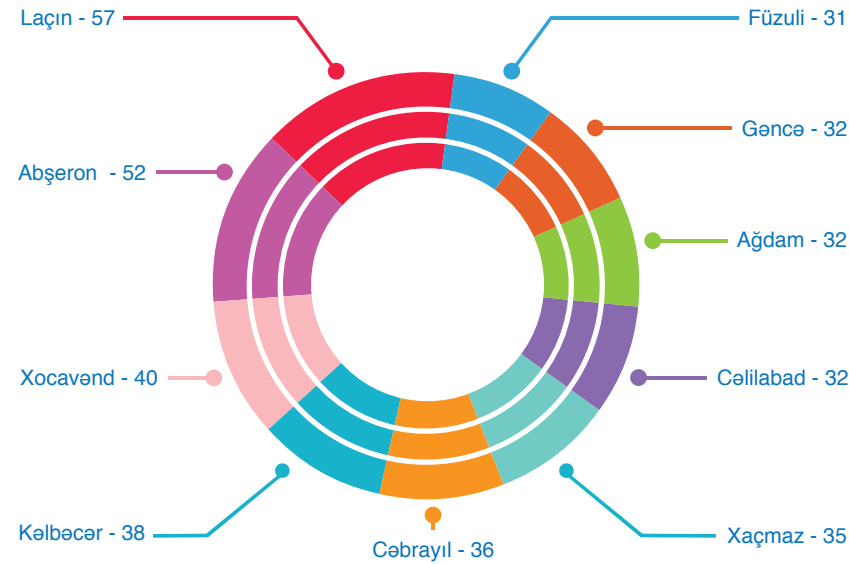
Neçə təhsil alana bir kompüter düşür? (ilk 10 rayon)

Diaqram 56

Diaqram 59 şəhər və rayonlar üzrə hər bir kompüterdən neçə şagirdin istifadə etmə sayına görə son onluğu göstərir. Abşeron və Laçın rayonlarında daha aşağı göstərici müşahidə olunur. Belə ki, burada müvafiq olaraq hər 52 və 57 şagirdə bir ədəd kompüter düşür.

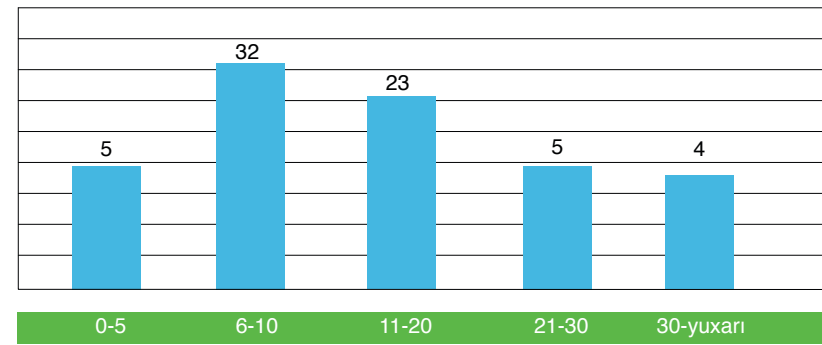
Neçə təhsil alana bir kompüter düşür? (son 10 rayon)

Diaqram 57

Diaqram 58-də rayonlar üzrə kompüter-məktəb nisbətini görə bilirik. Ortalama hər məktəbə 30 ədəd və yuxarı sayda kompüter düşən məktəblər cəmi 4 rayonun payına düşür. 32 rayonun məktəblərində orta statistik göstərici hər məktəbə 6-10 ədəd olduğunu göstərir. Həmçinin beş rayonda ortalama məktəb başına cəmi 5 və daha az kompüter düşdüyünü görürük.

Ortalama bir məktəbə düşən kompüter sayına görə rayonların sayı

Diaqram 58

Poliqrafiya mərkəzi

Azərbaycan Respublikası, AZ1001, Bakı şəh.,
H.Abdullayev küç. 11 / Tel: (+994 12) 4371250
E-mail: office@gmc.az
www.gmc.az